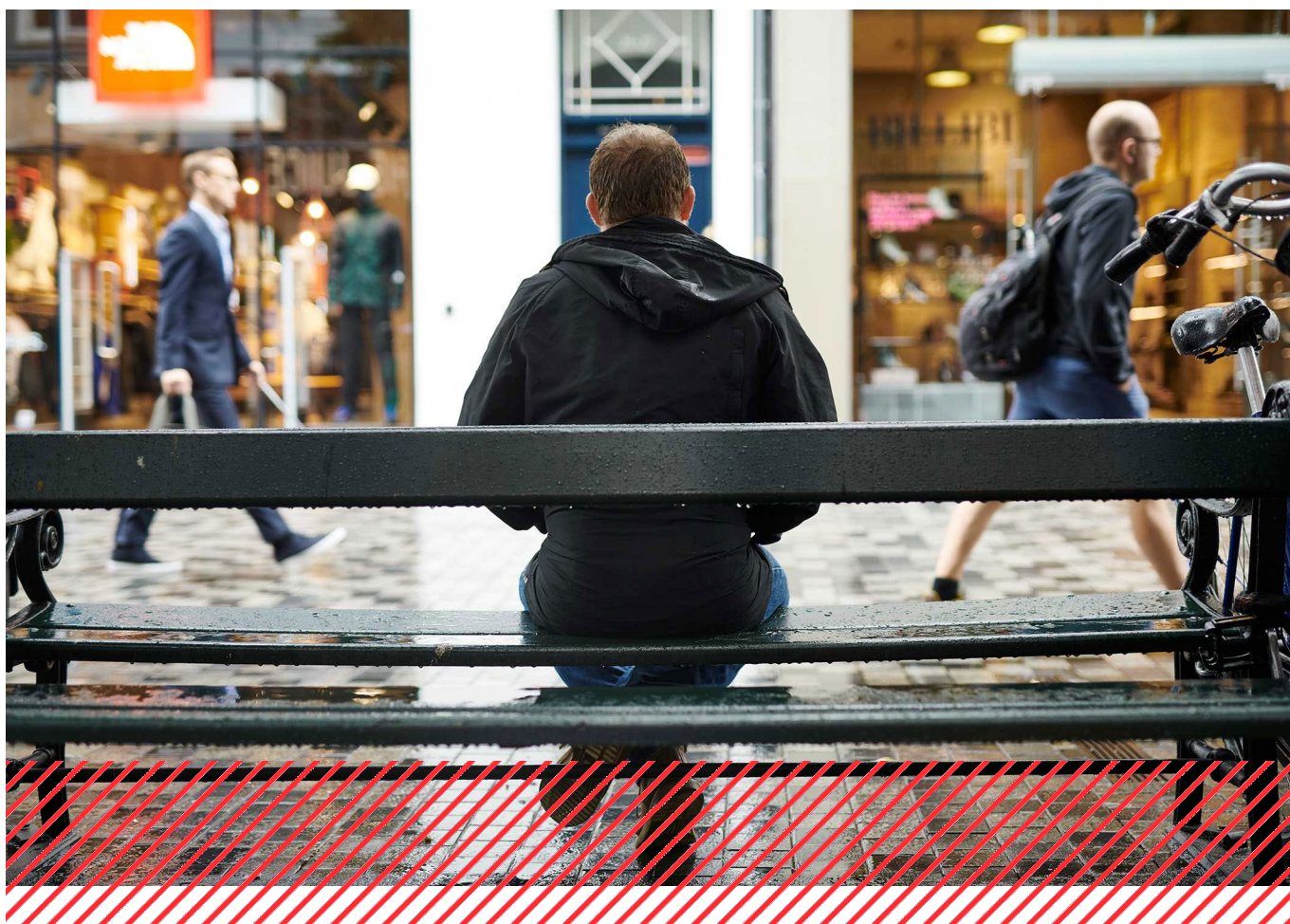

Risici og konsekvenser ved voldsforbrydelser

En statistisk kortlægning af ofre og deres familiers liv i Danmark

Stefan B. Andrade, Freya Casier og Peter Rhode Skov

*Risici og konsekvenser ved voldsforgbrydelser – En statistisk
kortlægning af ofre og deres familiers liv i Danmark*

© VIVE og forfatterne, 2020

e-ISBN: 978-87-7119-698-6

Modelfoto: Ricky John Molloy/VIVE

Projekt: 301108

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

I denne rapport præsenteres resultaterne af en kvantitativ kortlægning af voldsofre i Danmark for perioden 2001 til 2016. Formålet med rapporten, som er den første af sin art i en dansk sammenhæng, er at give mere viden om både årsager og konsekvenser ved at have været udsat for en voldsforbrydelse af enten fysisk, psykisk eller seksuel karakter. Rapporten er baseret på kvantitative data fra spørgeskemaundersøgelser samt detaljerede registeroplysninger fra Danmarks Statistik for alle borgere i Danmark.

Rapportens analyser viser, hvorledes risikoen for at blive offer for forskellige former for voldsforbrydelser varierer over sociale og demografiske karakteristika. Endvidere introduceres en række økonomiske analyser, som muliggør identifikation af kortere- og længerevarende negative konsekvenser af at have været offer for en voldsforbrydelse. De negative konsekvenser bliver i de økonomiske undersøgelser målt ved fire livsforhold i form af psykisk sygdom, misbrug af alkohol, medicin og illegale stoffer, lav tilknytningsgrad til arbejdsmarkedet samt at blive offer for nye forbrydelser. Som noget nyt i såvel dansk som international forskning giver rapporten også indblik i, hvorledes voldsforbrydelser ikke kun kan have negative konsekvenser for offeret, men også for offerets nære familiemedlemmer i form af partner, søskende, forældre og bedsteforældre.

Rapporten er udarbejdet af seniorforsker Stefan Bastholm Andrade, der også har været projektleder, samt analytiker Freya Casier og forsker Peter Rhode Skov. Undersøgelsen er finansieret af Offerfonden. Lars Pico Gerdson har været ekstern læser på undersøgelsen, og vi er taknemmelige for yderst værdifulde kommentarer til rapporten.

Offerfonden takkes for bevillingen.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE Social

2020

Indhold

Sammenfatning	5
Et sociologisk perspektiv	6
Data og metode	7
Risici for vold	9
De individuelle og sociale konsekvenser ved voldsforbrydelser	12
Konklusion og perspektiver	20
1 Baggrund	22
1.1 Hvad er vold?	22
1.2 Den danske kontekst	24
1.3 Nyere danske studier	28
1.4 Livshistorieperspektivet	32
2 Data og metode	38
2.1 Om brug af registerdataoplysninger til offerundersøgelser	38
2.2 Operationalisering	39
2.3 Paneldata	45
2.4 Den statistiske model	47
3 Mørketal i forbrydelser	50
3.1 Forbrydelse og straf	50
3.2 Forskelle mellem offerdatabasen og offerundersøgelsen	52
3.3 Mørketal og socioøkonomisk status	57
3.4 Karakteristika af ikke-anmeldte sager	58
3.5 Mørketal i negative livsudfald	60
4 Kortlægning af risici	61
4.1 Seksuelle krænkelser	61
4.2 Seksuelle overgreb	68
4.3 Simple voldelige overfald	73
4.4 Grove voldsforbrydelser	80
4.5 Røveri	84
4.6 Trusler og afpresning	90
5 Negative livseffekter	97
5.1 Seksuel vold	97
5.2 Fysisk vold	102
5.3 Psykisk vold	108
Litteratur	112

Sammenfatning

I denne rapport præsenteres resultaterne af en undersøgelse af risici og konsekvenser ved at have været offer for en voldsforbrydelse i Danmark i perioden fra 2001 til 2016.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i, at der er behov for en samlet kortlægning af omfanget og konsekvenserne for ofrene af voldsforbrydelser i Danmark. Tidligere undersøgelser af ofre for vold er karakteriseret ved enten alene at være fokuserede på én specifik type af voldsforbrydelse (fx voldelige overfald eller voldtægt) eller ved alene at fokusere på risici og dermed udelade spørgsmålet om konsekvenserne af forbrydelserne. I denne undersøgelse, som er den første af sin art i Danmark, benytter vi økonometriske modeller til ikke blot at måle de individuelle konsekvenser for offeret, men også konsekvenserne for offerets familie i op til 10 år efter forbrydelsen. Et andet fokusområde for undersøgelsen er at vise, at såvel risikoen som konsekvenserne af at blive udsat for voldsforbrydelser er relateret til offerets demografiske og socioøkonomiske baggrund. Undersøgelsen viser, at mænd og kvinder i bunden af samfundet generelt har højere risiko for at blive offer for en voldsforbrydelse, og at disse mænd og kvinder i årene efter forbrydelsen også har en højere risiko for en række negative livsudfald som fx psykiske problemer, misbrug af alkohol og stoffer eller lav arbejdsmarkedstilknøytning.

Undersøgelsens konklusioner er primært baseret på dataoplysninger om forbrydelser fra Danmarks Statistiks registre. Undersøgelser ud fra et sådant datagrundlag indebærer, at der alene er tale om analyser ud fra oplysninger om hændelser, der har været igennem en retssag. Imidlertid er det desværre langt fra alle forbrydelser, der meldes til myndighederne, og ej heller alle anmeldte forbrydelser, som ender med en retssag (Tranæs & Geerdsen, 2008). Et særligt fokus i undersøgelsen er derfor at kortlægge mørketallet for voldsforbrydelser, hvilket indebærer de forbrydelser, som enten ikke bliver anmeldt eller ikke bliver opklaret.

For at undersøge mørketallet kombinerer vi i undersøgelsen analyser af registerdata med data indsamlet i forbindelse med Offerundersøgelserne, som er repræsentative spørgeskemaundersøgelser om voldsforbrydelser i Danmark (Pedersen, Kyvsgaard & Balvig 2017). Vores analyser viser, at mørketallet for voldsforbrydelser ikke er tilfældigt fordelt i forhold til hverken køn eller socioøkonomisk baggrund. Eksempelvis viser analyser baseret på data fra spørgeskemaundersøgelserne i Offerundersøgelsen fra 2011 til 2013, at mandlige ofre med få socioøkonomiske ressourcer (målt ved indkomst) er mindre tilbøjelige til at anmelde voldelige overfald og trusler end mænd med flere socioøkonomiske ressourcer, der har været ofre for samme type forbrydelse. Dog er sammenhængen mellem socioøkonomisk status og anmeldeshyppighed ikke endimensionel, således at underreporteringen af voldsforbrydelser alene skal findes i bunden samfundet. I stedet viser rapportens analyser, at anmeldeshyppigheden i høj grad også afhænger af typen af vold. Analyserne viser eksempelvis, at der er markant flere kvindelige ofre med få socioøkonomiske ressourcer, der anmelder seksuelle forbrydelser, sammenlignet med kvindelige ofre med et højere socioøkonomisk ressourceniveau (se tabel 3.5).

Med udgangspunkt i analyserne af betydningen af socioøkonomisk baggrund for risici og konsekvenser af voldsforbrydelser undersøger rapporten vigtige samfundsmæssige aspekter af vold i Danmark. Dels ved at vise, hvorledes personer med få socioøkonomiske ressourcer er mere udsatte for vold, og dels ved at vise, at det ikke kun er offeret, som efterfølgende har behov for hjælp og støtte, men også offerets nære familiemedlemmer. At blive et offer for vold er med andre ord ikke blot et individuelt problem, men i høj grad også et socialt problem.

Et sociologisk perspektiv

Undersøgelsens teoretiske ramme er baseret på en sociologisk tilgang til kriminologisk forskning. Det sociologiske blik på ofre for voldsforbrydelser kommer i undersøgelsen især til udtryk ved to forhold. For det første ved, at de empiriske analyser er baseret på et livshistorisk perspektiv, og for det andet ud fra et fokus på ofrenes sociale og økonomiske forhold.

Det sociologiske livshistoriske perspektiv er baseret på et dobbelt analytisk blik på individet og de sociale strukturer. Det dobbelte blik skyldes en antagelse om, at individets muligheder og agentskab er påvirket af de strukturelle omstændigheder, men at individet samtidigt via sine handlinger kan påvirke strukturerne. De strukturelle omstændigheder er formet af de historiske, økonomiske, sociale og kulturelle forhold, som fx økonomiske konjunkturer eller sociale normer om køn (Elder & Giele, 1998). I livshistorieperspektivet følger forskere individer over deres livforløb og undersøger, hvorledes de historiske forhold i form af tidligere oplevelser og erfaringer sætter sig spor hos individet som incitament for fremtidige handlinger samt risiko for bestemte livsudfald (Meyer, 2009).

I kriminologisk forskning kommer det særlige livshistoriske perspektiv blandt andet til udtryk ved studier, som viser, hvorledes tidligere hændelser i livet hos både offeret og gerningspersoner former deres handlinger før, under og efter en forbrydelse (Zara & Farrington, 2009; Laub et al., 2003). Eksempelvis viser studier, at personer, som i barndommen har været udsat for traumatiske oplevelser, herunder vold, misbrug og vanrøgt, har øget risiko for senere i livet at udvikle antisocial adfærd samt at blive offer for yderligere forbrydelser (Connolly, 2019).

Et centralt begreb i den kriminologiske, livshistoriske forskning er begrebet livsstil, som beskriver, hvorledes individer tilpasser sig samfundets sociale rammer (Turanovic et al. 2014; Sampson, 2009; Hindelang et al., 1974). Livsstilsbegrebet indebærer dels en karakteristik over, hvilke sociale miljøer individet færdes i, dels et fokus på de normer og forventninger, som former og guider individets tanker og handlinger (Sampson & Lauritsen, 1990; Garofalo 1987). Eksempelvis har en række internationale studier konkluderet, at personer, der ofte færdes i socialt og økonomisk depriverede miljøer (som fx ghettoområder), har højere risiko for at blive udsat for en forbrydelse end personer, som færdes i mere ressourcestærke miljøer (Turanovic et al., 2018; Macmillan, 2001).

Eftersom denne undersøgelse primært er baseret på dataoplysninger fra Danmarks Statistiks registre, har vi ikke mulighed for at anvende variable, der direkte måler borgernes livsstil og andre former for subjektive oplevelser. I stedet anvender vi en række socioøkonomiske baggrundsvARIABLE. Argumentet for at anvende socioøkonomisk baggrund som et mål (eller proxy) for individets livsstil trækker på tidligere socialvidenskabelige studier, som netop viser, at socioøkonomisk baggrund er et godt anvendeligt, om end noget groft, mål for at afdække såvel individets normer og værdier, samt hvilke sociale miljøer individet typisk færdes i (se fx Ward et al., 2009; Bourdieu, 1984).

Inspireret af tidligere studier i ulighed og social eksklusion bliver den danske befolkning i rapportens empiriske undersøgelser opdelt i tre grupperinger i forhold til deres placering i indkomstfordelingen: bund 40 %, midt 40-80 % og top 20 % (Andrade & Järvinen, 2017; Corak, 2016).¹ Fordelen ved opdelingen er, at den indfanger centrale differentieringsmekanismer på tværs af både indkomst og uddannelse (for mere om diskussionen af opdelingen af personer i forskellige typer af socioøkonomiske grupperinger, herunder indkomstgrupper og sociale klasser, se Andrade, 2016).

Fra tidligere undersøgelser ved vi, at personer i bundgruppen i indkomstfordelingen består af mindst to undergrupper. Den første undergruppe er den mindste af de to grupper i bunden og består af personer med meget lav indkomst og er i forskningslitteraturen typisk beskrevet som en lille gruppe

¹ For personer under 18 år er deres indkomstniveau bestemt ved forældrenes indkomst.

på omkring 2 % af befolkningen. Denne gruppe består af stærkt socialt udsatte individer med en ustabil og lav indkomst, som følge af en meget lav/ingen tilknytning til såvel arbejdsmarkedet som til velfærdsstaten (Benjaminsen et al., 2015). Den anden undergruppe i bunden er langt større i antal og karakteriseret ved at have en højere indkomst. Denne gruppe kan karakteriseres som arbejderklasse med stabile, men lavt betalte jobs typisk som følge af et relativt lavt uddannelsesniveau. Midtergruppen (40-80 % af fordelingen) er karakteriseret ved middelklassen og består typisk af personer med en faglært eller mellemlang uddannelse og fast beskæftigelse. Endelig er der gruppen i toppen af fordelingen (20 % af fordelingen), som består af personer med meget høj indkomst. Denne gruppe er karakteriseret ved, at størstedelen af dem har en indkomst tæt på den øvre veluddannede middelklasse, mens en lille delgruppe består af personer, der har markant højere indkomster. Medianen for den årlige husstandsindkomst for top 20 %-gruppen er i 2016 målt til 917.709 kr., mens medianen for husstandsindkomsten for henholdsvis bund og middel er målt til 180.512 kr. og 464.455 kr.

Data og metode

Data

Den primære datakilde til rapportens undersøgelser kommer fra registeroplysninger fra Danmarks Statistik. På baggrund af velfærdsstatens ydelser indsamler Danmarks Statistik høj kvalitetsdata om hele den danske befolkning i forhold til en lang række områder, såsom demografi, sundhed, uddannelse, indkomst og kriminalitet.

Undersøgelsens datagrundlag adskiller sig derved fra størstedelen af den tidligere danske kvantitative forskning om ofre for vold, som hovedsagelig er baseret på data fra spørgeskemaundersøgelser (se fx Ottesen & Østergaard 2018; Heinskou et al. 2017; Balvig et al. 2016). Mens registerdata ikke på samme måde kan indfange mål for individernes subjektive holdninger og oplevelser som data fra en veldesignet spørgeskemaundersøgelse, udmærker registerdata sig ved i højere grad at sikre en høj repræsentativitet og validitet. Et velkendt problem ved spørgeskemaundersøgelser er, at det især er personer i bunden og i toppen af samfundet, som er tilbøjelige til ikke at ville deltage i undersøgelserne. Endvidere er spørgeskemaundersøgelser udfordret ved, at personer kan være tilbageholdende med at videregive meget personlige informationer om eksempelvis økonomiske forhold, politisk overbevisning eller stærkt traumatiserende oplevelser (Olsen, 2006). Da registerdata er baseret på indberetninger fra de velfærdsstatslige institutioner om hele befolkningen om fx lægebesøg, gennemførte uddannelser eller skatteoplysninger fra selvangivelsen, er registerdata ikke på samme måde som data fra spørgeskemaundersøgelser udfordret i forhold til repræsentativt og validitet. Imidlertid betyder brugen af registerdata i denne undersøgelse, at vi ikke får kendskab til de voldsforbrydelser, som ikke anmeldes. For at komme tættere på en forståelse af mørketallet i forbindelse med vold, sammenligner vi i kapitel 3 tal fra Danmarks Statistik med en række nyere danske spørgeskemaundersøgelser om ofre.

Operationalisering

Undersøgelsens operationalisering af voldsforbrydelser trækker på både dansk og international forskningslitteratur (Balvig et al. 2016; von Hofer et al., 2012; Kestern et al., 2014). På baggrund af den omfattende forskningslitteratur samt den danske straffelovgivning skelner vi i undersøgelsen mellem tre overordnede typer af voldsforbrydelser: fysisk vold, seksuel vold og psykisk vold. De tre typer af vold kan inddeles i yderligere underkategorier, hvilket i alt bliver til seks typer af voldsforbrydelser, som er præsenteret i tabel 1. I og med at definitionen af voldsforbrydelser samtidig svarer til paragraffer i straffeloven, er det endvidere muligt at anvende registerbaserede oplysninger til at identificere både ofre og gerningspersoner i de statistiske analyser.

Tabel 1 Seks typer af vold

Overordnet voldstype	Underordnet voldstype	Beskrivelse	Eksempler fra straffeloven
Fysisk	Simpelt overfald	Fysisk skade uden for livsfare	§ 244
	Groft overfald	Livsfarlig fysisk skade	§ 245
	Røveri	Faktisk eller trusler om fysisk vold for at udlevere ejendele	§ 288
Seksuel	Krænkelse	Fysisk og ikke-fysiske krænkelser af seksuel karakter	§ 232
	Overgreb	Forsøg eller gennemførelse af voldtægt	§ 210, § 216, § 222
Psykisk	Trusler og afpresning	Trusler og afpresning, der fører til udførelse af uønskede handlinger	§ 260, § 266, § 281, § 282

Fysisk vold er forbrydelser, som forvolder offeret forskellige grader af fysisk skade. Ved simpelt overfald er offeret dog ikke under direkte livsfare, hvilket derimod er tilfældet ved kategorien groft overfald. Forskellen mellem disse to typer af fysisk vold er også at genfinde i straffeloven, hvor der skelnes mellem § 244 (angreb mod en andens legeme) og § 245 (legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter). Fysisk vold indeholder også en tredje underkategori i form af røveri, hvorved offeret ud fra enten faktisk fysisk vold eller trusler om fysisk vold bliver tvunget til at udlevere ejendele. Røveri er dækket af straffelovens § 288.

Seksuel vold dækker i denne undersøgelse over to forhold. Den første er seksuelle krænkelser, som indebærer former for både fysisk og ikke-fysiske krænkelser af seksuel karakter. Det kan eksempelvis være i form af uønsket berøring eller stødende kontakt og rygtespredning. Seksuelle krænkelser dækker også over digitale krænkelser, herunder uønsket videregivelse af intime billeder og videoer på internettet. Straffeloven behandler seksuelle krænkelser i § 232. Seksuelle overgreb omfatter forsøg eller gennemførelse af voldtægt, herunder forskellige former for prostitution, hvor offeret bliver tvunget til at udføre seksuelle handlinger. Straffeloven behandler seksuelle overgreb i flere paragraffer, såsom § 216 (samleje via vold eller trusler om vold), § 210 (blodskam) og § 222 (seksuel misbrug af børn under 15 år).

Psykisk vold er den mest udbredte form for vold i Danmark (Ottesen & Østergaard, 2018). Psykisk vold dækker over direkte og indirekte trusler, som kan være svære at se for udenforstående. Eksempelvis kan det være i parforhold, hvor den ene part systematisk nedgør og ydmyger den anden. Psykisk vold kan dog også være i form af afpresning og trusler om vold i forbindelser med gæld. Straffeloven behandler trusler og afpresning flere steder, såsom § 260 (trusler, der fører til udførelse af uønskede handlinger), § 266 (trusler, der fremkalder alvorlig frygt for eget eller andens liv, helbred eller velfærd) samt § 281 (uberettiget vinding ved at true nogen med vold). I undersøgelsens definition af trusler og afpresning inkluderes også åger jf. § 282 om udnyttelse af en andens betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller afhængighedsforhold til i et aftaleforhold at opnå eller betinge en ydelse, der står i væsentligt misforhold til modydelsen.

Den statistiske model

I kortlægningen af de individuelle og sociale konsekvenser ved voldsforbrydelser benytter vi en økonometrisk model (Correia, 2016). Modellen er beskrevet mere indgående i afsnit 2.5, men kort fortalt udmærker modellen sig ved at benytte de mange observationer over tid om hver enkel borger fra Danmarks Statistik til at give et estimat på den samlede effekt af at være udsat for en voldsforbrydelse. Tidligere studier har anvendt lignende modeller (Olsen, Dahl & Poulsen, 2016; Tranæs & Geerdsen, 2008; Johnston et al., 2015; Mahuteau & Zhu, 2015; Wallace & Ménard, 2017).

Idéen om at måle effekter af sociale forhold er ofte forbundet til spørgsmålet om kausalitet, hvilket er et yderst omdiskuteret begreb i samfundsvidenskaberne. Det skyldes ikke mindst, at mange af de metoder, der er udviklet til at måle årsager og effekter ofte kommer fra andre videnskaber, som følgelig arbejder med andre problemstillinger og datatyper, end dem man typisk finder i studiet af sociale forhold. Statistiske forudsigelser af menneskelig adfærd er en udfordring, da personer reagerer vidt forskelligt på incitamenter og oplevelser. De forskellige reaktionsmønstre sætter antagelserne bag de statistiske modeller under pres, da de typisk beskæftiger sig med gennemsnitseffekter (Manski, 1995). Når vi i denne rapport henviser til en effekt, er det derfor ud fra en pragmatisk præmis om, at resultaterne i høj grad er begrænset af såvel data som af den statistiske model.

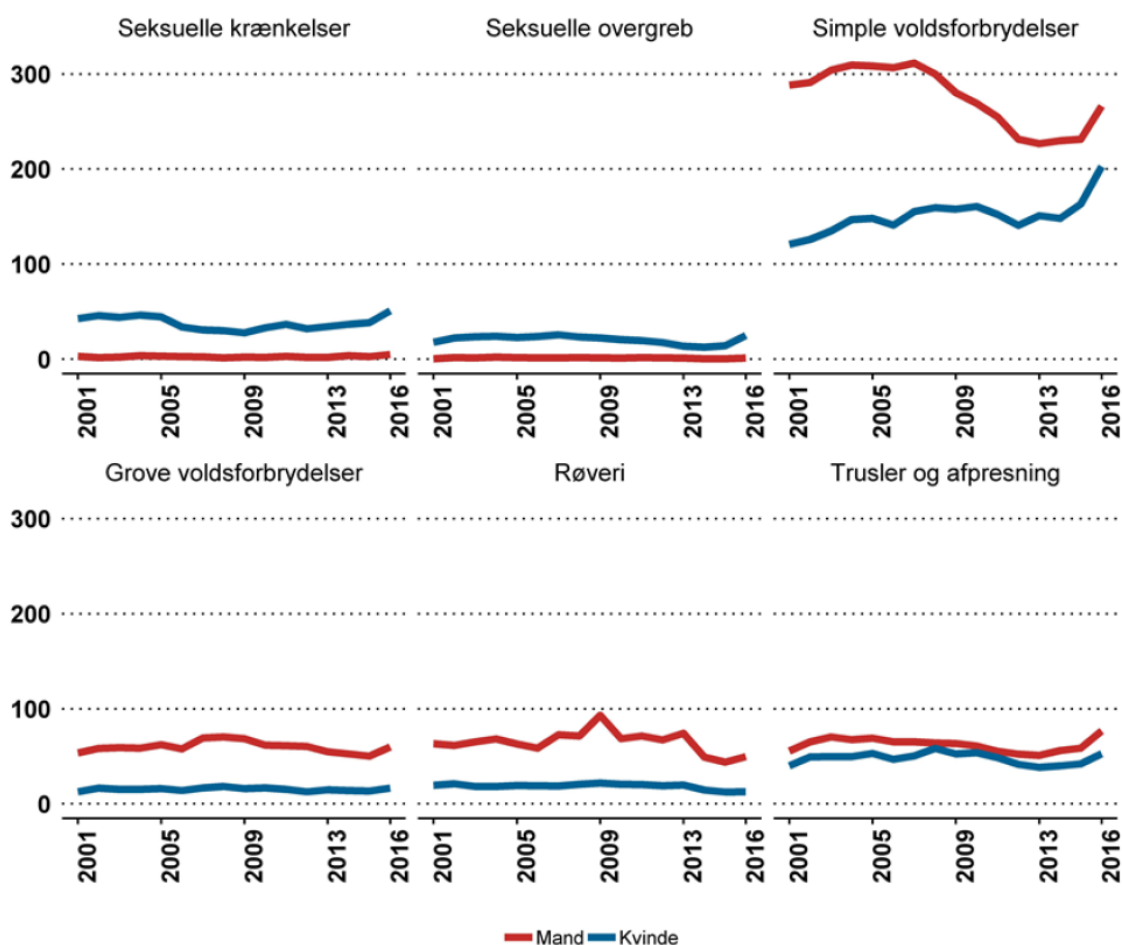
Inden for samfundsanalyser arbejdes der ofte ud fra en idé om et evidenshierarki (se fx Rieper & Foss-Hansen, 2007), hvor der i toppen er placeret analyser, som beror på naturlige eksperimenter, der udnytter en eksperimentel intervention (en tilfældig ekstern variation) til at blive fri for selektion og andre uobserverede forhold. Længere nede i hierarkiet kommer såkaldte kvasi-naturlige eksperimenter, hvor forskere ligeledes udnytter eksperimentel intervention, men hvor eksperiment- og kontrolgrupper ikke er tilfældige (Dunning, 2012). Hverken et naturligt eller et kvasi-naturligt eksperimentelt design har imidlertid været tilgængeligt for denne undersøgelse. Det skyldes ikke mindst, at eksperimentelle design ofte arbejder med meget snævre målgrupper for derved lettere at kunne kontrollere påvirkningen fra ydre omstændigheder, hvilket er en udfordring for denne undersøgelse, som er en kortlægning af hele den danske befolkning.

Sammenhængen mellem voldsforbrydelsen og de negative livsudfald er i denne undersøgelse bestemt ud fra en anden tilgang baseret på, hvad der i metodelitteraturen kaldes for "fixed effects". Denne type økonometrisk model udmærker sig ved at kunne tage højde for uobserverede forhold, der kan påvirke modellen til at give fejlagtige resultater. Eksempelvis, at sammenhængen mellem grov vold og psykisk sygdom er påvirket af, hvorvidt offeret selv er medlem af en kriminel bande. I et sådant forhold vil risikoen for psykiske problemer som følge af overfaldet være fejlestimeret, da det uobserverede forhold, at offeret er medlem af en kriminel bande, betyder, at offeret i forvejen er psykisk belastet af et stressende og risikofyldt miljø. Ved at vi i kortlægningen har adgang til registerdata, hvor vi kan følge individer over tid, kan vi benytte den økonometriske model til at fjerne disse uobserverede forhold fra estimationen af effekterne (Wooldridge, 2010). Dog skal resultaterne af de økonometriske modeller – ligesom alle andre statistiske analyser – tages med forbehold og ses i lyset af de antagelser, som modellerne indebærer (se kapitel 2 for mere information om denne undersøgelses statistiske antagelser og datagrundlag).

Risici for vold

Vores kortlægning viser, at det overordnede risikoniveau for at blive offer for en voldsforbrydelse i perioden fra 2001 til 2016 er relativt lavt og stabilt for både mænd og kvinder. Et overblik over udviklingen for de seks voldstyper er gengivet i figur 1, der illustrerer, at den hyppigste voldsforbrydelse er simple voldsforbrydelser. Risikoen for denne type forbrydelse er endvidere for både mænd og kvinder fra starten af 00'erne faldende, men risikoen over de sidste 5 år har været stigende. Endvidere viser figur 1, at køn spiller en central rolle i forhold til risikoen for at blive udsat for vold. Mens kvinder eksempelvis har større risiko for at blive udsat for seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb, har mænd højere risiko for at være offer for simple og grove voldsforbrydelser, røveri samt trusler og afpresning.

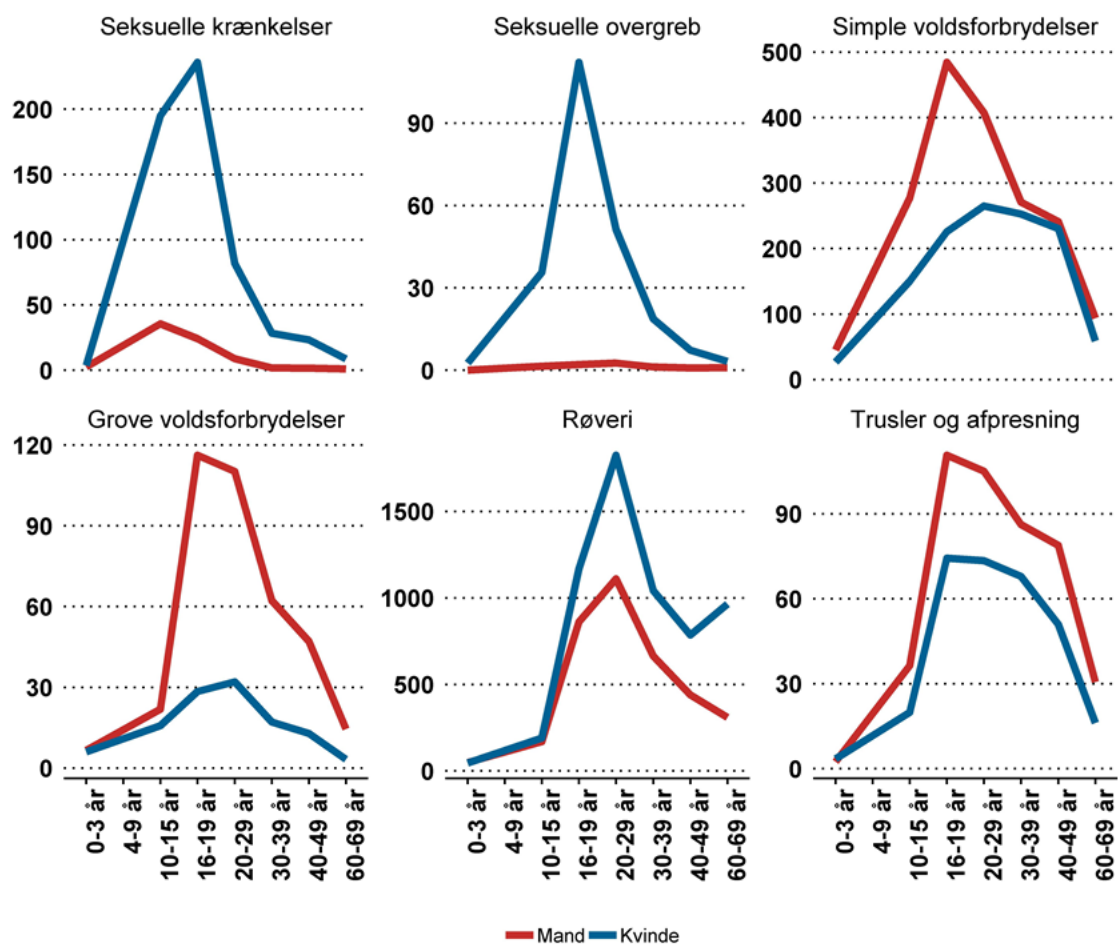
Figur 1 Udvikling i risiko for hver af de seks voldsforbrydelser for hele befolkningen fra 2001 til 2016. Overfald vist pr. 100.000 borgere og opdelt over køn.

Note: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

I tråd med tidligere danske og internationale undersøgelser viser vores kortlægning også, at risikoen for at blive offer for en voldsforbrydelse er højest i ungdommen. Figur 2 viser eksempelvis, at risikoen for, at en kvinde bliver udsat for et seksuelt overgreb i alderen 16-19 år, er 15 gange højere end risikoen for samme forbrydelse for en kvinde i alderen 40-49 år. For mænd finder vi lignende mønstre, men i en noget lavere målestok. Eksempelvis er risikoen for, at en 16-19-årig mand bliver udsat for simple eller grove voldsforbrydelser henholdsvis to og tre gange så høj som risikoen for de samme forbrydelser for en 40-49-årig mand. For røveri viser kortlægningen endvidere, at risikoen varierer over livsperioden med flere stigninger og fald. Risikoen er således ikke kun høj blandt de unge, som vi ser det blandt de andre voldforbrydelser, da risikoen også stiger senere hen i livet. I forhold til de andre voldsforbrydelser er risikoen for røveri således særlig høj for de 60-69-årige kvinder. Røveri er desuden den eneste af de seks voldstyper, hvor risikoen ikke er højest ved 16-19-årsalderen, men derimod højest for de 20-29-årige mænd og kvinder.

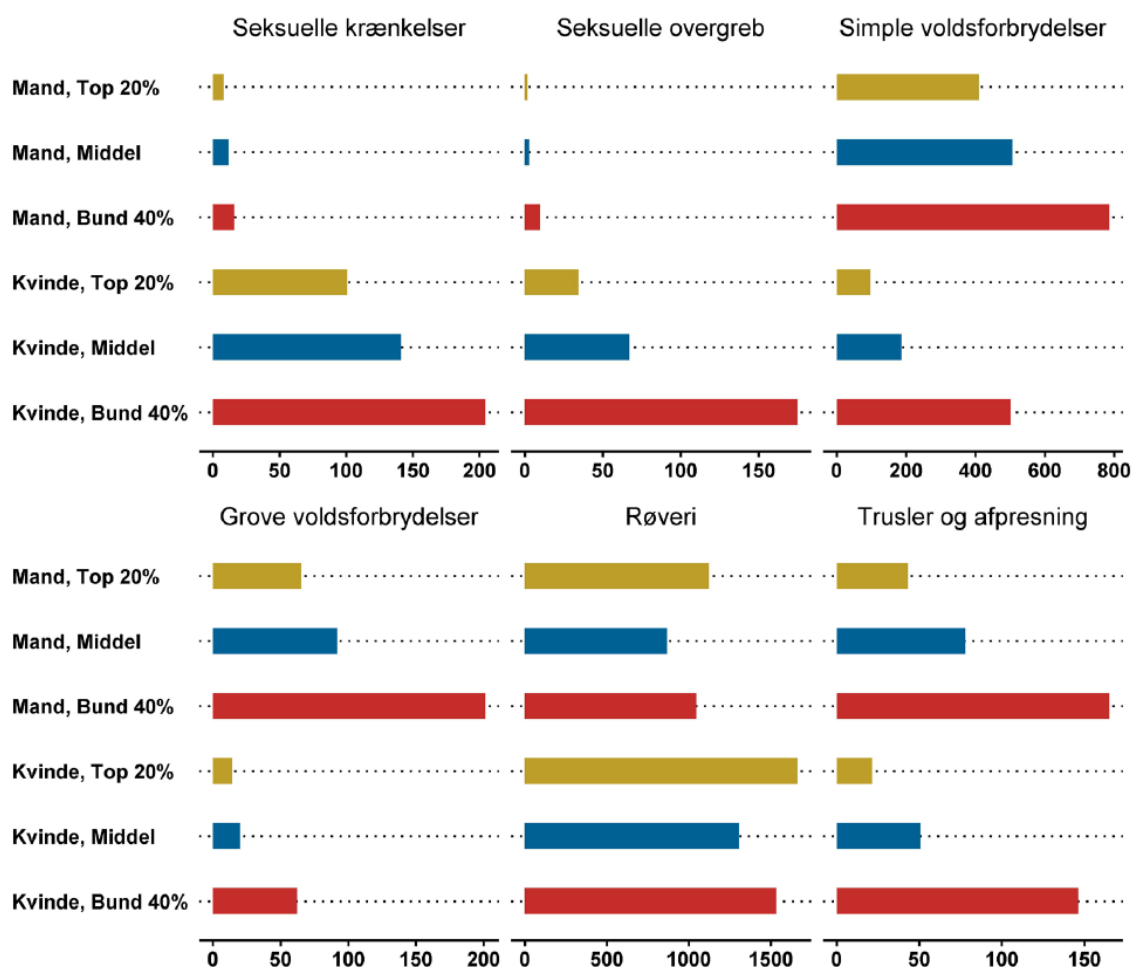
Figur 2 Udvikling i risiko for hver af de seks voldsforsbrydelser for hele befolkningen over livsperioden. Overfald vist pr. 100.000 borgere og opdelt over køn.

Note: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

En tilbagevendende konklusion i undersøgelsens kortlægninger er, at det langt fra er tilfældigt, hvem der bliver offer for en voldsforsbrydelse. Sociale og økonomiske baggrundsforhold har stor betydning for risikoen for at blive offer for en voldsforsbrydelse. Foruden køn har socioøkonomisk status stor betydning. Kvinder i bunden af den socioøkonomiske fordeling har således en markant større risiko for at blive offer for seksuelle krænkelser og overgreb end kvinder med flere ressourcer. Konklusionen er illustreret i figur 3, som viser risikoen for én af de seks voldsforsbrydelser blandt mænd og kvinder i højrisikoaldersgruppen 16-19 år.

Figur 3 Risiko for voldsforbrydelser i højrisikoalderen 16-19 år i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. Overfald vist pr. 100.000 borgere.

Note: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

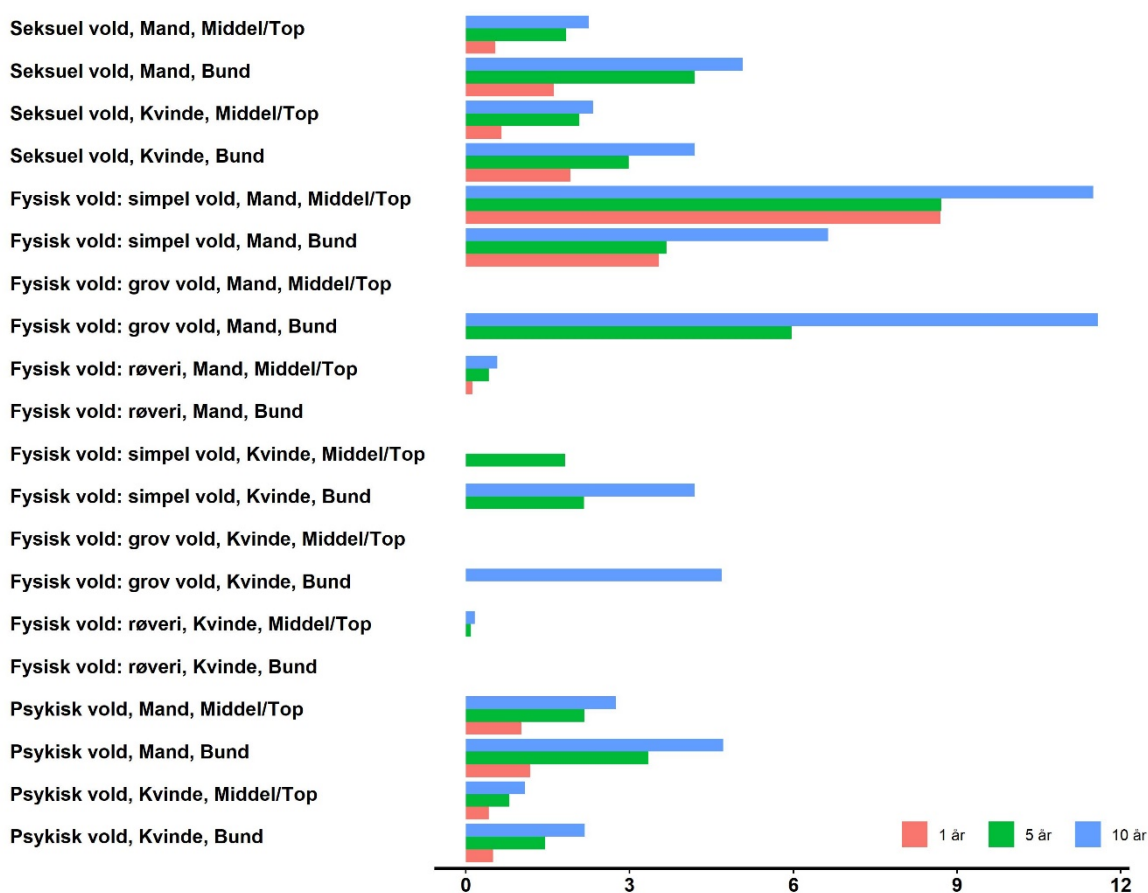
De individuelle og sociale konsekvenser ved voldsforbrydelser

I modelanalyserne følger vi samtlige unge danskere i alderen 12-24 år i perioden fra 2001 til 2016. Vi har valgt den unge population af danskere, da vi dermed får mulighed for at kortlægge de kortere- og længerevarende negative konsekvenser af vold for både offeret og dennes nære familie. For at kunne kortlægge de kortere- og længerevarende negative konsekvenser af vold følger vi de unge i op til 10 år efter forbrydelsen. De negative konsekvenser er målt ved henholdsvis behandling for psykisk sygdom, behandling for misbrug af alkohol, medicin og illegale stoffer, at have en længerevarende periode uden for arbejdsmarkedet samt at blive offer for et nyt voldeligt overfald. I modelerne, som estimeres separat for mænd og kvinder, kontrollerer vi for en række sociale forhold, herunder alder, socioøkonomisk baggrund, erhvervs erfaring (målt i antal år på arbejdsmarkedet), om offeret tidligere har været straffet for en overtrædelse af straffeloven, samt om forbrydelsen er begået af et familiemedlem.

De statistiske modelanalyser for risikoen for psykisk sygdom som følge af et voldeligt overfald er vist i figur 4. Hertil skal det endvidere bemærkes, at eftersom modellerne er baseret på registerdata,

er det alene behandlingen og dermed ikke selve forekomsten af psykiske problemer, modellerne måler, hvilket betyder, at ofrene kan have gået i længere tid med problemerne, før de har modtaget behandling. For ikke at have for få observationer i de statistiske analyser er seksuel vold her både seksuelle krænkelser (fx chikane, ufrivillig berøring eller blotteri) og seksuelle overgreb (fx gennemført eller forsøg på voldtægt). Sammenlægningen af de to undertyper af seksuel vold betyder, at der i figuren er angivet et konservativt estimat for, i hvilken grad et seksuelt overgreb har betydning for offerets psykiske velvære (for en opgørelse af øget risici for negative livsforhold som følge af seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb blandt kvinder, se figur 5.1).

Figur 4 Øget risiko for psykisk sygdom i forlængelse af en voldsforbrydelse for unge ofre mellem 14 til 28 år målt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. 1, 5 og 10 år efter forbrydelsen. Kun statistisk signifikante effekter er medtaget.

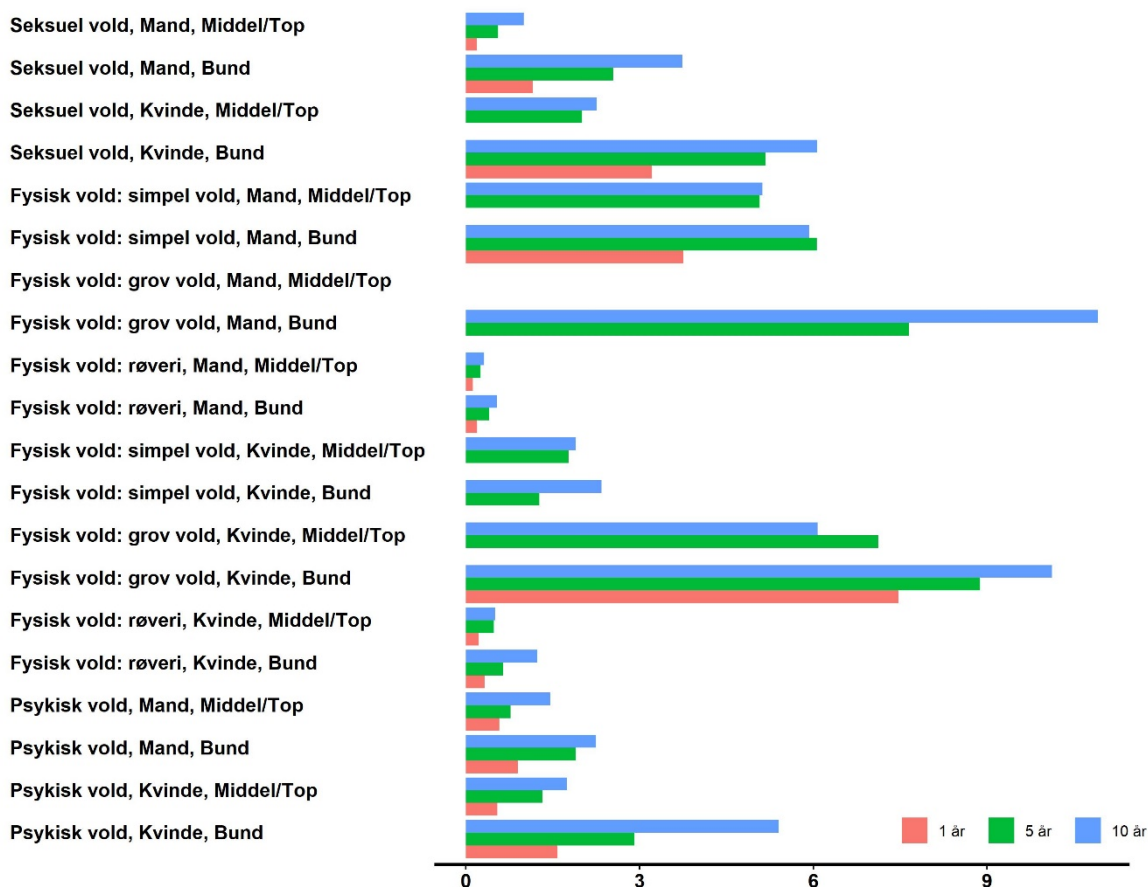

Note: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Figuren viser, at psykisk sygdom er et relativt udbredt negativt livsudfald på tværs af alle typer af voldsforbrydelser og sociodemografiske grupper. Eksempelvis viser vores analyser, at mandlige ofre for seksuel vold over en 10-årig periode har øget risici for at få en psykisk sygdom, og at risikoen er højere for mænd i bunden af den socioøkonomiske fordeling end for mænd i midten eller toppen af fordelingen. Mandlige ofre for grov vold i bunden af fordelingen har også en høj risiko for psykisk sygdom i op til ti år efter forbrydelsen. Røveri er den type af vold, som ifølge de statistiske modeller medfører den laveste risiko for, at offeret efterfølgende kommer i behandling for en psykisk sygdom.

Behandling af misbrugsproblemer (figur 5) er i forhold til behandling af psykiske problemer karakteriseret ved i højere grad at være udbredt blandt ofre med få socioøkonomiske ressourcer. En mulig forklaring kan være, at ofre i bunden af den socioøkonomiske fordeling i højere grad end mere velstillede ofre anvender alkohol og euforiserende stoffer som selvmedicinering, men også, at personer med få ressourcer i forvejen har en høj risiko for at ende i misbrug (Benjaminsen et al., 2015).

Figur 5 Øget risiko for misbrugsproblemer i forlængelse af en voldsforbrydelse for unge ofre mellem 14 til 28 år målt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. 1, 5 og 10 år efter forbrydelsen. Kun statistisk signifikante effekter er medtaget.

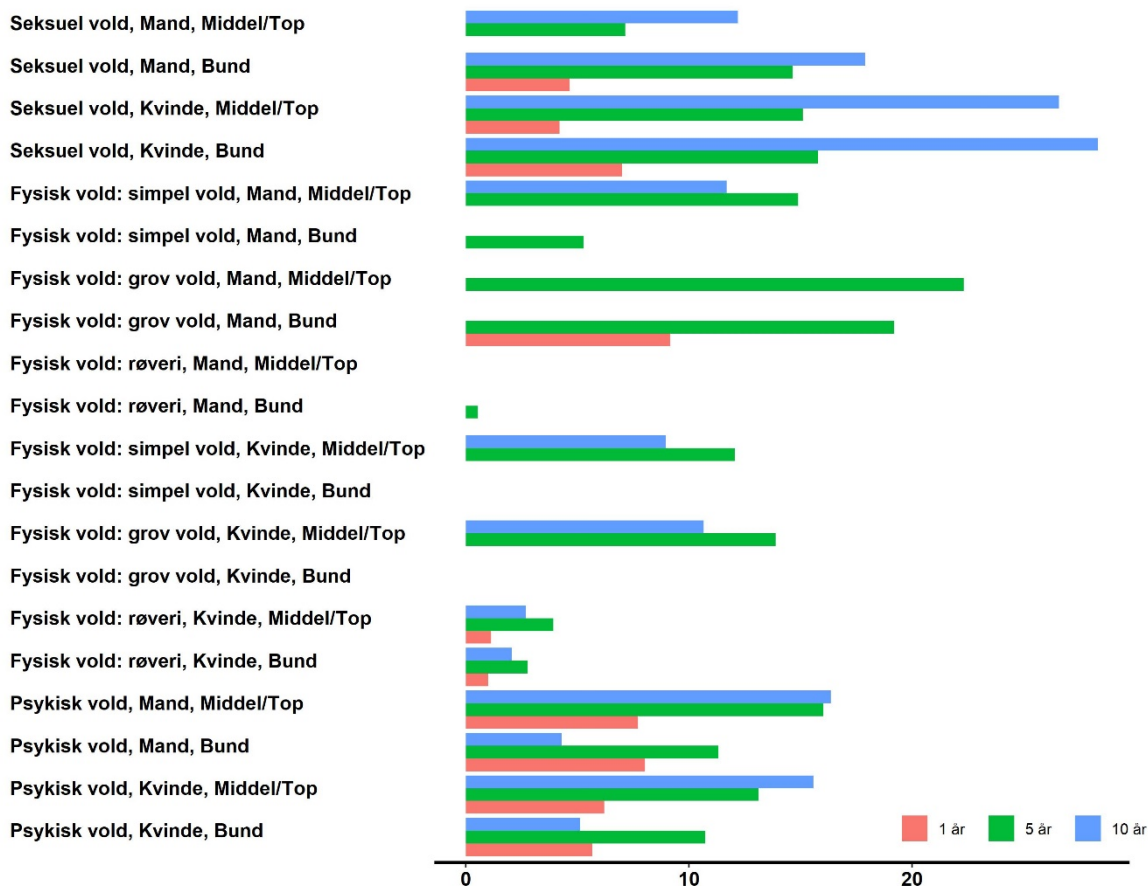

Note: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Sammenhængen mellem ofrenes socioøkonomiske baggrund og misbrug af stoffer og alkohol åbner endvidere op for spørgsmålet, om personer i bunden af samfundet har samme adgang til hjælp for psykiske problemer end resten af befolkningen (for mere se Dybbroe & Kappel, 2012 samt Benjaminsen et al., 2018).

Kortere eller længerevarende perioder uden for arbejdsmarkedet (figur 6) er også en risici, hvor modellerne finder en række signifikante negative effekter for alle typer af voldsforbrydelser. I modsætning til de to foregående negative livsudfald er sammenhængen mellem socioøkonomiske baggrund og øget risiko knap så udtalt. Analyserne viser, at det især er ofre for seksuelle overgreb, som har øget risiko for at være uden for arbejdsmarkedet. Ofre for grov vold samt trusler og afpresning har også markant øget risici for at være uden for arbejdsmarkedet i årene efter forbrydelsen uden dog at have det i samme målestok som ofre for seksuel vold.

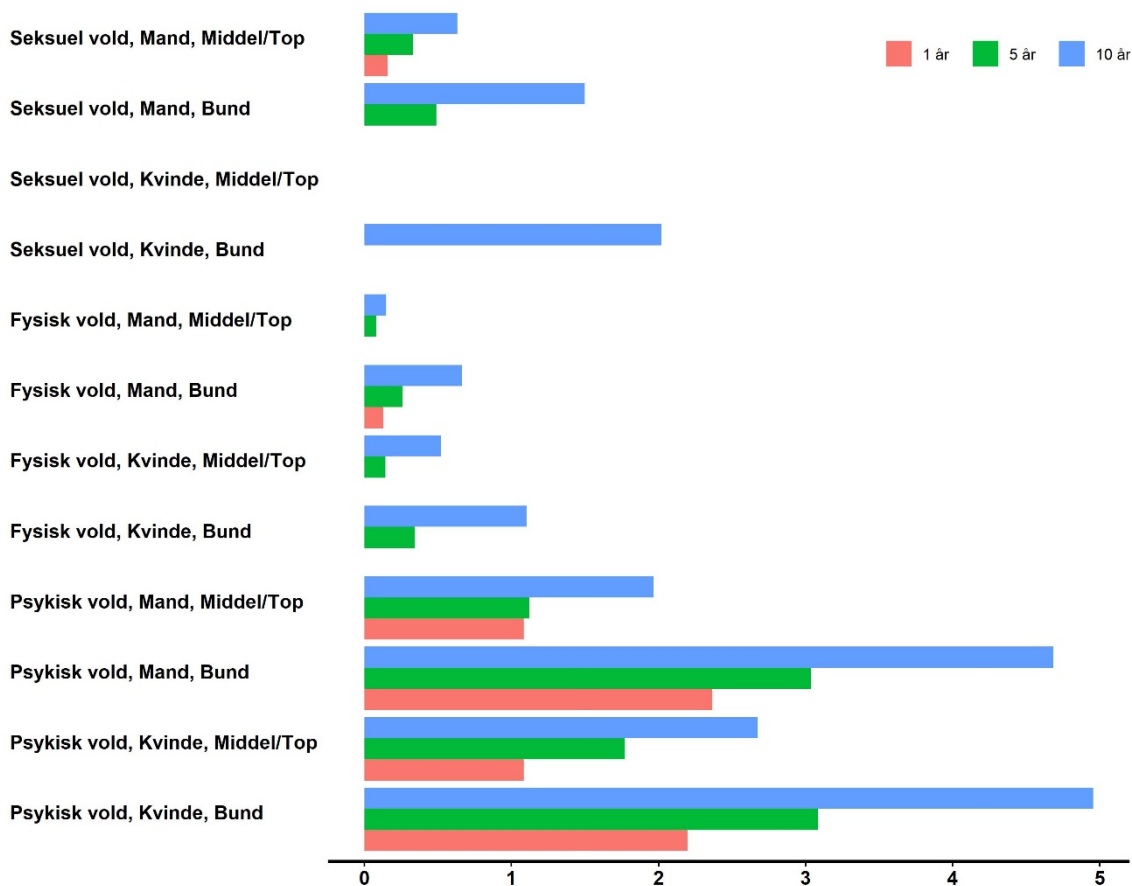
Figur 6 Øget risiko for lav arbejdsmarkedstilknøytning i forlængelse af en voldsforbrydelse for unge ofre mellem 14 til 28 år målt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. 1,5 og 10 år efter forbrydelsen. Kun statistisk signifikante effekter ($p < 0,05$) er medtaget.

Note: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Endelig viser figur 7, hvorledes ofre for voldsforbrydelser også har øget risiko for senere hen i livet at blive udsat for en ny voldsforbrydelse. På grund af få observationer er flere af voldskategoriene blevet lagt sammen. Figuren viser, at det især er ofre, som tidligere er blevet udsat for psykisk vold, som senere hen i livet oplever at blive udsat for en ny voldsforbrydelse. Ofre for seksuel vold – især ofre, som befinder sig i bunden af den socioøkonomiske fordeling – har også en relativt høj kumuleret risiko for at blive offer på ny over den målte tidsperiode.

Figur 7 Risiko for at blive offer for en ny voldsforbrydelse i forlængelse af en tidligere voldsforbrydelse for unge ofre mellem 14 til 28 år målt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. 1, 5 og 10 år efter forbrydelsen. Kun statistisk signifikante effekter ($p < 0,05$) er medtaget.

Note: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Det er dog ikke kun det individuelle offer, men også nære familiemedlemmer, som har øget risiko for negative følger af voldsforbrydelser. I de økonomiske analyser har vi undersøgt, hvorledes offerets partner, søskende, forældre og bedsteforældre bliver berørt af en voldsforbrydelse. Mens vi i modelanalyserne for familiemedlemmerne ikke finder nogle signifikante effekter for bedsteforældre, viser tabellerne 2-3, at der kan identificeres negative følger for de andre familiemedlemmer.

Risikoen for, at et nært familiemedlem udvikler en psykisk sygdom, fremgår af tabel 2. Tabellen viser, at søskende og forældre til ofre for seksuelle krænkelse, blandt familier i bunden af den socioøkonomiske fordeling, har en øget risiko for at udvikle psykiske problemer de første 5 år efter forbrydelsen. Risikoværdierne skal ses i lyset af, at den overordnede risiko for befolkningen som helhed er markant lavere (i form af sandsynligheder, der er mindre end 0,1 %).²

² En metodisk udfordring i forbindelse med denne type af analyser af hændelser med lav sandsynlighed er problemet med type-I fejl, (falsk positive resultater). Problemet med type-I fejl ville her betyde, at vi fejlagtigt angav øget risiko for, at andre familiemedlemmer oplever psykiske problemer som følge af en voldsforbrydelse. Eftersom problemet med type-I fejl imidlertid er størst, når stikprøven er lille (her anvendes registerdata for hele den danske befolkning), og den statistiske model har mange forklarende variable (vi har under ti), vurderer vi dog ikke, at dette udgør et egentligt problem.

Den øgede risiko for, at et nært familiemedlem udvikler en psykisk sygdom, er størst blandt ofre til psykisk sygdom. Dette resultat skal dog ses i lyset af, at vi grundet databegrænsninger har måttet sammenlægge seksuelle krænkelser og overgreb til en kategori (seksuel vold) og ligeledes sammenlægge simpel vold, grov vold og røveri i én kategori (fysisk vold). Et gennemgående resultat over de tre voldstyper er, at risikoen for at få psykiske problemer er størst i de tidlige år, og den kumulerede risiko har en begrænset stigning efter 5 år. Som vist i tabel 2 er det især forældrene, som har øget risici at få psykiske problemer, når deres barn bliver udsat for vold. Søskende i begge ender af den socioøkonomiske fordeling har også en øget risiko, men risikoen er markant større for søskende fra familier i bunden. Offerets partner og bedsteforældre er de nære familiemedlemmer, som har den laveste risiko for efterfølgende at udvikle psykiske problemer. Partnere skal ses i lyset af, at offerets relative unge alder betyder, at de først i de sidste år i datavinduet danner mere stabile relationer, som bliver opfanget af de statistiske registre (fx at flytte sammen eller at blive gift).

Tabel 2 Øget risiko for, at nære familiemedlemmer udvikler psykiske problemer i forlængelse af en voldsforbrydelse for ofre mellem 12 og 24 år i forhold til socioøkonomisk baggrund. 1, 5 og 10 år efter forbrydelsen. Kun signifikante effekter ($p < 0,05$) er medtaget.

	Familier i midten eller toppen af den socioøkonomiske fordeling			Familier i bunden af den socioøkonomiske fordeling		
	Seksuel vold	Fysisk vold	Psykisk vold	Seksuel vold	Fysisk vold	Psykisk vold
Mor						
1 år efter	n.s.	0,114	0,239	0,468	0,415	0,535
5 år efter	0,308	0,214	0,409	1,356	0,846	1,007
10 år efter	n.s.	0,164	n.s.	1,406	0,885	n.s.
Far						
1 år efter	n.s.	0,078	n.s.	n.s.	n.s.	0,567
5 år efter	n.s.	0,110	0,212	0,604	0,529	1,067
10 år efter	n.s.	0,161	n.s.	0,839	0,544	0,784
Bror						
1 år efter	n.s.	n.s.	0,214	n.s.	0,144	0,399
5 år efter	n.s.	0,149	0,437	0,432	0,397	1,061
10 år efter	0,243	n.s.	0,524	n.s.	0,419	1,361
Søster						
1 år efter	n.s.	0,140	n.s.	n.s.	n.s.	0,638
5 år efter	0,41	0,277	0,744	0,729	n.s.	1,382
10 år efter	0,576	n.s.	1,292	1,130	n.s.	1,535
Partner						
1 år efter	1,307	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	1,288
5 år efter	1,697	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	2,612
10 år efter	1,641	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
Bedsteforældre						
1 år efter	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
5 år efter	0,203	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
10 år efter	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.

Note: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

For misbrugsproblemer (tabel 3) finder vi færre signifikante effekter over de seks voldsforbrydelser end ved modellerne for psykiske problemer. Et gennemgående resultat er, at risikoen her ikke kun er høj blandt forældrene, men også offerets søskende (både bror og søster) har behov for hjælp. Ligesom ved psykiske problemer viser modellerne, at risikoen er højere for familier i bunden af den socioøkonomiske fordeling end for de mere velstillede familier. Således har eksempelvis brødre til ofre for seksuel vold i midten eller toppen af fordelingen en lille, men signifikant risiko for at udvikle misbrugsproblemer, mens risikoen mere end tredobles blandt tilsvarende brødre fra familier i bunden af fordelingen.

Tabel 3 Øget risiko for, at nære familiemedlemmer udvikler misbrugsproblemer i forlængelse af en voldsforbrydelse for ofre mellem 12 og 24 år i forhold til socioøkonomisk baggrund. 1, 5 og 10 år efter forbrydelsen. Kun signifikante effekter ($p < 0,05$) er medtaget.

	Familier i midten eller toppen af den socioøkonomiske fordeling			Familier i bunden af den socioøkonomiske fordeling		
	Seksuel vold	Fysisk vold	Psykisk vold	Seksuel vold	Fysisk vold	Psykisk vold
Mor						
1 år efter	n.s.	0,080	n.s.	0,391	0,227	0,570
5 år efter	0,190	0,134	n.s.	1,400	0,745	0,810
10 år efter	0,334	0,291	0,511	2,166	1,419	1,023
Far						
1 år efter	n.s.	0,048	n.s.	0,762	0,401	0,572
5 år efter	0,173	0,078	n.s.	1,022	0,618	0,815
10 år efter	0,368	0,187	n.s.	1,826	0,960	1,678
Bror						
1 år efter	0,376	0,089	0,252	0,480	0,263	0,796
5 år efter	0,290	0,174	0,742	0,862	0,634	1,518
10 år efter	0,396	0,423	1,081	1,666	1,248	3,767
Søster						
1 år efter	n.s.	0,084	0,133	0,247	n.s.	0,250
5 år efter	n.s.	n.s.	0,136	0,513	0,288	0,696
10 år efter	0,454	0,178	0,302	1,114	0,535	0,877
Partner						
1 år efter	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
5 år efter	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
10 år efter	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
Bedsteforældre						
1 år efter	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
5 år efter	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
10 år efter	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.	n.s.

Note: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Konklusion og perspektiver

Tidligere studier har vist, at Danmark er et land med en relativt lav frekvens af voldelige forbrydelser. I denne rapport viser vi, at dette forhold i det store hele stadig gør sig gældende. Imidlertid viser vores analyser, at mens antallet af fysiske og psykiske voldsforbrydelser (herunder simpel og grov vold, røveri samt trusler og afpresning) for både mænd og kvinder er relativt stabilt i perioden fra 2001 til 2016, er antallet af ofre for seksuel vold i Danmark stigende. En del af denne stigning kan dog til dels skyldes, at lovgivningen på emnet er blevet strammet, samt at der i befolkningen er opstået en øget bevidsthed på at anmelde seksuelle overgreb til myndighederne.

I rapporten viser vi endvidere, at det især er børn og voksne fra hjem med få socioøkonomiske ressourcer, der har risiko for at blive udsat for en voldsforbrydelse. Sammenlignet med jævnaldrende kvinder i toppen af ressourcefordelingen har 16-19-årige kvinder i bunden af den socioøkonomiske fordeling eksempelvis over tre gange så høj risiko for at blive udsat for et seksuelt overgreb. Lignende sammenhænge går igen for mændene, hvor vi eksempelvis finder, at risikoen for, at en 16-19-årig mand i bunden af fordelingen bliver udsat for en grov voldsforbrydelse, er næsten fire gange større end risikoen for jævnaldrende mænd i toppen af fordelingen.

Ofre for voldsforbrydelser har øget risiko for efterfølgende at opleve en lang række negative livsbegivenheder, såsom psykiske problemer, lav arbejdsmarkedstilknøytning, misbrug af alkohol og stoffer. Mens risikoen for, at ofre oplever negative livsbegivenheder generelt er højest de første år efter overfaldet, viser rapportens statistiske analyser, at selv ti år efter overfaldet kan der dokumenteres øget risici. Endvidere viser analyserne, at det ikke kun er offeret selv, der er i risiko for negative livsbegivenheder, men at også offerets forældre, søskende og eventuel partner har øget risiko for både psykiske problemer og misbrugsproblemer med stoffer og alkohol. Ligesom ved de individuelle konsekvenser er risikoen for efterfølgende at opleve negative livsbegivenheder højere for familier med få socioøkonomiske ressourcer end for de mere ressourcestærke familier.

Rapportens analyser skal dog ses i lyset af, at der i alle kvantitative undersøgelser af kriminalitet er en ikke uvæsenlig udfordring med mørketal. For at komme nærmere ind på problematikken med mørketal supplerer vi vores analyser med spørgeskemadata om selvrapporterede hændelser om overfald fra Offerundersøgelsen (Balvig et al., 2016). Vores analyser af de selvrapporterede hændelser viser blandt andet, at det kun er omkring 30 % af alle voldtægter begået mod kvinder, som bliver anmeldt til myndighederne. Endvidere er det blot 37 % af alle voldlige overfald begået mod mænd, som bliver anmeldt. Som rapportens analyser også viser, er anmeldeshyppigheden påvirket af ofrenes socioøkonomiske baggrund, hvilket betyder, at eksempelvis mænd og kvinder med få socioøkonomiske ressourcer er mindre tilbøjelige til at anmelde vold og trusler. Grundet mørketallet i anmeldte voldsforbrydelser skal rapportens konklusioner om effekten af voldsforbrydelser på negative livsudfald derfor ses som et konservativt estimat, som ikke bør ekstrapoleres. Havde mørketallet været mindre ville det – i teorien – have været muligt at finde flere forskelle mellem de sociodemografiske grupper, der er medtaget i de statistiske analyser.

Et andet centralt forhold for undersøgelsens konklusioner er, at om end vi i analyserne refererer til effekter, anvender vi ikke en egentlig kausal identifikationsstrategi, der tillader konklusioner om isolerede effekter af voldsforbrydelserne. I stedet anvender vi en type statistiske modeller, som giver et estimat på den samlede effekt af de livsbegivenheder, der opstår i relation til forbrydelsen. Hertil skal det bemærkes, at de anvendte modeller i undersøgelsen endvidere giver mulighed for at tage højde for uobserverede forhold, der kan påvirke modellen til at vise fejlagtige resultater.

Rapporten peger samlet set på en række problematikker, der ikke tidligere har været belyst i dansk kontekst, og som er relevante for både forskere, politikere og praktikere i velfærdsstaten. Først og

fremmest viser rapporten, at konsekvenserne ved at være offer for en voldsforbrydelse kan være langvarige. Selvom risikoen for at opleve et negativt livsudfald er højest de første år efter forbrydelsen, har eksempelvis ofre for seksuelle overgreb en øget risiko for misbrug i mere end ti år efter forbrydelsen. For det andet viser rapporten, at der er behov for et større fokus på ikke blot det enkelte offer, men også på offerets familie som helhed. Voldsforbrydelser har med andre ord en "spill-over-effect" (Bindler & Ketel, 2019), hvorved at nære familiemedlemmer til offeret, som ikke selv direkte har været udsat for forbrydelsen, har øget risiko for at komme ud for negative livsbegivenheder. Endelig peger undersøgelsen på, at ud over de traumatiske personlige konsekvenser ved vold for offeret og dennes familier er der også samfundsomkostninger i form af eksempelvis tabt arbejdsmarkedsdeltagelse ikke blot for offeret, men også for dennes nære familiemedlemmer.

Vi håber, at rapporten vil være med til at skabe mere fokus samt flere initiativer og indsatser, som kan støtte ofre og deres familier i den svære tid efter et overfald. Ikke mindst håber vi, at kortlægningen kan bidrage til viden om udsatte befolkningsgrupper samt tjene som grundlag for konkrete rehabiliteringsindsatser. Med rapporten har vi søgt at skabe et solidt fundament for videre forskning i mere specifikke problemstillinger, som kan hjælpe ofrene til et bedre liv.

1 Baggrund

I dette kapitel vil vi redegøre for tidligere empiriske studier, som danner det teoretiske og metodiske grundlag for vores kortlægning af risici og konsekvenser af at være offer for en voldsforbrydelse i Danmark. Kapitlet skal ikke læses som en samlet præsentation af den omfattende samfundsvidenskabelige forskningslitteratur om kriminalitet og ofre, men derimod læses som et udvalg af særligt centrale problemstillinger og begreber fra litteraturen, som vi har medtaget i vores analyser. Kapitlet starter med at give en definition på vold. Herefter præsenterer vi den danske kontekst med henvisning til danske og internationale studier om ofre for vold. På baggrund af komparative studier af Danmark og de andre europæiske lande diskuterer vi, i hvilken grad empiriske fund og konklusioner fra andre lande kan overføres til en dansk kontekst. Grundet de mange ligheder i opbygning af velfærdssamfund i de nordiske lande vil præsentationen af tidligere studier have en særlig vægt på nordiske studier. Dernæst følger en præsentation af den teoretiske model, som vi anvender til at bestemme såvel risici for at blive offer for en forbrydelse som konsekvenserne heraf. Modellen er baseret på et livshistorisk perspektiv, hvormed risici og konsekvenser bliver sat i relation til individets køn, alder, erhvervs erfaring, socioøkonomiske status samt tidligere oplevelser af kriminalitet. Introduktionen af den teoretiske model er suppleret med nyere empiriske undersøgelser og teorier, som ikke blot ser på de individuelle konsekvenser ved at være blevet offer for en forbrydelse, men også medtænker familien som en del af referencerammen.

1.1 Hvad er vold?

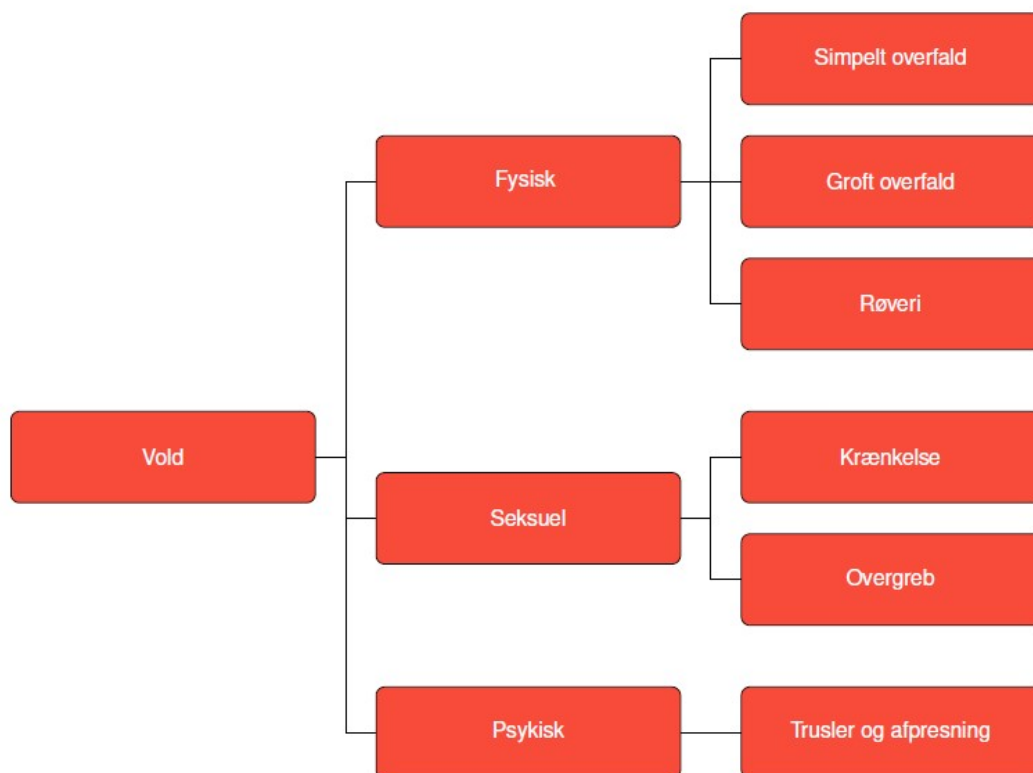
Vold bliver i forskningslitteraturen anvendt til at dække et bredt spektrum af forbrydelser af meget forskellig karakter. I forbindelse med en empirisk undersøgelse er det derfor nødvendigt at give en definition på, hvilke former for vold, vi medtager. På baggrund af et større litteraturstudie har vi til denne undersøgelse valgt at skelne mellem tre overordnede former for vold (for kritisk gennemgang af forskningslitteraturen se Malešević, 2013; Collins, 2008; Staudigl, 2007): fysisk vold, seksuel vold og psykisk vold. De tre former for vold kan inddeles i yderligere underkategorier, hvilket i alt bliver til seks voldstyper, som er afbilledet i figur 1.1.

Fysisk vold dækker over forskellige former for overfald, som leder til grader af fysisk smerte og overlast. Det kan eksempelvis være overfald, hvor én eller flere gerningspersoner skader ofret med slag, skub, spark og kvælning. Fysisk vold dækker dermed også over mordforsøg. Fysisk vold er i rapportens analyser opdelt i tre underkategorier. Den første er simpelt overfald, som dækker over overfald, der ikke bringer offeret i direkte livsfare. I den anden kategori, groft overfald, er volden så stor, at offeret kommer i livsfare. Den tredje kategori for fysisk vold er røveri. Her bliver offeret enten ud fra trusler eller ud fra et faktisk voldeligt overfald tvunget til at udlevere personlige ejendele og værdigenstande.

Seksuel vold er i undersøgelsen opdelt i to underkategorier. Den første kategori er seksuelle krænkelser, som dækker forskellige former for både fysiske og ikke-fysiske krænkelser af seksuelt karakter. Et eksempel på fysisk seksuel krænkelser kan være en uønsket berøring, mens de ikke-fysiske former blandt andet dækker over seksuelt stødende kontakt, blotteri og rygtespredning. I nyere tid har der især været fokus i både offentligheden og i forskningen på *digitale* seksuelle krænkelser, som fx uønsket spredning af intime billeder på nettet (Beech et al., 2008), hvilket også er medtaget i undersøgelsens definition. Den anden kategori af seksuel vold omhandler seksuelle

overgreb, hvor offeret tvinges til en seksuel handling. Overgreb af denne art dækker dermed voldtægt, men også typer af prostitution, hvor offeret af én eller flere gerningspersoner tvinges til seksuelle handlinger med andre personer.

Figur 1.1 Kategorisering af vold ifølge forskningslitteraturen

Psykisk vold anses som den mest udbredte form for vold i Danmark (Ottosen & Østergaard, 2018). Psykisk vold er dog samtidig også den form for vold, som er sværest at identificere empirisk, da den kan involvere både direkte og indirekte trusler, som ikke er umiddelbare synlige for udenforstående. Psykisk vold dækker også over forskellige former for afpresning af både seksuel og økonomisk karakter. Eksempelvis kan der være tale om psykisk vold i intime parforhold, hvor den ene part nedgør og ydmyger den anden part (Walsh et al., 2010), men også i mindre intime relationer, hvor offeret skylder gerningspersonen penge.

En central pointe i forbindelse med præsentation af de forskellige former for vold er, at de ikke bør ses som gensidigt udelukkende. Det skyldes, at en voldsepisode kan være en kombination af flere former for vold. Eksempelvis kan en voldtægt (en seksuel forbrydelse) også være forbundet med både psykisk vold (en trussel) og fysisk voldeligt overfald. Episoder, hvor én type af vold leder til en anden, kalder man inden for forskningslitteraturen for en voldsspiral. Sociologen Eva Lundgren har eksempelvis på baggrund af empiriske studier beskrevet, hvorledes voldsspiraler kan opstå i parrelationer, hvor psykisk og fysisk vold over længere tid bliver normaliseret og bagatelliseret af både udøveren og offeret (Lundgren 1991).

En anden central pointe er, at vi i denne undersøgelse ikke medtager ofre for andre typer forbrydelser, der også kan føre til ofre, som eksempelvis trafikforseelser, hærværk og indbrud. Det skyldes, at fokus i undersøgelsen alene er på episoder, hvor volden har været direkte rettet mod offeret. Hærværk kan i den forbindelse ses som en form for indirekte vold, hvor én eller flere gerningspersoner foretager materielle skader med henblik på at skade offeret. Forskningslitteraturen skelner i den forbindelse ofte mellem, hvorvidt volden er foretaget af offeret selv (kaldet selvskaade vold), af en anden person (interpersonel vold) eller af en gruppe af personer (kollektiv vold) (se fx Malešević, 2013). Kollektiv vold kan således både dække over vold udført af en mindre gruppe af personer (fx en kriminel bande) og vold foretaget af en større gruppe som fx en stat (eksempelvis i forbindelse med folkemord). Når vold systematisk bliver foretaget af en større gruppe, kaldes den i litteraturen for strukturel vold (Galtung, 1969). I denne undersøgelse fokuserer vi alene på vold, som er foretaget af én person eller af en mindre gruppe af personer. Selvskaade og mere strukturelle former for vold er således udeladt.

1.2 Den danske kontekst

I komparative velfærdsundersøgelser bliver Danmark ofte grupperet sammen med de andre nordiske lande. Det skyldes, at de nordiske lande deler en række centrale karakteristika i forhold til befolkningens sundhed og velstand samt i forhold til opbygning af velfærdsstatslige institutioner for uddannelse, arbejdsmarked og social omsorg (Esping-Andersen, 2015). Endvidere har de nordiske lande også en række fælles kulturelle værdier, hvilket eksempelvis kommer til udtryk ved, at de nordiske lande har en relativ høj grad af ligestilling mellem kønnene (Siim et al., 2015).

De mange ligheder mellem de nordiske lande betyder, at nordisk forskning i kriminalitet lettere kan overføres til en dansk kontekst end eksempelvis forskning fra USA eller de sydeuropæiske lande. Endvidere hersker der i de nordiske lande en særlig tradition for at dokumentere oplysninger om de enkelte borgers alder, helbred, uddannelse, økonomi og kriminalitet i administrative registre. De store administrative registre muliggør komplekse og detaljerede statistiske undersøgelser af befolkningen, herunder analyser af specifikke subgrupper som fx stærkt udsatte borgere, der ofte ikke besvarer spørgeskemaundersøgelser (Lyngstad & Skardhamar, 2011). Dog skal det påpeges, at de nordiske lande har markante forskelle i lovgivningen og i registreringen af kriminalitet (Heinskou et al., 2017). Forskellene i lovgivning og registrering betyder, at komparative sammenligninger altid skal se ud fra en præmis om, at der er anvendt de samme datakilder, da der ellers kan være store forskelle i eksempelvis definitionen på at være målt som et offer.

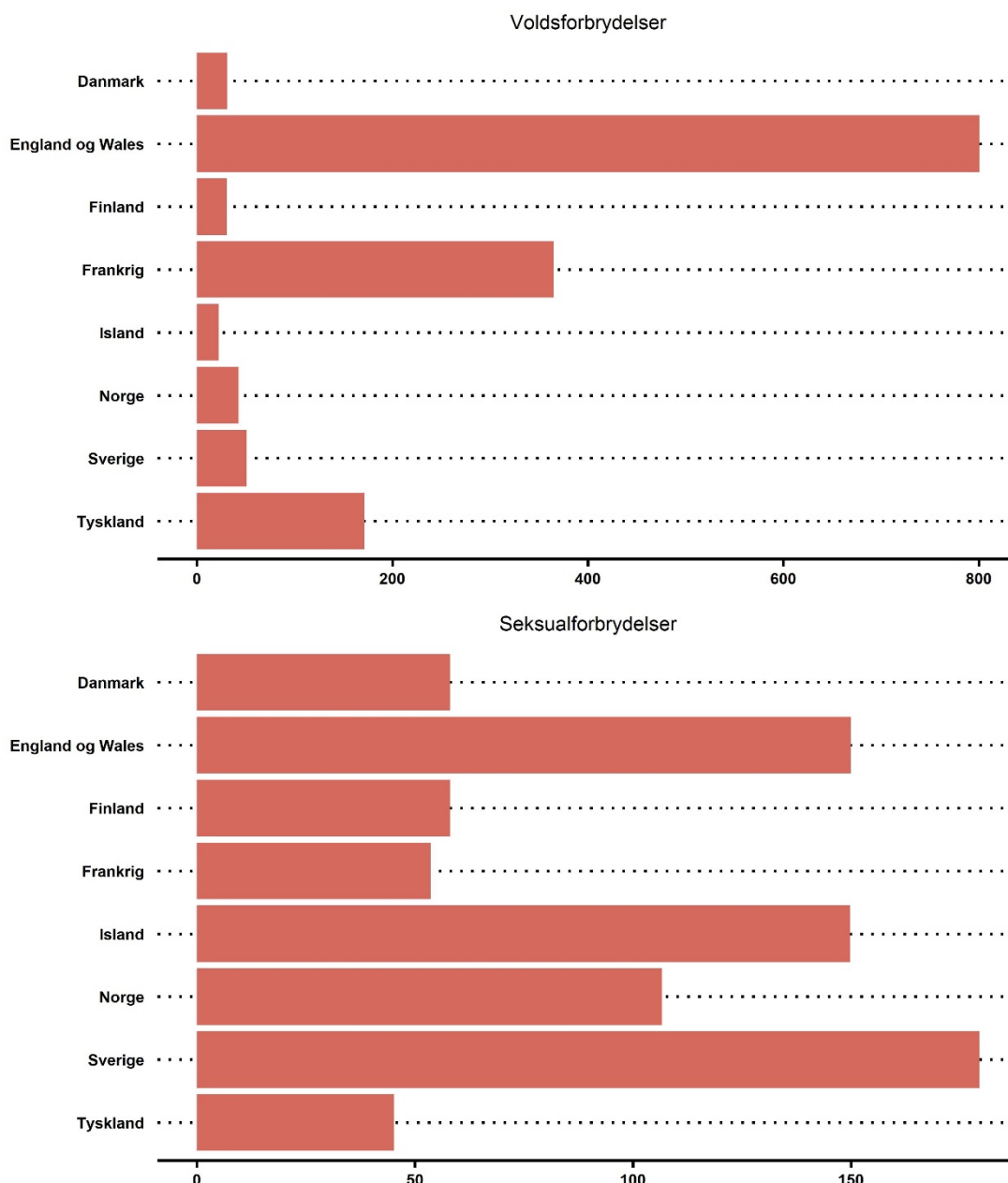
I det følgende præsenterer vi den danske kontekst, som vil danne grundlag for det næste afsnit, hvor vi på baggrund af inddragelse af europæiske og nordamerikanske studier præsenterer den teoretiske model for undersøgelsen. På baggrund af komparativ statistik fra Eurostats database starter vi afsnittet med at placere Danmark og de andre nordiske lande i en europæisk kontekst. Dernæst gennemgår vi nyere kriminologiske studier, som belyser særlige risikofaktorer for at blive offer for kriminalitet i de nordiske velfærdsstater.

1.2.1 Danmark i forhold til resten af Europa

Overordnet set har Danmark og de nordiske lande det samme niveau af kriminalitet, som mange andre europæiske lande (Tranæs & Geerdsen, 2008; Aebi et al., 2014). Imidlertid er der væsentlige forskelle mellem de nordiske landene og resten af Europa, når kriminaliteten opdeles efter type. Eksempelvis er andelen af befolkningen i de nordiske lande, som er ofre for voldsforbrydelser langt mindre, end den er i mange andre europæiske lande (von Hofer et al., 2012). Forskere har forklaret

forskellen i landenes kriminalitetsrater for vold og mord med henvisning til landenes velfærdssystemer (Wilkinson & Pickett, 2010). Studier viser eksempelvis, at der i lande med et stort socialt sikkerhedsnet og høj økonomisk omfordeling er et lavere niveau af grov voldskriminalitet end i lande, hvor det sociale sikkerhedsnet og den økonomiske omfordeling er mere sparsom (Nivette, 2011; Elgar & Aitken, 2010).

Figur 1.2 Voldsforbrydelser og seksuelle forbrydelser pr. 100.000 indbyggere i otte udvalgte europæiske lande i 2016

Note: Egen beregninger.

Kilde: Eurostat, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Forskellene i type af kriminalitet er eksemplificeret i figur 1.2, som på baggrund af data fra Eurostat indsamlet i 2016 viser antallet af voldelige og seksuelle overgreb pr. 100.000 borgere i otte udvalgte europæiske lande (Danmark, England og Wales, Finland, Frankrig, Island, Norge, Sverige, Tyskland).³ Voldelige overgreb inkluderer forskellige typer af vold med eller uden intention om mord, mens seksuelle forbrydelser inkluderer både seksuelle krænkelser (fx blotteri) og seksuelle overgreb (fx voldtægt). Figuren viser, at Danmark sammen med Island og Finland i 2016 havde de laveste ratio af voldelige overgreb (henholdsvis en ratio på 23 i Island, en ratio på 31 for Danmark og ratio på 30 hændelser pr. 100.000 indbyggere for Finland).

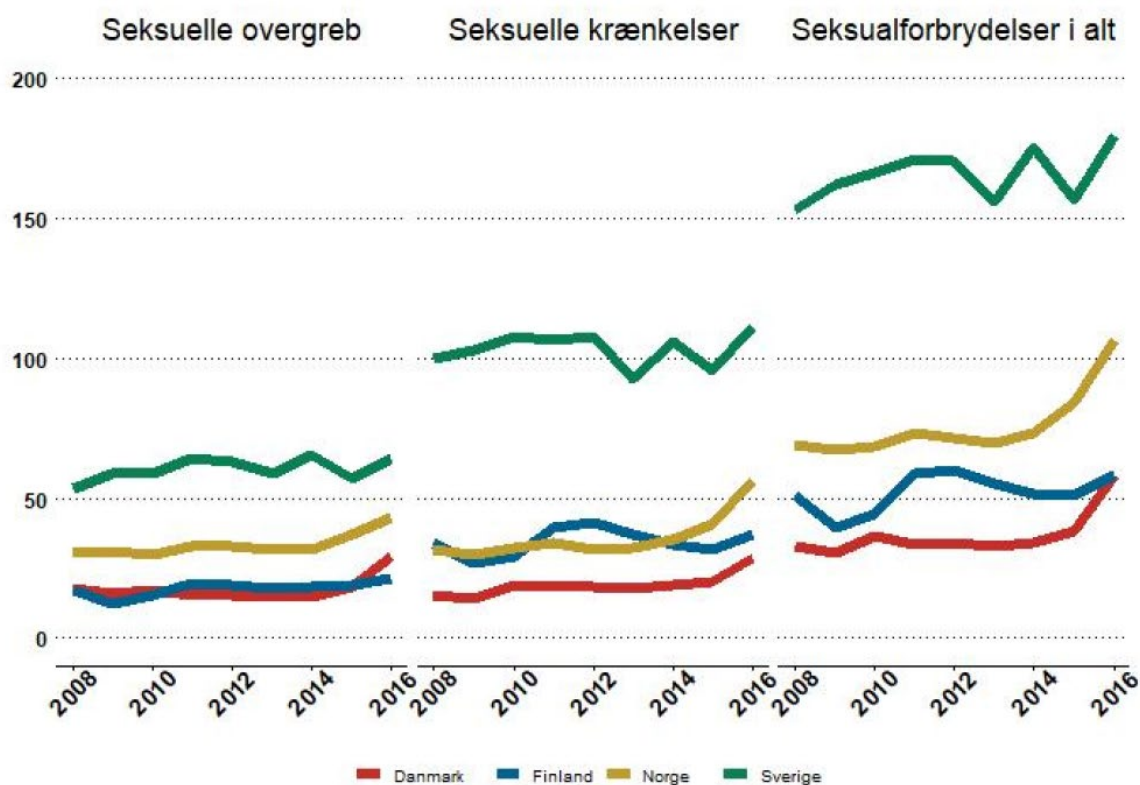
Med hensyn til seksuelle forbrydelser rangerer Danmark også i den lavere ende med 58 hændelser pr. 100.000 indbyggere, hvilket er på niveau med Finland, Tyskland og Frankrig, som er de lande med de laveste ratio. Til sammenligning har England og Wales en ratio for voldelige overgreb, der er over 25 gange højere end i Danmark (hhv. 801 voldelige overgreb pr. 100.000 indbyggere i England og Wales mod 31 voldelige overgreb pr. 100.000 indbyggere i Danmark). Blandt de nordiske lande skiller Sverige sig markant ud, når det drejer sig om seksuelle overgreb med 156 overgreb pr. 100.000 indbyggere. Både Danmark og Finland har til sammenligning omkring 50 registrerede seksualforbrydelser pr. 100.000 indbyggere. Blandt de ni udvalgte europæiske lande i sammenligningen har Sverige den højeste ratio for seksualforbrydelser. Den høje placering skyldes, at Sverige siden 2007 har oplevet en markant stigning i seksuelle overgreb.⁴ Grunden til stigningen er et omdiskuteret emne i Sverige og skal ses i lyset af flere forhold. Eksempelvis har Sverige i nyere tid indført en lang række ændringer i lovgivningen omkring både seksuelle krænkelser og overgreb. Den ændrede lovgivning har dels ført til, at flere borgere er blevet dømt for at have begået seksuelle forbrydelser, men også at flere ofre for seksualforbrydelser efterfølgende har anmeldt episoderne (Mellgren et al., 2018).

Mens de nordiske lande, som vist i figur 1.2, adskiller sig fra de andre europæiske lande i forhold til voldsforbrydelser ved at have markant lavere forbrydelser pr. 100.000 indbyggere, er forskellene således mindre, når det drejer sig om seksualforbrydelser. I figur 1.3 ser vi derfor nærmere på de interne forskelle i de nordiske lande i forhold til seksualforbrydelser. Figuren præsenterer udviklingen i seksualforbrydelser i de nordiske lande fra 2008 til 2016. Island er udeladt, da der mangler data for perioden før 2016. I figuren er der indført en opdeling af seksualforbrydelser i forhold til typen af seksualforbrydelser ud fra to kategorier. Opdelingen af seksualforbrydelser er gjort på baggrund af kriminalitetsklassifikationen The International Classification of *Crime* for Statistical Purposes (ICCS), som er designet til komparative undersøgelser af kriminalitet. Den første gruppe er "seksuelle overgreb", som dækker gennemført eller forsøg på voldtægt enten med eller uden brug af vold. Den anden gruppe er "seksuelle krænkelser", som vedrører forskellige typer af blufærdighedskrænkelser, blotteri og sexchikane. Figuren viser, at Sverige under hele perioden har haft den højeste ratio af både seksuelle overgreb og krænkelser. Danmark har sammen med Norge oplevet en mindre stigning efter 2014. Finland har i forhold til Danmark og Norge efter 2014 kun oplevet en mindre stigning i seksuelle krænkelser, men ikke i seksuelle overgreb.

³ Omfanget af voldelige og seksuelle overgreb er operationaliseret ud fra den internationale klassifikation for kriminalitet til statistiske analyser (ICCS) [International Classification of Crimes for Statistical Purposes], som er udviklet af FN.

⁴ Se fx <https://www.bra.se/bra-in-english/home/crime-and-statistics/rape-and-sex-offences.html>

Figur 1.3 Seksuelle forbrydelser pr. 100.000 indbyggere i de nordiske lande fra 2008 til 2016

Anm.: Island er ikke medtaget grundet manglende oplysninger før 2016.

Note: Egen beregninger.

Kilde: Eurostat, <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Stigningen i seksuelle forbrydelser, som vist i figur 1.3, er ikke nødvendigvis alene et udtryk for, at vi i Norden er blevet mere tilbøjelige til at begå kriminalitet. En del af stigningen kan også skyldes en ændring i befolkningens opfattelse og normer omkring, hvad der karakteriseres som en seksuel forbrydelse, hvilket følgelig kan føre til en stigning i tilbøjeligheden i at anmelde vold og seksuelle forbrydelser.

Den danske retssociolog Flemming Balvig har i samarbejde med Det Kriminalpræventive Råd og Rigspolitiet gennemgået en række historiske spørgeskemaundersøgelser, hvor danskere siden slutningen af 1960'erne er blevet bedt om at tage stilling til nogle konkrete hændelsesforløb og vurdere, om der i de pågældende tilfælde er tale om voldtægt (Balvig, 2014). Ét af spørgsmålene fra undersøgelsen, som vi her kalder for **scenarie 1**, lyder:

En kvinde og en mand mødes på en restaurant. Manden inviterer kvinden med hjem. Han siger, at han venter nogle gæster til fest. I lejligheden sætter de sig på sofaen og kysser og krammer hinanden. Da manden prøver at trække kvindens trusser af, afviser hun ham. Han giver hende nogle lussinger og gennemfører samlejet.

Kan dette efter Deres mening betegnes som voldtægt?

Balvig noterer sig, at der i perioden fra 1969 til 2013 er sket et markant holdningsskifte i befolkningen. Tabel 1.1 gengiver besvarelser fra spørgeskemaundersøgelserne og viser, at i 1969 mente blot 9 % af de adspurgte danske mænd og 17 % af de adspurgte kvinder, at scenarie 1 var et

eksempel på voldtægt. I 1978 er det imidlertid godt halvdelen af de danske mænd og kvinder, der mener, at der er tale om voldtægt, og i 2013 er det hele 95 % af befolkningen, som mener, at scenarie 1 er et eksempel på voldtægt.

Tabel 1.1 Danskernes forståelse af voldtægt fra 1969 til 2013. Andele.

Ja, scenarie 1 er et eksempel på voldtægt	1969	1978	2013
Mænd	9	46	96
Kvinder	17	61	94

Kilde: Balvig (2014).

De statistiske opgørelser om kriminalitet fra Eurostat er baseret på en kombination af flere forskellige officielle datakilder, som er indsamlet af politiet og retsvæsenet. I de nordiske lande er der imidlertid også en lang tradition for at supplere de registerbaserede opgørelser med spørgeskemaundersøgelser for at kortlægge omfanget af ofre for strafferetslige forbrydelser (se fx Balvig et al., 2016 for Danmark; Pape & Stefansen, 2004 for Norge og Command et al., 2016 for Sverige).

Spørgeskemaundersøgelserne udmærker sig på flere områder inden for forskning i ofre for kriminelle handlinger. For det første giver spørgeskemaundersøgelser indblik i mørketallet for kriminelle handlinger. Det skyldes, at ofre kan være tilbageholdende med at melde kriminalitet til myndighederne (for en detaljeret gennemgang af mørketal se kapitel 3). Eksempelvis, hvis gerningsmanden er et familiemedlem, eller hvis gerningsmanden truer offeret til tavshed. En undersøgelse fra 2007 viser eksempelvis, at mere end tre fjerdedele af de mænd og kvinder, som havde været udsat for kærestevold ikke efterfølgende havde søgt nogen form for hjælp hos hverken egen læge, skadestue, krisecentre eller politiet (Helwig-Larsen & Plauborg, 2014). Ligeledes viser tal fra en større spørgeskemaundersøgelse, at kun hver fjerde voldtægt bliver anmeldt (Balvig et al., 2016).⁵ For det andet giver spørgeskemaundersøgelser detaljerede viden om de subjektive oplevelser og erfaringer, der er relateret til forbrydelserne. Registerdata giver alene viden om ofrenes kontakt til velfærdsystemet, såsom oplysninger fra skadestue og hospital samt politiets og retsvæsenets information om gerningstypen og tidspunktet for hændelsen.

I næste afsnit vil vi præsentere hovedresultaterne fra nyere dansk forskning fra perioden 2006 til 2018 om ofre for forskellige typer af kriminalitet. Størstedelen af disse studier har det til fælles, at de primært anvender data fra spørgeskemaundersøgelser.

1.3 Nyere danske studier

En opgørelse over de nyere danske undersøgelser om ofre for vold er opgjort i tabel 1.2. Selvom flere af undersøgelserne også har fokus på andre typer af kriminalitet, har vi i denne gennemgang valgt alene at fokusere på ofre for volds- og seksualforbrydelser. Et gennemgående træk ved størstedelen af de nyere danske undersøgelser vist i tabellen er, at de primært trækker på spørgeskemaundersøgelser, som bliver analyseret ud fra deskriptive metoder.

⁵ I kapitel 3 benytter vi spørgeskemadata fra Offerundersøgelsen (Balvig et al., 2016) til at kortlægge mørketallet for brug af offerdata fra Danmarksstatistik.

Tabel 1.2 Nyere studier om vold og seksualforbrydelser i Danmark

Studie	Offertype	Population	Datagrundlag
<i>Offerundersøgelserne, 2005-2016</i> (Pedersen et al., 2017)	Vold, tvangssamleje, røveri og trusler	16-74-årige mænd og kvinder, 2005-2016	Spørgeskemaundersøgelse (N = 138.858)
<i>Seksuelle krænkelse i Danmark</i> (Heinskov et al., 2017)	Seksuualforbrydelser	Mænd og kvinder over 18 år, 2016-2017	Online spørgeskemaundersøgelse (N = 3.091)
<i>De usynlige følger af kærestevold</i> (Helweg-Larsen & Plauborg, 2014)	Vold og seksualforbrydelser	16-24-årige mænd og kvinder, 2007	Spørgeskemaundersøgelse og registerdata (N = 1.953)
<i>Psykisk partnervold</i> (Ottosen & Østergaard, 2018)	Seksuualforbrydelser	16-64-årige mænd og kvinder, 2012	Spørgeskemaundersøgelse (N = 20.000)
<i>Vold og overgreb mod kvinder</i> (Balvig & Kyvsgaard, 2006)	Vold og seksualforbrydelser	18-70-årige kvinder, 2003	Spørgeskemaundersøgelse (N = 3.552)
<i>Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge</i> (Oldrup et al., 2016)	Vold og seksualforbrydelser	7-18-årige mænd og kvinder, 2016	Spørgeskemaundersøgelse og registerdata (N = 1.927)
<i>Vold i Danmark</i> (Rambøll, 2016)	Vold	Hele befolkningen af mænd og kvinder, 1995 -2016	Registerdata (Fuld population)

Spørgeskemaundersøgelser har som nævnt en række fordele i forhold til registerdata ved blandt andet at kunne medtage mere kvalitative mål for de adspurgtes tanker og oplevelser i forbindelse med et overgreb. Dog er der den udfordring ved spørgeskemaundersøgelser, at det sjældent er muligt at undersøge undergrupper af ofre, eftersom der hurtigt kommer for få observationer til at kunne foretage statistiske analyser. I metodeafsnit 2.1 diskuterer vi mere indgående de metodiske fordele og ulemper ved at anvende henholdsvis registerdata og data fra spørgeskemaundersøgelser. I resten af dette afsnit vil vi gennemgå hovedresultaterne for de udvalgte nyere danske studier.

1.3.1 Offerundersøgelserne, 2005-2016

De første landsdækkende spørgeskemaundersøgelser af risikoen for at blive udsat for voldsforbrydelser i Danmark blev gennemført i 1970'erne og går under navnet Offerundersøgelserne. Undersøgelserne er løbende blevet suppleret med spørgsmål om forskellige typer af kriminalitet. Eksempelvis medtager de nyeste undersøgelser (siden 2008) også rapporteringer om seksuelle overgreb, som i offerundersøgelserne er kategoriseret som tvangssamleje. Undersøgelserne giver et detaljeret indblik i danskernes udsathed for kriminalitet, anmeldelsestilbøjelighed og angst for kriminalitet.

I rapporten "Udsathed for vold og andre former for kriminalitet" fra 2016 kortlægger en forskningsgruppe ledet af Flemming Balvig et billede af ofre i Danmark for perioden 2005 til 2016 (Balvig et al., 2016). Forskerne finder, at der i perioden er omkring 1,6 % af danskerne som i gennemsnit har været udsat for vold. Det er især unge i alderen 16-24, som er i højrisikogruppen for at blive udsat for vold. En anden højrisikogruppe er enlige med børn, mens pensionister har en meget lav risiko for at blive udsat for vold. Unge kvinder har også en større risiko for at blive ofre for tvangssamleje end kvinder i andre aldersgrupper (undersøgelserne ser alene på tvangssamleje for kvinder). Rapporten viser, at der i perioden fra 2008 til 2015 i gennemsnit var 1 % af de danske kvinder, som inden for de sidste fem år havde oplevet tvangssamleje. Andelen er dog stødt stigende, og i 2016 er andelen af kvinder, som har oplevet tvangssamleje, steget til 2,0 % (Balvig et al. 2016, s. 88). Fremfor alene at være et udtryk for øget seksuel vold, kan stigningen også være udtryk for, at der i perioden er sket ændringer i, hvad kvinderne oplever og opfatter som et tvangssamleje. Sidstnævnte pointe understøttes af, at

forskerne bag undersøgelsen bemærker, at der siden 1970'erne er sket en markant stigning i anmeldelsestilbøjeligheden. Eksempelvis er der sket en stigning i anmeldelser af vold fra 19 % af alle overfald i 1971 til 39 % i 2015. Der er også sket et fald i danskernes angst for kriminalitet, som ved den første måling i 1976 blev målt til 18 % til en andel i 2015 på 11 % af danskerne.

1.3.2 Seksuelle krænkelser i Danmark

I undersøgelsen *Seksuelle krænkelser i Danmark* analyserer en forskergruppe fra Aalborg Universitet og Københavns Universitet ledet af Marie Heinskov den stigende anmeldeshyppighed i antallet af voldtægter (Heinskov et al., 2017). På baggrund af en online spørgeskemaundersøgelse med omkring 3.000 besvarelser kortlægger forskerne omfanget af seksuelle grænseoverskridelser i Danmark. De rapporterer, at 6 % af alle danskere på et tidspunkt i deres liv er blevet tvungen til have sex. Størstedelen af ofrene er kvinder (84 %). Endvidere konkluderer forskerne, at 72 % af alle seksuelle overgreb bliver begået enten hjemme hos offeret eller hos gerningspersonen – ofte i relation til fest og natteliv (29 % af alle registrerede hændelser i undersøgelsen). Forskerne diskuterer i rapporten også problematikken med mørketal i de officielle registre for ofre for kriminalitet, da blot 11 % af respondenterne, som i undersøgelsen siger, de har oplevet forsøg på tvungen sex, efterfølgende har meldt hændelsen til myndighederne.

1.3.3 De usynlige følger af kærestevold

Statens Institut for Folkesundhed og Syddansk Universitet har i 2014 udgivet rapporten *De usynlige følger af kærestevold*, som undersøger konsekvenserne ved kærestevold (Helweg-Larsen & Plauborg, 2014). Forskerne kombinerer besvarelser fra en spørgeskemaundersøgelse fra 2007 om deres hverdag, trivsel, familieforhold og kærlighedsliv blandt et repræsentativt udsnit af unge danskere i alderen 16-24 år med registerdata fra Danmarks Statistik i forhold til forskellige oplysninger om sundhed, uddannelse, indkomst og familieforhold. Blandt unge 16-24-årige kvinder med kæresteerfaringer har 5,6 % oplevet fysisk vold fra en kæreste, 6,7 % har oplevet seksuel vold og 5,1 % psykisk kærestevold. Kombineret har 11,9 % af kvinderne oplevet mindst én af de tre typer af kærestevold. For de unge 16-24-årige mænd er andelen lidt lavere, hvor 2,0 % har oplevet fysisk vold fra en kæreste, 1,9 % seksuel vold, og 1,7 % har oplevet psykisk vold. Kombineret har 5,3 % af mændene oplevet mindst én af de tre typer af kærestevold.

Forskerne finder overhyppighed for en række negative livsudfald blandt kvinder udsat for kærestevold i forhold til andre kvinder ud fra en række parametre såsom: hospitalsindlæggelser, psykofarmaka. Mænd udsat for kærestevold har ligesom de kvindelige ofre også en overhyppighed i forhold til efterfølgende at opleve negative livsudfald. Eksempelvis har mænd udsat for kærestevold en andel på 6 %, som året efter benytter psykofarmaka, mod en andel på 2-4 % året før, de blev udsat for kærestevold. Som nævnt, er undersøgelseerne i forhold til konsekvenserne af de forskellige typer af kærestevold alene bestemt ud fra deskriptive metoder, hvilket gør, at man ikke kan udelukke, at andre individuelle og sociale forhold har en indvirkning på overhyppigheden i negative livsudfald blandt unge, som har været ofre for kærestevold.

1.3.4 Psykisk partnervold

På baggrund af spørgeskemadata fra undersøgelseerne The Survey of Health, Impairment and Living Conditions in Denmark (SHILD) har VIVE-forskerne Mai Heide Ottosen og Stine V. Østergaard foretaget en kortlægning af, hvor mange mænd og kvinder, der årligt udsættes for psykisk partnervold (Ottosen & Østergaard, 2018). I forhold til rapporten *Psykisk partnervold* inkluderer VIVE-forskerne et bredere udsnit af befolkningen, da respondenterne i denne undersøgelse er mellem 16 til 64 år.

På baggrund af spørgeskemabesvarelser fra SHILD-undersøgelserne konkluderer forskerne, at andelen af 16-64-årige danskere, som inden for det sidste år har oplevet at blive udsat for forskellig psykisk partnervold, er 2,5 %, mens andelen, som har oplevet fysisk partnervold, er på 1,2 %. Endelig finder forskerne, at der er en betydelig sociodemografisk sammenhæng i forhold til at blive udsat for psykisk partnervold. Især kvinder og personer med lav socioøkonomisk status (eksempelvis personer med lav indkomst eller uddannelsesniveau) har en større risiko for at blive udsat.

1.3.5 Vold og overgreb mod kvinder

Vold og overgreb mod kvinder er en dansk rapport på baggrund af spørgeskemadata fra den internationale undersøgelse International Violence Against Women Survey, IVAWS (Balvig & Kyvsgaard, 2006). Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført ud fra telefoninterview med omkring 3.500 kvinder i alderen 16-70 år. Forskerne finder, at 31 % af de adspurgte danske kvinder, siden de var fyldt 16 år, havde oplevet et fysisk overgreb (5 % angav at have været udsat inden for de sidste år), mens 9 % havde været udsat for tvangssamleje (en promille inden for de sidste år). I modsætning til andre kortlægninger, som eksempelvis offerundersøgelserne (Balvig et al., 2016), viser besvarelserne fra IVAWS, at der inden for de seneste 10 til 15 år er sket et fald i antallet af kvinder, som udsættes for fysiske overgreb.

1.3.6 Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark

I rapporten *Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark* kortlægger et forskningshold fra VIVE (på daværende tidspunkt SFI) ledet af Helene Oldrup omfanget af fysisk og psykisk vold og seksuelle overgreb, begået mod børn og unge i Danmark (Oldrup et al., 2016). Undersøgelsen kombinerer en spørgeskemaundersøgelse af omkring 2.000 skoleelever fra 8. klasse med registerdata for den samlede population af unge 7-18-årige i 2015. Foruden at kortlægge omfanget af fysiske, psykiske og seksuelle overgreb begået mod børn og unge, giver undersøgelsen også indblik i en række risikofaktorer. Forskerne konkluderer, at 8 % af de danske unge har oplevet psykisk vold inden for det sidste år med en overrepræsentation af piger. Endvidere har 17 % af danske børn inden for de seneste år været udsat for vold i hjemmet. Forskerne noterer sig, at der i forbindelse med omfanget af vold mod børn er sket et mindre fald i forhold til en tidligere undersøgelse (Ottosen et al., 2010). I alt har 12 % af de unge oplyst, at de har været udsat for uønskede hændelser af blotteri, og 12 % har oplevet uønsket berøring. I forhold til tvangssamleje har 7 % af pigerne været udsat mod 5 % af drengene. Samlet set konkluderer forskerne, at unge i familier med lav socioøkonomisk status er mere udsatte end unge fra andre familier. Forskerne konkluderer endvidere på baggrund af egne og andre studier, at børn og unge udsat for vold har markant dårligere trivsel og livskvalitet end andre unge (Oldrup et al., 2016, s. 16-21).

1.3.7 Vold i Danmark

Vold i Danmark er en registerbaseret undersøgelse af voldsskader i Danmark foretaget af Rambøll Management og Det Kriminalpræventive Råd (Rambøll, 2016). Undersøgelsen kortlægger volds-skader for perioden 1995 til 2016 ud fra skadestuernes registreringer i Landspatientregisteret. Ved at se på skadestueindlæggelser frem for anmeldelser giver undersøgelsen et indblik i uanmeldte overgreb. Undersøgelsen konkluderer, at der i perioden fra 2010 til 2015 har været et fald i antallet af voldsskader. I 2016 er antallet stagneret. Foruden mænd og unge viser undersøgelsen, at også personer med anden etnicitet end dansk har en overhyppighed for at komme på skadestuen for vold. Endelig konkluderer undersøgelsen, at der er en markant skævhed i forhold til socioøkonomisk status i forhold til blandt andet uddannelse og indkomst.

Efter at have skitseret hovedresultaterne for de nyere danske studier af ofre for vold vil vi i næste afsnit præsentere den teoretiske baggrund for denne undersøgelse. I undersøgelsen er vi især inspireret af en tilgang til kriminologiske studier fra amerikansk sociologi, der argumenterer for et fokus på ofrenes og gerningspersonernes livsbaner.

1.4 Livshistorieperspektivet

Den analytiske ramme for undersøgelsen er som nævnt baseret på et livshistorieperspektiv. Livshistorieperspektivet er en særlig (amerikansk) sociologisk forskningstradition, der forklarer kriminelle aktiviteter ud fra et fokus på individers oplevelser af de samfundsmæssige forhold over en længere tidsperiode (Macmillan, 2001). De samfundsmæssige forhold er i denne forskningstradition bredt defineret og inkluderer både globale fænomener (som fx økonomiske kriser og krige) og mindre forhold som primært foregår i familien, som fx skilsmisse, arbejdsløshed og fattigdom (Elder & Giele, 1998; Elder, 1994). Forskere inden for livshistorieperspektivet følger typisk en generation over en længere periode og noterer sig, hvorledes personerne i generationen udvikler sig forskelligt alt efter deres oplevelser under de samfundsmæssige forhold.

I et paradigmatiske studie viser G. H. Elder Jr. eksempelvis, hvorledes amerikanske børn er blevet formet af at vokse op under den økonomiske krise som følge af børskrakket i 1927 (Elder, [1974] 2018). Krisen tvang de amerikanske familier på tværs af classeskel til at tilpasse sig nye usikre økonomiske forhold, hvilket betød, at en hel generation af børn blev socialiseret markant anderledes end børn fra tidligere generationer. Ud fra en kombination af kvalitative interview og statistiske analyser af data over en 30-årig periode var Elder i stand til at vise, hvordan børnenes psykologiske og sociale udvikling blev formet løbende ud fra et samspil mellem familiens økonomiske ressourcer og de sociale omstændigheder. Eksempelvis fandt Elder, at børn fra familier, som var særligt hårdt ramt økonomisk i forhold til børn fra andre familier var tidligere til at løsrive sig fra familien og blive selvstændige, men samtidigt havde sværere ved at etablere nye sociale bånd.

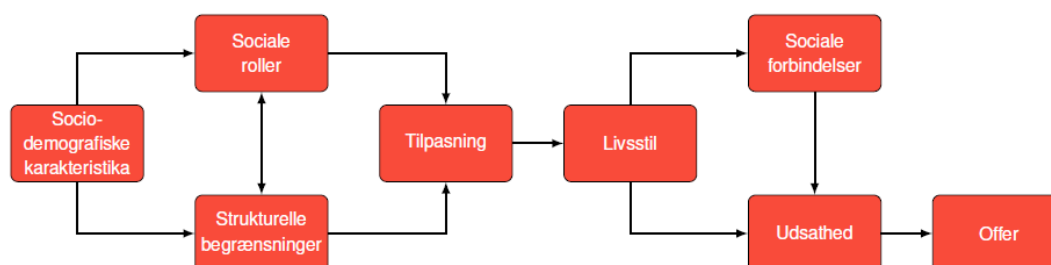
Inspireret af Elder og lignende studier anvender nyere kriminologisk forskning livshistorieperspektivet til at vise, hvorledes historiske sociale og økonomiske omstændigheder former både ofre og gerningsmænds livsbaner (Tillyer, 2014; Zara & Farrington, 2009; Laub et al., 2003). Undersøgelser viser eksempelvis, at især oplevelser i ungdommen, som fx arbejdsløshed, hyppigt brug af stoffer og alkohol samt småkriminalitet har betydning for, om personer over et liv oplever at blive offer for kriminalitet (Laub et al., 2006; Wittebrood & Nieuwbeerta, 2000; Farrington et al., 1998). Næste afsnit præsenterer en samlet teoretisk model for samspillet mellem de historiske sociale og økonomiske omstændigheder for risikoen for at blive offer for kriminalitet. Modellen blev udviklet, samtidig med at Elders udviklede det livshistorieperspektivet og medtager mange af de samme pointer og antagelser (Macmillan, 2000).

1.4.1 Årsager til at blive offer for kriminalitet

De amerikanske kriminologer Michael J. Hindelang, Michael J. Goffredson og James Garofalo præsenterede i *Victims of Personal Crime* fra 1974 en teoretisk model for at forklare, hvorfor visse personer har større risiko for at blive offer for forbrydelser end andre personer (Gottfredson et al., 1974). Den teoretiske model var baseret på egne og andre empiriske studier i kriminologi, psykologi og sociologi, og selvom modellen i dag er mere end 40 gammel, anses den stadig som det teoretiske udgangspunkt for kvantitative undersøgelser af risikoen for at blive offer for en forbrydelse (se fx Spalek, 2017; Chen, 2009; Daigle et al., 2008; Sampson, 2009; Macmillan, 2001).

Hovedantagelsen bag Hindelang og hans kollegaers teoretiske model er, at livsstil er den altdominerende faktor for, hvorvidt et individ har høj eller lav risiko for at blive offer for kriminalitet. Livsstil bliver her forstået i meget brede termer, da det refererer til hverdagslige rutiner i forbindelse med både arbejde og fritid. Livsstil skal dermed forstås som individuelle handlemønstre, der er formet af de sociale miljøer individet indgår i (Hindelang et al. 1974, 121-123). I forenkede termer vil en person, som altid går lige hjem fra arbejde og tidligt i seng således antages at have en lavere risiko for at blive overfaldet end en person uden arbejde, som hver aften går på natklub. En central pointe er, at modellen ikke antager, at alle personer med samme livsstil nødvendigvis har den samme risiko, da også andre individuelle og sociale forhold, som fx sociodemografiske karakteristika (fx køn, alder, bopælsområde, uddannelse, indkomst mv.) samt sociale forbindelser (familie og venner) også indgår i modellen. Den teoretiske model er grafisk afbilledet i figur 1.4.

Figur 1.4 Risikomodel for at blive offer for en strafferetlig forbrydelse

Note: Egen fortolkning og illustration.

Kilde: Hindelang et al. (1974)

Livsstilsbegrebet er placeret i midten af den teoretiske model, da den ses som bindeledet mellem individet og samfundet. Til venstre for livsstilbegrebet er der en direkte relation til et begreb om tilpasning. Ifølge forskerne må mennesket, for at fungere i samfundet, konstant tilpasse sig samfundets normer og handlemåder. Individets tilpasning sker i relation til to forhold, som også er medtaget i figuren: dels nogle sociale roller og dels i forhold til nogle strukturelle begrænsninger (Hindelang et al., 1974, kap. 11). Begrebet sociale roller dækker over de kulturelle normer og forventninger, der hersker i de sociale miljøer, som individet indgår i og forventes at følge (for mere om sociale roller som begreb for at forklare handlinger, se Hochschild, 2015; Goffman, 1959). Forskerne understreger, at de sociale roller er afledt af individets sociale status, og at de ændrer sig med alderen, således at eksempelvis en voksen i højere grad end et barn forventes at følge samfundets normer. De sociale roller kan også være afledt af mere lokale forhold i form af arbejdsplads eller uddannelsesinstitution. Eksempelvis at en person qua sit arbejde som politimand forventes at have en bestemt social rolle i sin hverdag, der indebærer at opsøge og konfrontere personer med aggressiv adfærd, mens en anden person i kraft af sin rolle som elev forventes at have en hverdag, som primært består i at sidde stille på sin plads i skolen og lytte til læreren.

De sociale roller er formet af to bagvedliggende forhold. Dels er rollerne formet af individets sociodemografiske karakteristika og dels af en række strukturelle begrænsninger. Individets sociodemografiske karakteristika dækker blandt andet over individets alder og køn samt mere sociale forhold som indkomst, uddannelse og erhverv. Relationen mellem de sociale roller, forventninger og sociodemografiske karakteristika kommer eksempelvis til udtryk ved, at der hersker forskellige sociale normer for, hvordan kvinder og mænd bør optræde i det offentlige rum. Et eksempel på, hvorledes sociale normer for handlinger er forskellige for mænd og kvinder er i forbindelse med indtagelse af

alkohol, hvor det bliver opfattet som mere acceptabelt, at mænd er berusede til offentlige begivenheder end kvinder (Järvinen & Room, 2007). Et andet eksempel på samspillet mellem roller og sociodemografi er, at en håndværker antages at tale og agere på en anden måde end en universitetsprofessor (Holmes & Wilson, 2017).

De strukturelle begrænsninger refererer til adgangen til ressourcer (eller manglende adgang), som enten kan facilitere eller begrænse individets handlemuligheder. Den sociologiske forskningslitteratur er her rig på empiriske eksempler på, hvorledes individers økonomiske, sociale og kulturelle ressourcer er en central faktor for at forudsige deres adfærd (se fx Demeulenaere, 2011). Eksempelvis vil individets adgang til økonomiske ressourcer have betydning for individets valg af fritidsaktiviteter. Andre eksempler på strukturelle begrænsninger for individets handlemuligheder kan være formet af individets erhverv i form af arbejdstid eller juridisk i form af straffeloven.

Individet vil, ud fra samspillet mellem de samfundsmæssige forventninger, om at individet følger sociale roller og de strukturelle begrænsninger, forsøge at tilpasse sig samfundet. Tilpasningen kan være bevidst eller ubevidt. Hindelang et al. understreger, at tilpasningen ikke kun forgår på et individuelt niveau, men også på et kollektivt niveau. Når tilpasningen sker på et kollektivt plan, kan der i processen udvikle sig subkulturelle normer (Cohen, 1955, for nyere studie se Goffman 2015). Eksempelvis, når et individ i kraft af sin tilknytning til en social gruppe (fx en religiøs sekt eller en kriminel bande) begynder at opføre sig og ræsonnere på bestemte måder, der afviger fra samfundsmajoriteten.

Hindelang og hans kollegaer lægger i deres teori desuden vægt på, at det også er tilpasningen til samfundet, som former individets frygt for at blive offer for kriminalitet (Hindelang et al., 1974, s. 244). Frygten for kriminalitet kan lede til bestemte handlingsmønstre, som eksempelvis at individer undgår at færdes i bestemte områder på bestemte tidspunkter. Nyere studier beskriver endvidere, hvorledes individers frygt for kriminalitet ofte optræder i fællesskab med mere generelle følelser af angst for tab af kontrol i forbindelse risikohåndtering (Gabriel & Greve, 2003; Farrall et al., 2009; Jackson, 2009).

I det hele taget viser nyere forskning, at individuelle karaktertræk, såsom eksempelvis lav selvkontrol eller dårligt socialt netværk har stor betydning for, hvorvidt en person kommer i risikable situationer, som kan lede til et offer og en gerningsperson (se fx Lautitsen & Hemer 2010; Schreck et al., 2002). Et britisk studie viser på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse eksempelvis, at individer laver deres egne subjektive risikoberegninger ud fra et samspil mellem tre faktorer: a) individets idé om, hvad konsekvenserne kan være, b) hvor sandsynligt det er, at individet bliver offer, og c) individets følelse af kontrol over situationen (Jackson, 2011).

For at give en bredere karakteristik af, hvilke individuelle karaktertræk, som er forbundet med en øget risiko for at blive offer for kriminalitet, har forskere analyseret store befolkningsspørgeskemaundersøgelser for at lede efter overordnede sociale mønstre. Et gennemgående forskningsresultat er, at risikovillighed er forbundet med en bestemt livsstil, som blandt andet omhandler større tendens til højt alkoholindtag og rygning i højere grad, samt at denne livsstil er særlig udbredt blandt grupper med lav indkomst og uddannelse (Poortinga, 2007; Schuit et al., 2002). Hindelang og forskningsholdet laver i deres teori fra 1970'erne den samme forbindelse og bruger livsstilsbegrebet til at forklare, hvorfor visse individer og sociale grupper vil have højere udsathed for at være i mere risikofyldte situationer for kriminalitet end andre grupper.

Ifølge Hindelang og hans forskningsgruppe bestemmer individets livsstil, hvilke geografiske og sociale miljøer individets omgås i. Forskerne benytter også forbindelsen mellem livsstil og socioøkonomisk position til at forklare, hvorfor risikoen for at blive offer for kriminalitet ikke er lige fordelt

mellem sociodemografiske grupper. Eksempelvis finder Hindelang og hans kollegaer, at risiko for at blive offer vold er større blandt personer med lav indkomst end personer med høj indkomst (Hindelang et al., 1974, s. 138). I det følgende vil vi på baggrund af nyere empiriske studier gennemgå de tre sociodemografiske aspekter, som er determinerende for individers livsstil, der har vist sig særlig centrale i at bestemme risikoen for at blive offer for kriminalitet: alder, køn og socioøkonomisk status.

Alder har en central plads i de kriminologiske livshistorieperspektiv. Det skyldes, at alder ofte benyttes af forskere som mål for individets udvikling på en række forskellige parametre, som er centrale for, hvorvidt et individ bliver udsat for en forbrydelse. I en biologisk og psykologisk optik har alder eksempelvis stor betydning for et menneskes kognitive udvikling og moralske dømmekraft (Bull, 2010; Baltes et al., 1999). Alder har dog også en vigtig social dimension. For både individet og samfundet som helhed er alder forbundet med en række normative forventninger og roller, som strukturerer den måde, vi handler på (Settersen & Mayer, 1997). Studier har i den forbindelse vist, at risikoen for at blive offer for en strafferetlig forbrydelse er størst i barndommen og ungdommen (MacMillan 2001). Eksempelvis finder en amerikansk kortlægning, at over halvdelen af de kvindelige ofre for voldtægt og 70 % af de mandlige ofre for voldtægt var blevet voldtaget før deres 18 års fødselsdag (Tjaden & Thoennes, 2006). Tal for Danmark finder ligeledes, at risikoen for voldtægt er markant højere i barndommen og ungdommen end senere hen i livet (Pedersen et al., 2016, s. 97). Ungdommen er også en livsperiode, hvor risikoen for at blive udsat for voldelige overfald er størst (Macmillan, 2001). Det skyldes, at det er i den livsperiode, hvor de fleste individer udviser den største risikovillighed og er mest sociale, samtidig med at deres livserfaringer og viden om at undgå farlige situationer er relativt begrænsede (Berzin, 2010; Mechanic & Tanner, 2007; Sampson & Laub, 1997).

Køn er en anden central parameter for, om et individ bliver udsat for en forbrydelse. Forskningen viser, at mænd er mere tilbøjelige end kvinder til at have mere risikobetonede livsstile som eksempelvis inkluderer brugen af illegale stoffer og alkohol samt anden kriminel adfærd (Zinn, 2009; Byrnes et al., 1999). Den større risikovillighed blandt mænd kan forklare, hvorfor mænd i højere grad end kvinder kommer i situationer, hvor de kan blive udsat for voldelige overfald. I forhold til seksuelle forbrydelser tyder forskningen på, at der er andre sociale og kulturelle mekanismer i spil, eftersom både danske og internationale studier viser, at langt flere kvinder end mænd bliver udsat for både krænkelser og overgreb (Pedersen et al., 2018; von Hofer et al., 2012).

Socioøkonomisk status bliver i den kriminologiske offerlitteratur anset som et nøglebegreb til at forklare risici for både at begå og blive offer for kriminalitet (Thatcher, 2004). Andre studier har også vist, at socioøkonomisk status målt ved eksempelvis beskæftigelse, indkomst eller uddannelsesniveau har stor betydning for, hvorvidt personer kommer i risikable situationer (Griskevicius et al., 2011). Eksempelvis undersøgte et dansk studie sammenhængen mellem socioøkonomisk baggrund og konsekvenserne ved tidligt risikoadfærd blandt unge mænd og kvinder fra årgang 1989 (Andrade & Järvinen, 2017; se også Järvinen, 2012). Forskerne bag studiet tog udgangspunkt i spørgeskemaundersøgelser, som de unge havde besvaret som 15-årige. Spørgeskemaet omhandlede blandt andet spørgsmål til alder for fuldsksdebut, ugentlige alkoholindtag, aktivitet i forhold til at "gå i byen" samt erfaring med illegale stoffer mv. til at konstruere en risikoprofil. Besvarelserne fra spørgeskemaundersøgelsen blev koblet sammen med data fra Danmarks Statistik, hvilket muliggjorde detaljerede analyser af de unges efterfølgende livsbaner i forhold til at opleve negative livsforhold, såsom risikoen for at være uden for arbejdsmarkedet, hospitalsindlæggelser og domme for kriminalitet. Forskerne fandt, at mens der ikke var nogen statistisk signifikant sammenhæng mellem socioøkonomisk baggrund og de unges risikovillige adfærd, var der signifikante forskelle i konsekvenserne af de unges adfærd. Højrisikogruppen, som omhandlede de unge med tidligt alkoholforbrug og tidlig hash- og cigaretrykning havde signifikant højere risiko for alle tre negative livsforhold

(eksklusion, hospitalsindlæggelser og registreret kriminalitet) i perioden 16 til 24 år. Imidlertid gælder denne sammenhæng ikke for unge fra de mest ressourcerstærke familier (de 20 % af befolkningen, som har de højeste uddannelser og indkomster). Unge fra de mest privilegerede familiebaggrunde eksperimenterer altså med alkohol, cigaretter og hash i de tidlige teenageår i samme udstrækning som andre unge, men dette er ikke relateret til en forhøjet risiko for eksklusion, sygdom/ulykker eller kriminalitet.

Socioøkonomisk status er tæt forbundet med et andet nøglebegreb i den kriminologiske litteratur om social bånd, som beskriver individets sociale omgangskreds eller netværk (Sampson & Laub, 2003). Slægtskabet mellem de to begreber beror på, at netværksstudier har påvist, at individer ofte omgås personer med den samme socioøkonomiske status (Ajrouch et al., 2005; Knox et al., 2006). Især inden for amerikansk kriminologisk forskning taler forskerne om betydningen af sociale bånd som forklaring. Sociale bånd kan både forklare, hvorfor individer kommer i risikable situationer, fx hvis de bliver medlem af en kriminel bande (Goffman, 2015), men også hvorfor de ikke længere befinder sig i risikozonen, fx i forbindelse med indgåelse af et ægteskab, som forskerne ser som et skridt på vejen mod et liv med mindre kriminalitet og risici (Sampson et al., 2006).

1.4.2 Kumulative konsekvenser ved at være offer for individet og familien

Ét problem kommer sjældent alene. Undersøgelser af børn og voksne, som har været udsat for vold viser, at mange af dem får længerevarende problemer, som fx posttraumatisk stress, overforbrug af alkohol og medicin og problemer med at fastholde et job (Jonson & Leone, 2005). Et centralt aspekt i livshistorieperspektivet er begrebet kumulative effekter, som beskriver, hvorledes problemer over en livsperiode kan lede til nye problemer. Begrebet om kumulative effekter favner derved de selvforstærkende processer, som i forskningen også kaldes for Matthæuseffekten (Merton, 1968): I forhold til personer med færre ressourcer og privilegier vil personer, der i forvejen har mange ressourcer og privilegier, over en periode akkumulere endnu flere ressourcer og privilegier.

Mens Robert K. Merton, som navngav denne type sammenhæng, oprindeligt udformede teorien i forbindelse med hans videnskabssociologiske studier, har forskere inden for andre studier, som eksempelvis levkår og livsbaner været hurtige til at tage teorien til sig. Dog anvendes teorien her med negativt fortegn til at vise, hvorledes problemer i livet som fx gæld og skilsmisse fører til endnu flere problemer (for omfattende litteraturgennemgang, se Willson et al., 2007). Forløbsstudier af befolkningens levkår har eksempelvis påvist, at forskelle i borgernes indkomst og helbred over tid bliver akkumuleret, hvilket betyder, at uligheden i en fødselskohorte kan stige over tid (Elder, 2014; Dannefer, 2003). Ligeledes viser forskningen, at traumatiske livsoplevelser, såsom at blive offer for en voldsom forbrydelse, desværre også kan føre til negative kumulative effekter (Arseneault et al., 2011).

En lang række af studier har undersøgt et anlagt livshistorieperspektiv for at undersøge konsekvenserne ved at være offer for voldsforbrydelser (Macmillian, 2000). En overordnet karakteristik ved den tidligere forskning er imidlertid, at størstedelen af studierne primært beror på data fra spørgeskemaundersøgelser, og at data analyseres ud fra deskriptive metoder (Bindler & Ketel, 2019). Problemet med data fra spørgeskemaundersøgelser er, at de ofte har meget få besvarelser fra ofre, hvilket gør det svært at foretage dybdegående statistiske analyser. Eftersom størstedelen af studierne endvidere beror på deskriptive metoder, er det desværre ikke muligt at foretage egentlige statistiske sammenligninger af "effekterne" af forbrydelserne på tværs af studierne. En anden vigtig pointe i forbindelse med opgørelser over negative livshændelser som følge af at være offer for en forbrydelse er, at disse livshændelser ofte er indbyrdes relateret til hinanden. Eksempelvis kan psykiske problemer let føre til både social eksklusion og omvendt (Benjaminsen et al., 2015).

Der er dog undtagelser, hvor forskerne anvender paneldata og mere avancerede økonometriske modeller til at undersøge konsekvenser ved at være offer for voldsforbrydelser. Cornaglia et al. (2014) benytter eksempelvis paneldata fra Australien og "fixed effects modeller" til at vise, at ofre for voldelige overfald efterfølgende har dårligere mental helbred end ikke-ofre. Til sammenligning finder forskerne ingen statistisk signifikant sammenhæng mellem ofre for ejendomsforbrydelser og mentalt helbred. Andre forskere har foretaget lignende studier med paneldata til at vise, at ofre for voldelige overfald i forhold til ikke-ofre også har lavere subjektiv velvære og livstilfredshed (Johnston et al., 2018). Endelig har en forskningsgruppe på baggrund af et metastudie af sammenhængen mellem seksualforbrydelser og psykiske problemer i 37 medicinske studier med kontrolgrupper konkluderet, at ofre har tre gange så høj risiko for at lide af angst, spiseforstyrrelser, posttraumatisk stress eller depression, som ikke ofre (Chen et al., 2010).

Der er også nyere kausale studier, som har undersøgt sammenhængen mellem volds ofre og tilknytning til arbejdsmarkedet. Ornstein (2017) har eksempelvis anvendt svensk registerdata til at identificere de længerevarende effekter. Ved at benytte matchning til at sammenligne personer, som har været på hospitalet som følge af overfald med personer med lignende socioøkonomiske karakteristika, der ikke har været udsat for overfald, finder Ornstein at ofre har øget risiko for selvmord, lavere indkomst samt mere fravær fra arbejdsmarkedet. Ligeledes finder et australsk studie ud fra en fixed effects-model, at volds ofre har lavere livstilfredshed og tilknytning til arbejdsmarkedet (Velamuri & Stillman, 2008). De australske forskere fandt også, at kvindelige ofre også i højere grad end andre kvinder havde lavere tendens til at etablere stabile parthold.

Endelig finder et nyt hollandsk studie, at volds ofre op til 8 år efter overfaldet har lavere lønindkomst og tilknytning til arbejdsmarkedet end ikke-ofre (Bindler & Ketel, 2019). Som noget nyt i forskningslitteraturen, og i tråd med denne undersøgelse, introducerer forskerne også en teori om "spill-over-effekter" for ikke-overfaldne partnere. De to forskere finder imidlertid ingen statistisk signifikant effekt for, at partnere til ofre for voldelig overfald skulle have lavere lønindkomst eller øget brug af offentlige forsørgerydelser (Bindler & Ketel, 2019, s. 41). De australske forskere er dog tilbageholdne med at konkludere for meget på denne del af deres analyse, da de påpeger, at mekanismerne for, hvorledes voldelige overfald opleves af partnere endnu er ubeskrevne.

En lang række studier har vist, at familier virker som enheder, hvor familiemedlemmer påvirkes både positivt og negativt af hinanden. Eksempelvis viser studier, at psykiske problemer hos ét familiemedlem kan føre til øget risiko for psykiske problemer blandt andre nære familiemedlemmer (se fx Saunders, 2003). Ligeledes viser studier, at familiemedlemmer til personer, der på grund af sygdom eller alvorlige kvæstelser har øget risiko for selv at opleve nedsat sundhed i form af ændringer i spisevaner, dårlig søvnkvalitet, lavere arbejdsmotivation og angst (Day et al., 2013; van Horn & Tesh, 2000).

Inspireret af forskningen i, hvorledes andre nære familiemedlemmer bliver påvirket af sygdom og ulykke, har vi i denne undersøgelse også medtaget analyser af offerets partner, søskende, forældre samt bedsteforældre. Nyere forskning har påpeget, at påvirkning blandt familiemedlemmer ikke blot sker i forhold til de tætte hverdagsrelationer til familiemedlemmer såsom søskende og forældre, men også til andre familiemedlemmer, der ikke nødvendigvis bor under samme tag, som eksempelvis bedsteforældre (Bengtson, 2001).

2 Data og metode

Formålet med dette kapitel er at give en præsentation af undersøgelsens data og metode. Kapitlet starter med en kort præsentation af undersøgelsens primære datakilde, registerdata. Ved primært at være baseret på registerdata adskiller undersøgelsen sig fra tidligere danske undersøgelser, som primært benytter data indsamlet fra spørgeskemaundersøgelser. Dernæst følger et afsnit, som giver en afgrænsning af, hvilke typer af forbrydelser, som undersøgelsen beskæftiger sig med. Ud fra et fokus på voldsforbrydelser præsenterer vi i afsnittet en operationalisering af seks forskellige former for voldsforbrydelser: seksuelle krænkelser, seksuelle overgreb, simpel vold, grov vold, røveri samt trusler og afpresning. Kapitlet afsluttes med en gennemgang af den økonometriske model, som anvendes til bestemme risici for negative livsudfald som følge af at have været offer for en voldsforbrydelse.

2.1 Om brug af registerdataoplysninger til offerundersøgelser

Den primære datakilde i denne undersøgelse kommer fra registeroplysninger fra Danmarks Statistik. Danmarks Statistik indsamler data for hele den danske befolkning i forhold til erhverv, økonomi, familieforhold, uddannelse og sundhed. Dermed adskiller undersøgelsen sig fra de fleste tidligere danske offerundersøgelser, som primært benytter sig af data fra spørgeskemaundersøgelser.

Mens data fra spørgeskemaundersøgelser udmærker sig ved at give detaljerede oplysninger om respondenternes oplevelser og tanker om at have været offer for en voldelig forbrydelse, er denne type data imidlertid også ofte forbundet med en række metodiske udfordringer. For det første er spørgeskemaundersøgelser altid relateret til en risiko for ikke at være repræsentativ over for den befolkningsgruppe, som den søger at beskrive. Manglende repræsentativitet i en spørgeskemaundersøgelse kan skyldes, at bestemte befolkningsgrupper ikke ønsker at besvare spørgeskemaet. Eksempelvis viser tidligere studier, at der er en tendens til, at personer med lav tilknytning til arbejdsmarkedet, studerende samt børnefamilier i mindre grad end andre befolkningsgrupper besvarer spørgeskemaundersøgelser (Schuman & Presser, 1996). Endvidere er der personer på randen af samfundet som fx hjemløse og misbrugere, der på grund af manglende adgang til såvel en postkasse som telefon slet ikke får mulighed for at besvare spørgeskemaet (for mere om problematikken med at indhente spørgeskemaoplysninger om svært udsatte borgere, se Benjaminsen et al., 2017). En anden udfordring er, at respondenterne, som udfylder spørgeskemaet, skal kunne huske detaljerede oplysninger om sig selv og eventuelle andre familiemedlemmer, hvilket kan resultere i fejlagtige besvarelser (Olsen, 2006).

Registerdata udmærker sig ved at løse mange af de problematikker, der er forbundet med data indhentet fra spørgeskemaundersøgelser. Ud fra oplysninger fra offentlige myndigheder som skat, sundhedsvæsenet, uddannelsesinstitutionerne og retssystemet indsamler Danmarks Statistik data om hele den danske befolkning. Samtidig er registeroplysningerne ikke baseret på selvrapporeringer, hvilket minimerer antallet af fejlagtige besvarelser. Dog har registerdata også en række begrænsninger, eftersom de indsamlede oplysninger alene er baseret på, hvad myndighederne ved om borgerne. Denne problematik er særlig central i denne undersøgelse, hvor mange ofre for forbrydelser af forskellige årsager ikke anmelder forbrydelserne til myndighederne. Dermed er der et potentielt mørketal i registeroplysningerne. Vi behandler problematikken om mørketal mere indgående i kapitel 3, hvor vi undersøger mørketallet i data fra både spørgeskemaundersøgelser og registeroplysninger. Ikke desto mindre har vi med registeroplysninger en vis sikkerhed – givet af retsvæsenet – for, at visse borgere har været udsat for en forbrydelse, og vi ved også med en vis

sikkerhed, hvorvidt disse personer efterfølgende har modtaget hjælp fra offentlige myndigheder (eksempelvis ud fra oplysninger om borgernes brug af ydelser fra skadestuer og hospitaler).

Undersøgelsen er den første af sin art i Danmark til at give en samlet kortlægning af risiko og konsekvenser af at være offer for en voldsforbrydelse. Undersøgelsens brug af registerdata betyder dog, at analyserne giver konservative bud på såvel omfanget af ofre som konsekvenserne heraf. Det er med andre ord meget muligt, at der er langt flere danskere, som oplever at blive udsat for voldelige forbrydelser, og deres mén heraf er muligvis langt værre, end hvad vi her har oplysninger om. Oplysninger om ofre, som efterfølgende tyr til selvmedicinering eller isolation er eksempelvis ikke medtaget i undersøgelsen, da vi alene har oplysninger fra de officielle myndigheder. Undersøgelsen skal således ses som en baseline for minimumsomfang og skadesvirkninger ved voldsforbrydelser.

2.2 Operationalisering

2.2.1 Kategorisering af seks typer af voldsforbrydelser

Dataoplysninger om ofre af voldsforbrydelser kommer fra Danmarks Statistik, som siden 2001 har indsamlet oplysninger om ofre som en del af deres kriminalstatistik. I dataoplysninger om ofre indsamler Danmarks Statistik kun data om ofre for straffelovens personfarlige og andre personorienterede forbrydelser, hvilket betyder, at eksempelvis ofre for trafikuheld er udeladt. Endvidere har vi som del af operationaliseringen valgt at udelade ofre for tyveri, da disse ikke er forbundet med en egentlig voldshandling fra gerningspersonen. Opdelingen af de forskellige voldsformer er baseret på forskningslitteraturen, som skelner mellem henholdsvis fysisk vold, psykisk vold og seksuel vold. Fordelen ved at anvende denne overordnede tredeling af vold er, for uden lettere at kunne knytte vores resultater til tidligere forskning, at straffeloven er baseret på en lignende opdeling, hvilket også letter operationaliseringen af de statistiske variable fra kriminalitetsregistre. I vores gennemgang af opdelingen af voldsforbrydelser vil vi derfor henvise til udvalgte paragraffer i straffeloven.

Tabel 2.1 angiver, hvorledes ofre for de registrerede strafferetslige voldsforbrydelser fra Danmarks Statistik i denne kortlægning er kategoriseret i seks overordnede offerkategorier af voldsforbrydelser:

- a. Seksuelle krænkelser
- b. Seksuelle overgreb
- c. Simple voldsforbrydelser
- d. Grove voldsforbrydelser
- e. Røveri m.m.
- f. Trusler og afpresning.

Valget af de seks undergrupper beror også på international forskning, som benytter en lignende opdeling af ofre (von Hofer et al., 2012; Kestern et al., 2014). I forhold til internationale undersøgelser har vi i denne kortlægning imidlertid valgt alene at se på voldsforbrydelser, hvilket betyder, at vi her ser bort fra ofre for tyveri og indbrud, som ellers er de mest udbredte forbrydelser i såvel Danmark som i resten af Europa (von Hofer et al., 2012, s. 7).

Seksuelle krænkelser er baseret på § 232 i straffeloven, som alle dækker over typer af blufærdighedskrænkelser ved beføling, blotteri eller lignende. En blufærdighedskrænkelse kan således både opleves fysisk i form af en berøring, men også være mere abstrakt, hvor gerningspersonen blotter

sig til gene for offeret. En særlig praksis i forbindelse med seksuelle krænkelser, som beskrevet i § 232 er, at der straffes for blufærdighedskrænkelser for at beskytte andre, hvilket betyder, at man ikke kan straffe for blufærdighedskrænkelser, hvis nogen har givet samtykke til handlingen. Strafferammen for seksuelle krænkelser spænder fra bødestraf eller fængsel i op til 2 år. Det anses i retten som en skærpende omstændighed, hvis offeret er et barn under 15 år, hvormed straffen kan stige til op til 4 års fængsel.

Seksuelle overgreb defineres over en bred vifte som seksualforbrydelser fra blodskam og sædelighedsforbrydelser til decideret voldtægt. Eksempelvis dækker seksuelle overgreb over § 210, som er samleje eller anden kønslig omgang end samleje mellem slægtninge (blodskam). Straffen for blodskam bortfalder for den, der ikke er fyldt 18 år, og i praksis vil en gerningsperson under 18 år typisk få tiltalefrafald uden vilkår, hvis der ikke er overtrædelser af andre bestemmelser fra straffeloven, som eksempelvis § 222 om samleje med barn under 15 år. Voldtægt hører også under seksuelle overgreb og er i § 216 defineret som en hændelse, hvor en eller flere gerningspersoner tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold. Voldtægt straffes med fængsel i op til 8 år. En central tilføjelse til § 216 er, at voldtægten også kan finde sted, ved at offeret hensættes i en ikke voldelig tilstand, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen. Det centrale omdrejningspunkt for en voldtægt er, at der er tale om tvang. En anden forbrydelse under seksuelle overgreb er defineret i straffelovens § 222 om seksuel misbrug af børn under 15 år. I straffeloven er der absolut forbud mod samleje mellem myndige personer og personer under 15 år – selv hvis barnet har givet samtykke eller taget initiativ til handlingen. Strafferammen for seksuelt misbrug af børn er på 8 års fængsel og i særligt skærpende omstændigheder kan straffen stige til op til 12 års fængsel.

Tablet 2.1 De seks former for voldsforbrydelser og deres operationalisering ud fra registeroplysninger fra Danmark Statistiks kriminalstatistik

Seks former for voldsforbrydelser og deres registeroplysninger		
A. Seksuelle krænkelser	1172	Blufærdighedskrænkelser ved befaling
	1174	Blufærdighedskrænkelser ved blotteri
	1176	Blufærdighedskrænkelser i øvrigt
B. Seksuelle overgreb	1110	Blodskam mv.
	1120	Voldtægt mv.
	1130	Heteroseksuel sædelighedsforbrydelse mod børn under 12 år
	1140	Heteroseksuel sædelighedsforbrydelse i øvrigt
	1150	Homoseksuel sædelighedsforbrydelse børn under 12 år
	1160	Homoseksuel sædelighedsforbrydelse i øvrigt
C. Simple overfald	1252	Simpel vold
D. Grove overfald	1230	Manddrab
	1240	Forsøg på manddrab
	1255	Alvorligere vold
	1258	Særlig alvorlig vold
	1286	Forbrydelse mod liv og lemmer
	1289	Forbrydelse mod den pers. frihed
E. Røveri m.m.	1380	Røveri
F. Trusler og afpresning	1292	Trusler
	1366	Afpresning og åger
	1475	Tilhold

Overfald er som angivet i tabel 2.1 opdelt i forhold til simple og grove overfald. Opdelingen af de to typer af overfald beror på straffelovens § 244 og § 245. *Simple overfald* er defineret i § 244, hvor volden defineres som et angreb mod en anden persons legeme, hvilket blandt andet betyder, at psykisk vold, som fx trusler og afpresning ikke er indbefattet af denne paragraf. Mens grove overfald er dækket af straffelovens § 245, som omfatter legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter. Grove overfald kan dermed også være forbrydelser, som involverer våben, hvilket er en skærpene omstændighed.

Røveri m.m. dækker over voldsforbrydelser under straffelovens § 288, der beskriver handlinger, hvor en eller flere gerningspersoner skaffer sig eller andre uberettiget vinding efter vold eller trussel om øjeblikkelig anvendelse af vold. Der kan ifølge straffeloven også være tale om handlinger, hvortil gerningspersonen hjælper med at bringe stjålne genstande i sikkerhed eller tvinge nogen til en handling eller undladelse, som medfører, at offeret lider et formuetab. Røveri straffes med fængsel i op til 10 år, hvis røveriet er af særlig grov karakter. Eksempelvis hvis røveriet udføres særligt hårdhændet, eller hvis gerningspersonen er trængt ind offerets hjem.

Trusler og afpresning involverer flere paragraffer i straffeloven. Eksempelvis definerer § 266 straf for trusler for den, som fremkalder alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd. Trusler straffes med op til 2 års fængsel. En anden paragraf i forbindelse med trusler er § 260, som straffes med bøde eller fængsel i op til 2 år for den, som ved vold eller trussel tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget. Straffen kan stige til fængsel i op til 4 år, hvis tvangen indebærer et ægteskab. Afpresning er dækket af § 281, som straffer den, der skaffer sig selv eller andre uberettiget vinding ved at true nogen med vold, gøre betydelig skade på nogen eller udøve frihedsberøvelse. Endelig er åger under § 282, som straffer den, der udnytter en andens betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller afhængighedsforhold til i et aftaleforhold at opnå eller betinge sig en ydelse, der står i væsentligt misforhold til modydelser.

En central problemstilling i forbindelse med arbejdet med registerdata om ofre for strafferetslige forbrydelser er, at politiets journalisering og dermed gerningskoderne i kriminalstatistikken løbende ændres som følge af lovændringer eller ønsker om belysning af særlige lovovertrædelser. Især i forhold til lovgivning inden for seksualforbrydelser er der en løbende udvikling i love og ændrede retspraksis. I perioden fra 2001 til 2016 er der således sket en række lovændringer i forholdet mellem seksuelle krænkelse og seksuelle overgreb. Blandt andet betyder en lovændring fra 1. juli 2013, at væsentlig flere sædelighedsforbrydelser hører under paragrafferne for voldtægt (se § 216). Ændringerne i straffeloven er meget tydelige i kriminalstatistikken, hvor der fra 2013 sker en betydelig stigning i antallet af seksuelle overgreb (for mere om lovændringerne i straffeloven, se Danmarks Statistik, 2017).

2.2.2 Kategorisering af negative livsudfald

Undersøgelserne af konsekvenserne ved at være blevet udsat for en strafferetslig forbrydelse er opdelt i fire forskellige livsforhold: a) psykiske forhold, b) misbrug af alkohol, medicin og illegale stoffer, c) arbejdsmarkedsdeltagelse og d) udsathed for på ny at blive offer. De fire livsforhold er målt ud fra information fra Danmarks Statistiks registre, som vil blive uddybet i dette afsnit.

Behandling af psykiske problemer

Forskningen har fundet en direkte sammenhæng mellem at være offer for en strafferetslig forbrydelse og efterfølgende have en forøget risiko for at få psykiske problemer. Især er der en stor litteratur, der kobler seksuelle forbrydelser i barndom og ungdom med psykiske problemer senere hen i livet (se Collin-Vézina et al., 2013 for review af denne forskningslitteratur). Eksempelvis finder et

svensk studie af 2.500 unge mellem 20-24 år, at oplevelser med seksuelle overgreb i barndommen og ungdommen er forbundet med en højere risiko for en række psykiske problemer som angst og posttraumatisk stress (Carter et al., 2014). Ligeledes finder studier, at ofre for grov vold ikke kun kan risikere at få permanente fysiske mén, men også langvarige psykiske ar på sjælen (Green & Roberts, 2008).

I denne undersøgelse anvender vi en definition på psykisk sygdom, som tidligere er blevet anvendt i en række tidligere undersøgelser af socialt udsatte borgere i Danmark (Benjaminsen et al., 2018; Benjaminsen et al., 2015). Kategoriseringen af psykisk sygdom ud fra denne definition muliggør en opdeling af psykiske sygdomme i forhold til, om der er tale om en svær psykisk sygdom eller en anden psykisk sygdom. Vi har dog valgt i denne undersøgelse ikke at skelne mellem de to typer af psykisk sygdom, da opdelingen vil medføre for få observationer til at foretage statistiske analyser.

Oplysninger om forekomsterne af psykiske sygdomme er opgjort ud fra Verdenssundhedsorganisationens ICD-10-koder (International Classification of Diseases and Related Health Problems) og stammer fra Landspatientregisteret. Eftersom Landspatientregisteret alene registrerer offentlige sundhedsydelse, må der tages højde for et mørketal i data, da det langt fra er alle borgere med psykiske lidelser, som søger offentlig behandling (Psykiatrifonden, 2015). Borgere, der anvender privatbehandling eller anden form for behandling (herunder selvmedicinering), er således ikke medtaget i opgørelsen. Tabel 2.2 giver et detaljeret overblik over psykiske lidelser opgjort ud fra ICD-10 koderne.

Tabel 2.2 Operationalisering af svær psykisk sygdom og anden psykisk sygdom

Kategori	Lidelse	ICD-10 kode	Beskrivelse
Svær psykisk sygdom	Skizofreni	F20-F21.9, F25-F25.9	Skizofreni, skizotypisk sindslidelse og skizoaffektive psykoser
	Psykosser	F22-F24.9, F28-F29.9	Paranoide psykoser, akutte og forbigående psykoser, andre ikke-organiske psykoser
	Mani og bipolare lidelser	F30-F31.9	Manisk enkeltepisode, bipolær affektiv sindslidelse
	Borderline	F60.31	Emotionelt ustabil personlighedsstruktur af borderline-type
Anden psykisk sygdom	Depression (let/moderat)	F32-F32.19, F32.8-F32.9, F33-F33.19, F33.4-F33.9	Depressiv enkeltepisode af lettere/moderat grad, depressiv enkeltepisode af anden type, periodisk depression i episode af lettere/moderat grad, periodisk depression af anden type
	Depression (svær)	F32.2-F32.39, F33.2-F33.39	Depressiv enkeltepisode af svær grad med og uden psykotiske symptomer, periodisk depression i episode af svær grad med og uden psykotiske symptomer
	PTSD	F43.1, F62.0	Posttraumatisk belastningsreaktion, personlighedsændring efter katastrofeoplevelse
	Angst	F40-40.9, F41-F41.1, F41.3-F41.9	Fobiske angsttilstande, generaliseret angst, anden blandet angsttilstand, anden angsttilstand
	OCD	F42-F42.9	Obsessiv-kompulsiv tilstand
	Spiseforstyrrelse	F50-F50.3, F50.5-F50.9	Spiseforstyrrelser, fx nervøs spisevægring og opkastning forbundet med anden psykisk forstyrrelse, men ekskl. trøstespisning
	Personlighedsforstyrrelse	F60-F60.30, F60.32-F61.9, F62.1-F62.9, F68-F69.9	Specifikke forstyrrelser af personlighedsstrukturen, forstyrrelser i personlighedsstruktur af blandet og anden type, ikke-organiske personlighedsændringer, andre forstyrrelser i personlighedsstruktur og adfærd hos voksne og forstyrrelser i personlighedsstruktur og adfærd uden nærmere specificering
	ADHD	F90-F90.8, F98.8C	Hyperkinetiske forstyrrelser og opmærksomhedsforstyrrelse uden hyperaktivitet

Note: Definitionen af psykisk sygdom er taget fra Benjaminsen et al. (2018) og Benjaminsen et al. (2015).

Tidligere danske studier af datamaterialet fra Danmarks Statistik har hertil vist, at personer i bunden af samfundet med lav indkomst har højere risiko for at være registeret med en psykisk sygdom end personer med højere indkomst (se fx Benjaminsen et al., 2015).

Behandling for alkohol-, medicin- og stofmisbrug

Øget risiko for at påbegynde et misbrug af alkohol, medicin og illegale stoffer er en anden ofte forekommende konsekvens i offerforskningslitteraturen (Savage & Crowley, 2017). En mulig forklaring er ifølge visse forskere, at ofrene benytter deres misbrug som led i en form for selvmedicinering (Naimi et al., 2016). Kategoriseringen af misbrug er i kodningen af registerdatamaterialet underopdelt i fire kategorier: a) alkoholmisbrug, b) misbrug af hårde stoffer, c) hashmisbrug og d) andre former for misbrug (medicin/andet). Operationaliseringen af misbrugsproblemer, vist i tabel 2.3, er ligesom ved operationaliseringen af psykisk sygdom, baseret på tidligere undersøgelser af socialt udsatte borgere i Danmark (Benjaminsen et al., 2018; Benjaminsen et al., 2017).

Tabel 2.3 Operationalisering af misbrugsproblemer

Kategori	ICD-10 kode	Beskrivelse
Misbrug af hårde Stoffer	F11-F11.9, F14-F16.9, F19-F19.9	Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser forårsaget af brug af opioider, kokain, hallucinogener, andre centralstimulerende stoffer eller multiple eller andre psykoaktive stoffer, herunder fx afhængighedssyndrom, abstinensstilstande og psykoser
	R78.1-R78.4	Morfika, kokain, hallucinogener eller andre narkotika i blodet
	T40.0-T40.2, T40.2B-T40.4, T40.4B-T40.6, T40.8-T40.9	Forgiftning med opium, heroin, morfin, metadon, kokain, andet eller ikke-specificeret opioid mv.
Hashmisbrug	F12-F12.9	Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser forårsaget af brug af hash, herunder fx afhængighedssyndrom, abstinensstilstande og psykoser
	T40.7	Forgiftning med cannabis
Andre former for misbrug (medicin/andet)	F13-13.9, F18-F18.9	Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser forårsaget af brug af sedativa, hypnotika eller flygtige opløsningsmidler
	R78.5	Psykofarmaka i blodet
	T40.2A, T40.4A	Forgiftning med kodein eller petidin.
Alkoholmisbrug	E24.4	Alkoholinduceret pseudo-Cushings syndrom
	F10.1-F10.9	Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser forårsaget af alkohol, herunder fx alkoholafhængighedssyndrom, abstinensstilstande og alkoholpsykoser
	G31.2, G62.1, G72.1	Nervesygdomme forårsaget af alkohol: degenerative forandringer i nervesystemet forårsaget af alkohol, alkoholisk polyneuropati og alkoholisk myopati
	I42.6	Alkoholisk kardiomyopati
	K29.2, K70-K70.9, K85.2, K86.0	Fordøjelsessygdomme forårsaget af alkohol, inkl. alkoholiske leversygdomme

Note: Definitionen af psykisk sygdom er taget fra Benjaminsen et al. (2018) og Benjaminsen et al. (2015).

Arbejdsmarkedstilknytning

Arbejdsmarkedstilknytning måles ved hjælp af registerdata fra Danmarks Statistik om borgernes socioøkonomiske klassifikation (SOCIO). På baggrund af oplysninger om væsentligste indkomstkilde klassificeres borgerne i forhold til, hvorvidt de er selvstændig erhvervsdrivende, medarbejdende ægtefælle, lønmodtager, arbejdsløs eller uden for arbejdsstyrken (herunder pensionist). Dataoplysningerne fra SOCIO bliver herefter kodet til denne undersøgelses binære variabel for at være inde eller uden for arbejdsmarkedet. En opgørelse over kodningen fremgår af tabel 2.4.

Tabel 2.4 Operationalisering af arbejdsmarkedstilknytning

Poosition på arbejdsmarkedet	Beskrivelse af SOCIO-kode	SOCIO-nomenklatur
Inde	Lønmodtager	131-139
	Selvstændig	111-120
	Under uddannelse	310
	Barn	420
	<i>Permanent udenfor (førtidspension etc.)</i>	321
	<i>Efterløn/pension</i>	322
	<i>Pension</i>	323
Ude	Arbejdsløs (mindst et halvt år)	210
	Kontanthjælp	330
	Andet	410
	Sygedagpenge, orlov	220

Borgere som permanent er uden for arbejdsmarkedet som eksempelvis pensionister eller borgere på efterløn, er, som vist i tabel 2.5, ikke medregnet i gruppen af socialt ekskluderede borgere. Det er derimod borgere, som har ikke er indskrevet på en uddannelsesinstitution, og som har været arbejdsløse mindst halvdelen af året, samt borgere, hvis primære indtægtskilde er sociale ydelser fra eksempelvis kontanthjælp eller sygedagpenge.

Offer på ny

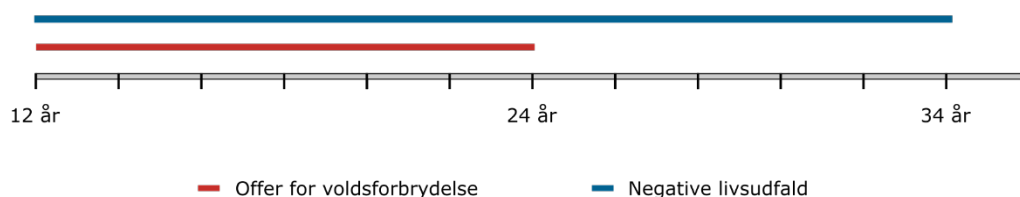
I forbindelse med analyserne af konsekvenserne ved en voldsforbrydelse anvender vi dataoplysninger fra offerdatabasen til at konstruere en ny afhængig variabel, som måler, hvorvidt offeret senere hen bliver offer for en ny forbrydelse. For dels at undgå, at analyserne bliver unødigt detaljerede, samt at analyserne indeholder for få observationer i de statistiske modeller, skelner vi i med analyserne ikke mellem typen af voldsforbrydelse. Vi anvender dermed en binær klassifikation for, om offeret efterfølgende oplever at blive offer på ny. Dermed medtager vi i denne klassifikation af at være offer på ny ikke hændelser, som er sket samme år.

2.3 Paneldata

For at undersøge, hvordan ofre for voldskriminalitet har en øget risiko for senere hen at opleve negative livsudfald, er vi nødt til at følge de samme personer over tid. Når de samme personer bliver fulgt over tid, indgår personerne i et såkaldt panel. Vi følger her populationen af unge danskere mellem 12 og 24 år i op til 10 år for perioden 2001 til 2016. Grunden til, at vi har valgt kun at følge et yngre udsnit af befolkningen, er for bedre at kunne forstå betydningen af de ændrede livsforhold som følge af at have været offer for en voldsforbrydelse.

Figur 2.1 illustrerer de anvendte data til de statistiske analyser af, hvorvidt en voldforbrydelse i barndommen og ungdommen er relateret til øget risiko for senere hen at opleve negative livsudfald. Dataudsnittet betyder, at vi i analyserne ikke medtager ofre, der er over 24 år. Vi følger populationen af de 12-24-årige, indtil de fylder 34 år, for på den måde at kunne kortlægge de længerevarende konsekvenser.

Figur 2.1 Data for at måle negative livsudfald som følge af at have været offer for en voldsforbrydelse

Note: Egen illustration.

Paneldata udmærker sig i forhold til tværsnitsdata, som ikke følger personer over tid, ved at have en række muligheder for mere avancerede statistiske modeller. Eksempelvis kan man ved hjælp af paneldata benytte såkaldte fixed effects-modeller til at undersøge, hvorledes ændringerne i én livsomstændighed (som eksempelvis at blive udsat for et voldeligt overfald) er relateret til fremkomsten af en anden negativ livsomstændighed (som fx psykiske problemer). En sådan type undersøgelse har fokus på, hvad der i den engelsksprogede metodelitteratur kaldes for "within-unit change" (altså et fokus på forandringer hos det samme individ over tid). Imidlertid er der en række metodiske forudsætninger, data skal opfylde, før at man kan foretage denne type analyse.

For det første er det et krav, at individerne er målt i mindst to perioder. Metodelitteraturen argumenterer (Wooldridge, 2010), at man som minimum bør benytte tre eller flere tidsmålinger for den enkelte person for at kunne beskrive formen for ændringen. I vores undersøgelse benytter vi os af data fra Danmarks Statistik, der muliggør, at vi kan medtage gentagne målinger af samme individer i form af årlige registerinformationer om borgerne i Danmark. Denne panelstruktur kaldes også longitudinelle data.

Et andet krav til, at data kan anvendes som paneldata, er, at det er de samme personer, der indgår i data for hver af tidsperioderne. Når vi undersøger de samme personer over tid, er der en række antagelser, som ikke kan anvendes, som ellers anvendes i andre former for regressionsanalyser. Eksempelvis indebærer lineær regression af tværsnitsundersøgelser baseret på OLS⁶ en antagelse om, at observationerne er uafhængige af hinanden. En sådan antagelse er for restriktiv, når vi arbejder med paneldata. Det skyldes blandt andet, at der er tale om de samme enheder, der observeres over tid. Adfærd i tiden $t + 1$ vil således være påvirket af adfærden i den forudgående periode, målt ved tiden t , hvorfor der vil være korrelation mellem observationerne i data over tid.

For det tredje er et typisk problem i forbindelse med økonometriske modeller, at uobserverbare variable kan skabe bias i estimerne for modellen. Disse uobserverbare forhold kan skabe uklarhed om, hvorvidt der blot er tale om spuriøse effekter. En typisk løsning på dette problem er at inkludere mange kontrolvariable. En udfordring her er dog, at det potentielt kan skabe overidentifikation af parametrene i modellen, hvilket kan medføre skævheder i resultaterne. Brugen af paneldata, som det sker i denne undersøgelse, kan være med til at skabe en større klarhed mellem spuriøse og sande effekter, da personernes historik indgår i den statistiske model. Dette er med til at reducere effekten af uobserverede variable. Paneldata kan hermed give mere robuste resultater end andre typer af observerbare data (Wooldridge, 2010).

⁶ "Ordinary least square", som dækker over en teknisk betegnelse fra den engelske metodelitteratur for en statistisk estimationsmetode. Kaldes visse steder i den danske forskningslitteratur også for "mindste kvadraters metode". For mere se Wooldridge (2010).

Fordelen ved at anvende paneldata er endvidere, at vi kan identificere ændringer på individniveau, hvilket ikke er tilfældet med tværsnitsundersøgelser. Paneldata kan anvendes til at undersøge, hvorfor nogle personer har større risici for at blive ofre for kriminalitet, samtidig med at man kan analysere, hvorfor og hvordan personer ændrer adfærd inden for forskellige tidsperioder, da adfærd i en periode er betinget af adfærden i en anden. Med paneldata udnytter vi således såvel tværsnitsundersøgelser som tidsserier, da der er tale om observationer for de samme personer i alle tidsperioderne. Da de forklarende variable i en paneldata-model varierer over to dimensioner, individer og tid, giver modellen mere præcise estimater, end hvis der kun havde været anvendt én dimension såsom individer eller tid.

Vi gør brug af forskellige statistiske modeller, som afhænger af vores hypoteser for de enkelte temaer, vi undersøger. Disse statistiske modeller gennemgås i det følgende afsnit.

2.4 Den statistiske model

En central pointe i forbindelse med fortolkningen af sammenhænge mellem variablene i de statistiske modeller er, at de i udgangspunktet er beregnet som gennemsnitseffekter. En gennemsnitseffekt betyder, at den statistiske model er baseret på en antagelse om, at sammenhængen mellem den afhængige og de uafhængige variable er den samme for *alle* personer, som er med i analysen. Imidlertid viser vores kortlægning af risici (se kapitel 3), at dette dog langt fra er tilfældet, da der er systematik i, hvilke personer, der bliver udsat for alvorlig voldskriminalitet. Der er med andre ord grund til at antage, at der er en række særlige sociodemografiske karakteristika, som har betydning for, hvilke borgere der har særlig høj risiko for at blive udsat for alvorlig kriminalitet, hvilket sætter en traditionel statistisk lineær model under pres.

Sammenhængen mellem ofre og deres sociodemografiske karakteristika betyder, at vi i modelanalyserne bliver nødt til at kontrollere for betydningen af at blive udsat for kriminalitet i forhold til anden adfærd, der medvirker til, at offeret eksempelvis får psykiske mén eller mister sit arbejde. Det er dog langt fra alle livsforhold, som vi kan observere ud fra registerdata. Derfor forsøger vi at reducere betydningen af disse uobserverede elementer. Det gør vi gennem brugen af en særlig type statistisk regressionsmodel. Vi anvender derfor en særlig modeltype, som i metodelitteraturen kaldes for "multiway fixed effects" (Correia, 2016). Fixed effects-modeller er en velunderbygget metode og er tidligere blevet brugt i både dansk og udenlandsk kriminalitets- og udsathedsforskning, samt konsekvenser af at være offer for kriminalitet (fx Olsen, Dahl & Poulsen, 2016; Tranæs & Geerdsen, 2008; Johnston et al., 2015; Mahuteau & Zhu, 2015; Wallace & Ménard, 2017). Fordelen ved denne type modeller er, at vi får en måde at kontrollere for uobserverbare individuelle karakteristika.

Fixed effects-modeller er avancerede statistiske (økonometriske) modeller, som lader os komme nærmere på de kausale sammenhænge, end tilfældet er ved de med almindelige statistiske modeller som eksempelvis den lineære regressionsmodel i tværsnitsanalyser. Problemet med en mere traditionel lineær regressionsmodel anvendt på tværsnitsdata er, at de statistiske sammenhænge mellem kriminalitet og offerets adfærd, såsom aktivitet på arbejdsmarkedet eller egen kriminalitet alene undersøges på ét givet tidspunkt. Med fixed effects er vi derimod i stand til at indkalkulere, at livsforhold, der er sket for en person i ét år, afhænger af, hvad der er sket for personen i tidligere år.

For at undersøge betydningen af de tidlige ændringer at være offer for kriminalitet i relation til andre tidlige ændringer i ofrenes adfærd, er vi nødt til at undersøge relationer af forhold, som begge ændrer sig over tid. Det betyder med andre ord, at for at fixed effects-modellen skal kunne bestemme en sammenhæng fri for uobserverbare karakteristika, kræver det, at vi i data har observationer, hvor der er én ændring fra eksempelvis ikke at have været udsat for en seksuel forbrydelse

samtidig med én ændring i psykisk mistrivsel, for at vi på den måde kan identificere den relationelle effekt af at være offer for en seksuel forbrydelse på psykisk mistrivsel.

Resultaterne af vores statistiske modeller kan således udtrykke en højere effekt, hvis man som i denne undersøgelse undersøger, om ændringer i risikoen for at blive offer for forbrydelser ledsages af ændringer i adfærd, som eksempelvis psykiatriske indlæggelser, misbrug eller ændringer i familielivet. Ved at følge personernes livsforløb har vi mulighed for at holde en masse livsforhold konstant, det vil sige eksempelvis livsforhold, der kan relatere sig til udsathed og personlighed. Det betyder, at vi får et mere "rent" estimat af effekten af at blive offer for en forbrydelse, end vi ville gøre ved brug af traditionelle tværsnitsanalyser.

Selv om vores anvendelse af fixed effects-analyser giver en større mulighed for at bestemme effekter, end tværsnitsanalyser gør, kan vi stadig ikke være helt sikre på kausaliteten, da der stadig kan være uobserverede forhold, som vi til dels ikke kan kontrollere i vores statistiske model og dels ikke kan udelukke af vores fixed effects-analyse. Da personerne i vores analyser agerer kontrol-aktør for sig selv over tid, er der en begrænsning med hensyn til den kausale tolkning af vores resultater. Det skyldes, at fixed effects kontrollerer for en del af de uobserverbare forhold, der kan være ved hver enkelt person, men det er nødvendigvis ikke disse forhold, vi kan tage højde for med fixed effects. Med fixed effects har vi dog mulighed for at undersøge ændringer over tid og tage højde for tidsforhold i disse ændringer, mens vi udelader elementer, der ikke kan ændre sig over tid. Når vi i denne rapport taler om effekter af voldsforbrydelser, skal effekten ses som det samlede forhold af livsoms-tændigheder, der ændrer sig som følge af forbrydelsen – og ikke som en isoleret effekt af forbrydelsen alene.

Fixed effects-modellerne indeholder ikke specifikke antagelser, om at der nødvendigvis skal være en ændring over tid i én af de forklarende variable i modellen. Vi undersøger blot, hvorvidt der faktisk sker ændringer, som med tilstrækkelig stor statistisk sikkerhed kan siges at hænge sammen med ændringer i et aspekt af at blive offer for en forbrydelse. Ud fra ovenstående kan vi opstille følgende generelle model for vores fixed effects-modeller:

$$y_{it} = \delta_1 OF_{it} + \delta_2 X_{it} + \beta_i + T_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

I modellen betyder fodtegnet i i individet og fodtegnet t refererer til året. y_{it} angiver personens adfærd i forhold til enten psykiatriske indlæggelser, misbrug, arbejde, civilstand, at blive offer for ny kriminalitet og egen kriminalitet. Disse udfaldsmål udskiftes og analyseres ikke samtidigt. Parameteren δ_1 måler om personen, i , er offer for en forbrydelse (OF) på tidspunkt t . Dette mål for det tidsspecifikke overfald udskiftes i forhold til de fire forskellige typer af kriminalitet, som vi anvender i vores analyser. Parameteren δ_2 måler ændringer i personens begrænsende forhold og ressourcer (som i den engelsksprogede litteratur kaldes for constraints), der her er indikeret ved socioøkonomisk baggrund og måles ved variable for tilknytning til arbejdsmarkedet, socioøkonomisk status og egen kriminalitet. Parameteren δ_2 inkluderes i ovenstående ligning som et kompakt sæt af variable. Det gør vi for at reducere kompleksiteten af ligningen. Parameteren β_i er en individspecifik effekt, som måles med såkaldte dummyvariable, hvor en af disse variable udelades for ikke at overidentificere modellen. T_{it} er tidseffekter, for antal år siden vedkommende er blevet offer for kriminalitet. Endelig angiver ε_{it} modellens målefejl.

Da vi er interesserede i udviklingerne og konsekvenserne af at blive offer for kriminalitet, så omskriver vi model beskrevet i ligning (1), så den beregner konsekvensen af tiden, siden person i er blevet udsat for kriminalitet. Nedenstående ligning (2) viser denne specifikation, som vi baserer vores regressionsresultater på. For at tage højde for strukturelle faktorer, såsom at der er større risiko for at

blive udsat for visse former for kriminalitet på specifikke tidspunkter i ens liv, vælger vi at estimere modeller med et parameter for tid, målt fra det tidspunkt en person er blevet offer for kriminalitet, TOF_{it} . For at tage højde for, at sandsynlighederne for at blive udsat for kriminalitet kan være forskellige tidspunkter i et livsforløb, sætter vi dette led i anden, målt ved parameteren TOF_{it}^2 . Dette er en fleksibel måde at estimere modellerne på. Da vi som nævnt, vil tage højde for strukturelle betingelser, som socioøkonomisk status ($SOCØK$), og at der er forskellige risici ved at være fra en specifik aldersgruppe, inkluderer vi et interaktionsled i mellem tid efter hændelsen og socioøkonomisk status ($\delta_6 TOF_{it} \times SOCØK_{it}$).

$$y_{it} = \delta_1 ALDER_{it} + \delta_2 TOF_{it} + \delta_3 SOCØK_{it} + \delta_4 TOF_{it}^2 + \delta_6 TOF_{it} \times SOCØK_{it} + \delta_7 X_{it} + \beta_i + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

Eftersom der er forskelle på de former for kriminalitet, som mænd og kvinder er i risiko for at blive udsat for, estimerer vi modellerne separat for mænd og kvinder. Vi er endvidere interesserede i konsekvenserne for familien af, at et medlem af familien er blevet udsat for kriminalitet. Vi udskifter derfor de afhængige variable med information om forældre, bedsteforældre samt "børnenes" eventuelle søskende og partnere. Da den centrale forklarende variabel (offer for et voldeligt overfald) er den samme, kan vi på den måde undersøge, hvorvidt andre familiemedlemmer bliver påvirket, når et "barn" i familien er blevet udsat for kriminalitet.

Alle modellerne for de enkelte individer har standardfejl, der er klynget på individniveau. Modeller, hvor vi undersøger kriminalitetens konsekvenser for familien, er klynget på familieniveau. Alle modellerne har et binært udfaldsmål, dvs. variable, der kan være enten 0 eller 1, og beskriver derved sandsynligheder for udfaldet. Endvidere har vi valgt at definere udfaldet af de negative livsudfald som akkumulerede, hvilket eksempelvis betyder, at psykisk sygdom bliver kodet som 1 for hele perioden efter første indlæggelse på en psykiatrisk afdeling. Vi gør dette for at få nogle mere statistisk konservative estimater af at være offer for en forbrydelse, da de negative livsudfald er svære at fange i vores øvrige data.

Opsummerende arbejder vi i undersøgelsen med en model, som især har fokus på at modellere den tidlige udvikling i risikoen for, at et individ i tiden efter en voldforbrydelse vil have øget risiko for et negativt livsudfald. Eftersom en række af de anvendte afhængige variable for negative livshændelser (som fx psykisk sygdom, misbrugsproblemer) optræder med relativ lav sandsynlighed i den danske befolkning som helhed, er et særligt fokus i vurderingen af resultaterne fra de statistiske modeller, om der er tale om, at estimaterne er "overfitted" (at der ikke er nok variation i data i forhold til at estimere sammenhængen for de inkluderede variable). Vi har derfor sammenlignet resultaterne fra de anvendte modeller med mere simple modeller, hvor den tidlige udvikling efter de voldelige overfald ikke er modelleret i samme grad (fx ved alene at have tid som én variabel uden interaktionseffekter) og fundet, at resultaterne for hovedeffekterne er nogenlunde de samme.

3 Mørketal i forbrydelser

Der findes forskellige måder, man kan lave opgørelser over ofre for kriminalitet. Eksempelvis medtager nogle offerstatistikker mislykkede forsøg på røveri eller voldtægt, mens andre statistikker alene medtager forbrydelser, hvor gerningspersonen er blevet identificeret og dømt. Endvidere bliver et betydeligt antal forbrydelser begået, uden at det nødvendigvis leder til en retssag eller domfældelse. Inden for kriminologien taler man derfor om et mørketal, da de officielle statistikker ofte kun fortæller én del af historien (Tranæs & Gerdson, 2008). I dette kapitel gennemgår vi de mest centrale forskelle ved de forskellige måder at opgøre kriminalitet på. Vi sammenholder data fra Danmarks statistik med andre datakilder som eksempelvis Offerundersøgelserne (Pedersen et al., 2017) for på den måde at skabe et overblik over omfanget af forbrydelser, der ikke behandles af retssystemet. Kapitlets empiriske undersøgelser er opdelt efter de hovedtyper af voldsforbrydelser, der blev præsenteret i kapitel 1. Hertil skal det dog bemærkes, at seksuelle krænkelse ikke er medtaget i kapitlet, eftersom Offerundersøgelsen ikke undersøger denne type kriminalitet. Kapitlet starter med en oprids af problematikken med mørketal i kriminalstatistikken efterfulgt af en række empiriske analyser.

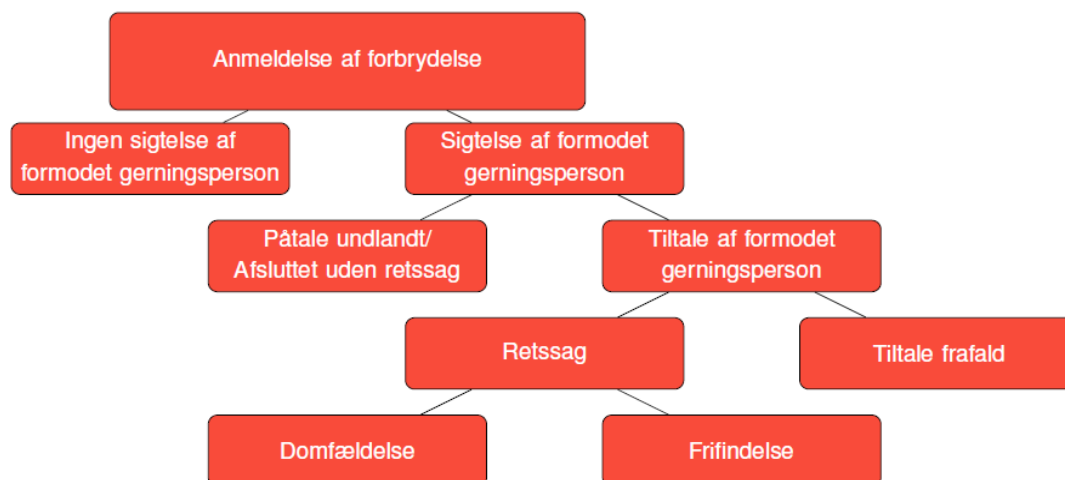
Samlet set viser analyserne i dette kapitel, at der er betydelige mørketal ved alle de typer af voldsforbrydelser, som er inkluderet i undersøgelsen. Endvidere viser det sig, at mørketallet ikke er fordelt tilfældigt over befolkningen. Det vil sige, at sandsynligheden for, at et offer anmelder forbrydelsen, de er blevet udsat for, i høj grad afhænger af offerets socioøkonomiske status. For seksuelle forbrydelser er anmeldelsesraten højere i den laveste socioøkonomiske gruppe, sammenlignet med mellem og høj socioøkonomisk status. Det er imidlertid omvendt for andre typer forbrydelser, som fx fysisk vold, hvor færre forbrydelser bliver anmeldt blandt ofre i bunden af samfundet, sammenlignet med ofre med mellem og høj socioøkonomisk status.

3.1 Forbrydelse og straf

Vejen fra en forbrydelse til en domsfældelse er relateret til en lang række individuelle, sociale og juridiske forhold. I en rapport fra det Kriminalpræventive Råd om problematikken med at anmelde voldtægter beskriver en forskningsgruppe, hvorledes en anmeldelse for en forbrydelse går igennem det danske retssystem (Laudrup et al., 2010). Forskerne gennemgår kriminalitetsstatistikker og finder, at blot tre ud af ti anmeldelser af voldtægt ender i en retssag, mens blot én ud af fem anmeldelser ender med en dom for voldtægt. Frafaldet undervejs i retssystemet hænger ifølge forskerne sammen med, at i 28 % af de anmeldte sager om voldtægt finder politiet ikke en formodet gerningsmand, hvorfor sagen derfor strander før en retssag. Endvidere bliver 32 % af voldtægtssagerne afsluttet uden retssag med 'undladelse af påtale', og i 10 % af sagerne afsluttes de uden sigtelse. De resterende 30 % ender med en retssag. Ifølge opgørelsen ender 19 % af det samlede antal anmeldelser med en voldtægtsdom.

Inspireret af undersøgelsen om anmeldelser af voldtægt i Danmark har vi i figur 3.1 afbilledet vejen igennem retssystemet og angivet mulige årsager til, hvorfor der i diverse statistiske opgørelser kan være forskelle mellem antallet af anmeldelser og antallet af domfældelser. Det første punkt på vejen er, at forbrydelsen bliver anmeldt. Som studiet af anmeldelser af voldtægt i Danmark fra det Kriminalpræventive Råd viste, er ét af de største problemer for statistiske opgørelser af forbrydelser, at størstedelen af dem ikke bliver anmeldt til myndighederne (Laudrup et al., 2010). Årsagerne til, at voldsforbrydelser ikke anmeldes, kan være mange. Nogle studier har eksempelvis fremhævet, at meget af den vold, som foregår i hjemmet ofte bliver bagatelliseret og normaliseret af såvel udøveren som offeret (Lundgren, 2004).

Figur 3.1 Udskillelsesproces for anmeldte sager i retssystemet

Anm.: Egen figur og fortolkning.

Kilde: Laudrup et al. (2010, s. 17).

En anden kendt årsag til, hvorfor en forbrydelse ikke bliver anmeldt, er, at henvendelser fra borgerne til politiet om forbrydelser ikke altid bliver registreret. Hvis politiet eksempelvis vurderer anmeldelsen som utroværdig, vil sagen afsluttes, før den er blevet registreret. Amerikanske studier har hertil påvist, at der kan være fordomme blandt medarbejdere hos politiet i forhold til, hvorvidt en anmeldelse bliver registreret eller ej. Fordomme betyder ifølge forskerne, at især udsatte borgers anmeldelser ikke bliver medtaget i den amerikanske kriminalstatistik (Cronin et al., 2007). Lignende studier har dog ikke været foretaget i Danmark. Endvidere skal det bemærkes, at store repræsentative spørgeskemaundersøgelser af befolkningen viser, at danskerne på tværs af sociodemografiske grupperinger har stor tillid til både politiet og retssystemet (Gundelach, 2011).

En tredje udfordring i forbindelse med validiteten af kriminalstatistik er falske anmeldelser, hvor anmelder fortæller en hel eller delvis usand historie til politiet. Falske anmeldelser er særlig udbredt i forbindelse med sager om ejendomsforbrydelser i form af forsikringssvig. Forskning fra USA anslår, at omkring 2 % af alle voldtægtsanmeldelser er falske (Lonsway, 2010). I en dansk kontekst mangler vi imidlertid studier, som kortlægger omfanget af falske anmeldelser i forbindelse med voldsforbrydelser.

Næste punkt i vejen mod en retssag er, at retssystemet skal sigte en gerningsperson. For at sigte en person for en forbrydelse skal der være beviser. Politiet kan på grund af manglende eller for lidt bevismateriale vælge ikke at sigte en mulig gerningsperson. I den forbindelse er det ofte helt afgørende, at offeret anmelder forbrydelsen umiddelbart efter forbrydelsen. En sen anmeldelse af en forbrydelse kan betyde, at eksempelvis spor på gerningsstedet forsvinder, eller at sår og blåmærker hos ofret healer. Der er mange grunde til, at ofre kan være tilbageholdende med at anmelde sager. Eksempelvis kan det tænkes, at ofre vil være tilbageholdende med at anmelde en forbrydelse, hvis de kender gerningspersonen i forvejen, eller hvis ikke de føler de har overskud til at gennemgå en ofte psykisk belastende retssag, hvor et traumatisk hændelsesforløb skal gennemleves på ny. Vi vender tilbage til årsager til, hvorfor ofre ikke anmelder forbrydelser i afsnit 3.4.

3.2 Forskelle mellem offerdatabasen og offerundersøgelsen

I dette afsnit sammenholder vi data fra ofre i offerdatabasen fra Danmarks Statistik med spørgeskemabesvarelser fra Offerundersøgelsen. I Danmark har man siden begyndelsen af 1970'erne haft en tradition med at supplere de officielle tal fra politiet med en spørgeskemaundersøgelse kaldet Offerundersøgelsen (Pedersen et al., 2017). Offerundersøgelsen er en repræsentativ undersøgelse af 16-74-årige personer bosat i Danmark, som undersøger, i hvilket omfang befolkningen har været udsat for forskellige former for kriminalitet.

Vi benytter hovedsageligt tal fra offerundersøgelsen fra 2013, som er den nyeste undersøgelse, der er tilgængelig i Dansk Dataarkiv, men vi vil ved visse delanalyser supplere med andre data fra tidligere år. Spørgeskemaet, som ligger til grund for offerundersøgelsen, har en række spørgsmål, hvor respondenter direkte bliver adspurgt, om deres oplevelser som offer for en forbrydelse. Spørgsmålene indledes med følgende: "Er du i de seneste 12 måneder blevet udsat for...". Der bliver i spørgeskemaet spurgt til seksuelle overgreb, som i offerundersøgelsen kaldes for tvangssamleje. I spørgsmålet om (forsøg på) tvangssamleje hedder spørgsmålet: "Er du i de seneste 5 år blevet udsat for tvangssamleje eller forsøg på tvangssamleje?" Imidlertid bliver der ikke i Offerundersøgelsen spurgt til andre former for seksuelle forbrydelser, herunder seksuelle krænkelser (fx deling af intime billeder mod offerets vilje). Tabel 3.1 angiver de offertyper, som er medtaget i de danske offerundersøgelser.

Tabel 3.1 Offertyper medtaget i Offerundersøgelserne

Er du i de seneste 12 måneder (5 år) blevet udsat for...
▪ Tvangssamleje▪ Vold▪ Trusler▪ Tyveri▪ Hærværk▪ Røveri

Indledende deskriptive undersøgelser af datamaterialet viser, at det blandt borgere i Danmark er en relativ sjælden begivenhed at være udsat for én af de seks forbrydelser, som er angivet i tabel 3.1. I forhold til de seks overordnede offertyper fra Offerundersøgelserne, vil vi i denne analyse alene undersøge mørketal i de kategorier, som også er medtaget i de resterende kapitler i denne undersøgelse, hvilket er ofre for tvangssamleje (seksuelle overgreb), vold (både simpel og grov vold), trusler og røveri.

Offerundersøgelsen har som nævnt alene spørgsmål om seksuelle overgreb, tvangssammenleje, men ikke spørgsmål om seksuelle krænkelser som eksempelvis blotteri, beføling eller anden form for chikane. Spørgsmålene omkring seksuel vold bliver endvidere kun stillet til kvinder i offerundersøgelsen. Dette er ikke et udtryk for, at mænd ikke kan blive udsat for seksuel vold, men at det foregår i langt mindre grad for mænd, og fordi undersøgelsen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse, som kun sendes til en stikprøve af befolkningen, er det svært at kortlægge (Laudrup, 2017). I offerundersøgelserne bruges termen 'tvangssamleje'. Argumentet er, at fordi det er selvrapportering, er der usikkert, om der er tale om voldtægt i juridisk forstand (den juridiske definition er behandlet i straffelovens § 216). Tallene er dermed ikke nødvendigvis direkte udtryk for det en seksuel

forbrydelse og er derfor ikke direkte sammenlignelige. Det skal dog bemærkes, at der blandt forskere og myndigheder er enighed om, at mørketallet er stort blandt særligt forbrydelser af seksuel karakter (Laudrup et al., 2010).

Spørgeskemaundersøgelsen er baseret på en stikprøve, hvilket derfor betyder, dels at de statistiske analyser let kommer til at være baseret på få observationer, til at de er egnede til egentlige statistiske analyser. De få observationer indebærer, at forskelle mellem fordelinger fra ét år til et andet let kan komme til at fremstå meget store. Det skyldes, at procentvise ændringer med et spinkelt datagrundlag hurtigt ser voldsomt ud og kan skyldes tilfældigheder og uobserverede forhold. Vi vil i de følgende analyser derfor ikke fokusere på forskelle fra år til år, men derimod enten tage udgangspunkt i ét enkelt år eller kombinere tal fra flere år for på den måde at have observationer nok til mere avancerede deskriptive sammenligninger.

Vold og trusler indgår i samme spørgsmål, hvor det er muligt at svare, at man *enten* har været udsat for vold eller trusler eller har været udsat for *både* vold og trusler. Vi skelner i denne analyse således ikke mellem, om borgeren har været udsat for enten vold eller trusler, eller hvorvidt borgeren har været udsat for både vold og trusler. I de følgende analyser har vi endvidere valgt ikke at inkludere tyveri og hærværk, da disse typer forbrydelser ikke indgår i de andre undersøgelseskapitler i rapporten. Vold er dermed her defineret til at inkludere begge typer af voldsforbrydelser, som vi anvender i de resterende kapitler (simpel og grov vold).

I tabel 3.2 har vi angivet Offerundersøgelsens respondentbesvarelser af selvrapporterede hændelser og selvrapporteret myndighedskontakt. Tabellen angiver andelen af respondenter, som i offerundersøgelsen har tilkendegivet, at de er blevet udsat for en forbrydelse i forhold til den andel af respondenter, som har tilkendegivet, at de efterfølgende har været i kontakt med myndighederne omkring forbrydelsen. Tabellen viser i første kolonne antallet af selvrapporterede overgreb pr. 100.000 borgere ud fra de fire offertyper (tvangssamleje, vold, trusler og røveri). I anden kolonne vises antal forbrydelser pr. 100.000 borgere, som er rapporteret til myndighederne. I spørgeskemaet skelnes mellem 'anmeldt til politiet' og 'fortalt til politiet, men ikke anmeldt'. Da der de seneste år har været ændringer i, hvilke forbrydelser der bliver kategoriseret som anmeldelser, og hvilke der ikke gør (Pedersen, 2017), har vi i denne undersøgelse valgt at se på antallet af forbrydelser, hvor myndighederne har været kontaktet. Det vil sige en kombination af 'anmeldt til politiet' og 'fortalt til politiet, men ikke anmeldt'. Tredje kolonne viser andelen i procent, som er fortalt til myndighederne.

Tabel 3.2 Anmeldelsesratio ud fra selvrapporterede hændelser og selvrapporteret myndighedskontakt. Offerundersøgelsen 2013. Pr. 100.000 borgere. Særskilt for kvinder og mænd.

	Selvrapporterede overgreb (pr. 100.000)	Hændelser fortalt til myndigheder (pr. 100.000)	Selvrapporterede overgreb ift. hændelser fortalt til myndigheder (procent)
Tvangssamleje*			
Kvinde	1.210	368	30
Mand	-	-	-
Vold			
Kvinde	1.120	458	41
Mand	1.730	641	37
Trusler			
Kvinde	3.520	968	28
Mand	4.130	968	23
Røveri			
Kvinde	760	467	61
Mand	830	512	62

Anm.: Tallene er vægtet ved hjælp af den officielle survey-vægt for offerundersøgelsen.

Kilde: Offerundersøgelsen fra 2013, egne beregninger.

Tabel 3.3 angiver anmeldelsesratioen for voldsforbrydelser og viser, at der ifølge offerundersøgelsen fra 2013 er mellem 23 og 62 % af forbrydelserne, der bliver fortalt til myndighederne. Tabellen viser, at lidt under en tredjedel af alle tvangssamlejer bliver meldt til myndighederne. I forhold til voldelige overfald (simpel og grov vold) er andelen en smule højere, hvortil vi også finder en kønsforskel. Mens 41 % af de kvindelige ofre anmelder voldelige overfald, er det kun 37 % af mændene. For både mænd og kvinder gælder det, at der er færrest, der anmelder trusler, hvor henholdsvis 28 % af kvinderne og 23 % mændene har anmeldt forbrydelsen til myndighederne. Røveri er den offerkategori, som har den højeste anmeldelsesgrad med 61 % af de kvindelige ofre og 62 % af de mandlige ofre.

I tabel 3.3 bestemmer vi en registreringsratio, der angiver forholdet mellem anmeldelser og dømte overgreb ud fra data fra Danmarks Statistik. I forhold til tabel 3.1 om anmeldelsesratioen skal en række forbehold nævnes. Tallene i de to tabeller er udtryk for forskellige måder at opgøre kriminalitet og tager udgangspunkt i to forskellige datasæt. Mens tallene fra tabel 3.1 er fra en stikprøve (offerundersøgelsen), er tallene fra tabel 3.3 fra hele befolkningen over 14 år (registerdata). Tallene i tabel 3.3 er alene vist for dels at illustrere de store forskelle mellem oplevet kriminalitet og rapporteret kriminalitet og dels for at vise forskellen i rapporteret kriminalitet og dømt kriminalitet. I første kolonne af tabel 3.3 fremgår antallet af anmeldelser pr. 100.000 borgere. Tallet er bergnet ud fra befolkningen over 14 år i første kvartal af 2013, som var på 4.625.032 personer. Ligesom ved tallene fra offerundersøgelsen, er der tale om forbrydelser i 2013 med undtagelse af seksuelle forbrydelser, hvor perioden er de sidste 5 år. I anden kolonne vises de forbrydelser, hvor overgrebspersonen er blevet idømt en straf. I tredje kolonne regnes de to tal om til en ratio. Det vil sige, at kolonne 2 (tælleren) divideres med kolonne 1 (nævneren).

Som vist i tabel 3.3 er der i 2013 blevet anmeldt 54 tilfælde af seksuelle forbrydelser pr. 100.000 borgere. Heraf er der 16,5 hændelser, hvor en person er blevet idømt en straf, som følge af anmeldelsen. Forholdet mellem antallet af anmeldelser og domme giver en ratio på 0,31, som svarer til, at 31 % af alle registrerede anmeldelser i 2013 efterfølgende førte til en retssag, hvor en gerningsperson blev fundet skyldig. Ved voldeligt overfald er tallet på 223 anmeldelser pr. 100.000 borgere.

I 190,7 af disse tilfælde stilles en person til ansvar for forbrydelsen. Det giver en ratio for voldsforbrydelser på 0,86 eller 86 %, hvilket er en noget højere ratio end for voldtægt. I forhold til trusler er rationen mellem anmeldelser og efterfølgende retssager med en skyldig gerningsperson på 0,51. Det vil sige, at godt halvdelen af alle anmeldelserne af trusler leder til en dom. Ratioen for forholdet mellem anmeldelser af røveri og retssager med en skyldig gerningsperson er i 2013 målt til 0,64.

Tabel 3.3 Registreringsratio ud fra Officielle tal fra myndighedernes offerdatabase i 2013. Pr. 100.000 borgere.

Danmarks Statistik			
	Anmeldelser	Overgreb i offerdatabase	Ratio
Voldtægt*	54	16,5	0,31
Voldelige overfald	223	190,7	0,86
Trusler	75	38,4	0,51
Røveri	69	44,3	0,64

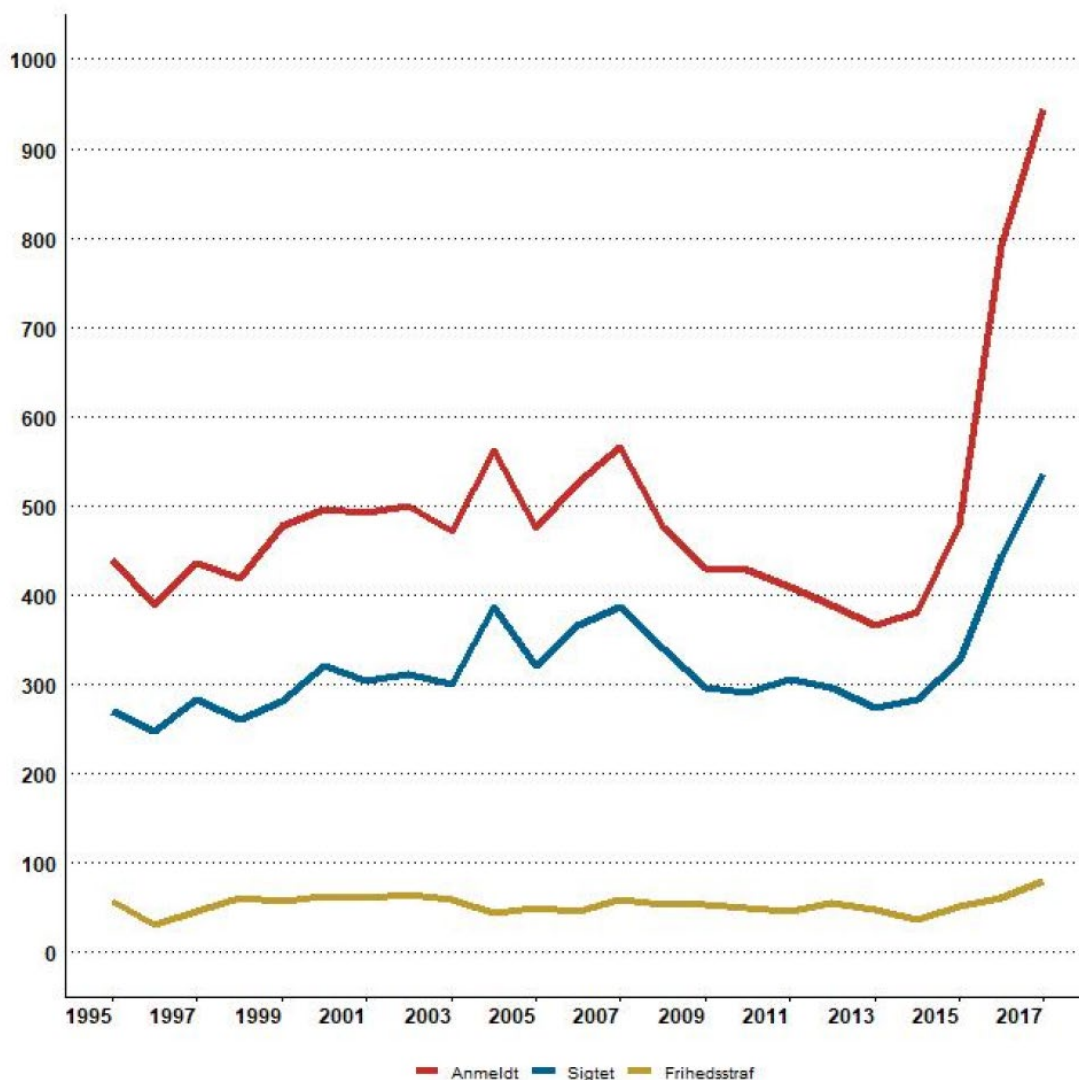
Note: Registeroplysninger om anmeldelser fra Danmarks statistik indeholder ikke oplysninger om offerets køn. Antal anmeldelser er derfor baseret på tal for både mandlige og kvindelige gerningspersoner. Anmeldelser er pr. 100.000 borgere, og der er taget udgangspunkt i Danmarks befolkning over 14 år i første kvartal af 2013, som var 4.625.032 personer.

Kilde: Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Samlet set kan vi på baggrund af tabel 3.3 konstatere, at voldtægt er den af de målte voldsforbrydelser, som har den laveste ratio mellem anmeldelser og efterfølgende retssager, hvor en gerningsperson bliver dømt skyldig. Dette resultat skal ses i lyset af, at voldtægt samtidig er én af de typer voldsforbrydelser, hvor mange ofre af forskellige årsager, ikke anmelder forbrydelsen (Pedersen et al., 2017). Voldelige overfald er den af de fire målte voldsforbrydelser, som har den højeste ratio mellem anmeldelser og skyldig gerningsperson. Andre studier har i denne forbindelse påpeget, at voldtægter i højere grad bliver rapporteret til myndighederne, hvis de er kombineret med voldelige overfald, hvor offeret får andre former for fysiske skader (Finkelhor, 2008; Bachman, 1998). Den sammenhæng kan muligvis skyldes, at offeret ved alvorlig fysisk skade vil have højere sandsynlighed for at komme i kontakt med sundhedsmyndighederne, som efterfølgende vil tage kontakt til retssystemet.

I figur 3.2 benytter vi tal fra Danmarks Statistiks kriminalregister til at vise udviklingen i antallet af anmeldte voldtægter og sigtelser i perioden fra 2008 til 2017. Antallet af sigtelser, som er ført til en domsafsigelse i perioden 2008-2016, vises også i figuren. Efter at have ligget nogenlunde konstant i perioden fra 2008 til 2014 på omkring 450 årlige anmeldelser og 300 årlige sigtelser, fremgår det, at antallet af anmeldelser og efterfølgende sigtelser stiger eksplosivt i 2015 til 2017. Antallet af anmeldelser er i 2017 på 944, mens antallet af sigtelser er på 536. Antallet af domme har i perioden 2008 til 2016 ligget stabilt på omtrent 50.

Figur 3.2 Antal af anmeldte, sigtede og dømte voldtægter i perioden 1995-2017

Kilde: Danmarks Statistik.

Udviklingen fra 2014 til 2017 svarer til en stigning på 247 % i antallet af anmeldelser og en stigning på 188 % i antallet af sigtelser. Den markante stigning er blandt andet et udtryk for en lovændring i 2013, hvor flere forbrydelser nu kategoriseres uden voldtægtsparagraffen (Pedersen, 2017). En ændret praksis hos politiet har også ført til flere anmeldelser. Tidligere var det ikke alle henvendelser der blev registreret som 'skarpe' sager, og dermed ikke registreret som deciderede anmeldelser, men blot som 'undersøgelsessager' (Pedersen, 2017). Stigningen i anmeldelser kan også være et udtryk for den øgede opmærksomhed der har været i forbindelse med seksuel vold de seneste par år. Herunder #MeToo-bevægelsen og politiets egne kampagne 'anmeld voldtægt' (<https://anmeld-voldtægt.dk/>). Denne øgede opmærksomhed kan have fået personer, som har været udsat for en seksuel forbrydelse, til efterfølgende at anmelde den. I den forbindelse henvises også til den udvikling, der har været i opfattelsen af, hvad voldtægt er. (Pedersen, 2017).

3.3 Mørketal og socioøkonomisk status

I dette afsnit forholder vi os til forskelle i mørketal hos de forskellige socioøkonomiske grupper. Det gør vi ved at se på de marginale sandsynligheder hos de forskellige typer forbrydelser. Det vil sige, at givet, at man opfylder x , så er sandsynligheden for at blive udsat for den pågældende forbrydelse y . De marginale sandsynligheder er præsenteret i tabel 3.4 for hændelser, og tabel 3.5 viser andele hændelser, som er blevet anmeldt til myndighederne.

Tabel 3.4 Selvrapporterede hændelser for køn og socioøkonomisk status. Offerundersøgelsen fra 2011-2013. Pr.100.000 borgere.

Forbrydelse	Socioøkonomisk statusgruppe		
	Bund	Middel	Top
Tvangssamleje*			
Mand	-	-	-
Kvinde	1.270	771*	771*
Vold			
Mand	1.870	1.130	906
Kvinde	1.660	1.090	938
Trusler			
Mand	4.600	3.560	3.140
Kvinde	4.310	3.530	3.220
Røveri			
Mand	895	715	632
Kvinde	848	711	646

Anm.: Tallene er et udtryk for de estimerede sandsynligheder. Logistisk regressionsmodel, hvor der er kontrolleret for socioøkonomisk status, alder og alder i anden. Observationerne i data er vægtet. Output, som er sandsynlighederne er ganget med 100.000 for at få hændelser pr. 100.000.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Tabel 3.4 viser, at der er forskelle mellem oplevede hændelser afhængigt af socioøkonomisk status. Tabellen viser de marginale sandsynligheder for de tre socioøkonomiske grupperinger pr. type forbrydelser (hhv. bund, middel og top). Sandsynlighederne er vist pr. 100.000 borgere og for mænd og kvinder særskilt. På grund af for få observationer, har vi for selvrapporterede ofre for tvangssamleje slået de to øverste socioøkonomiske grupperinger sammen (middel og top).

Ved alle typer forbrydelser er der flest hændelser blandt personer med den laveste sociale status og færrest blandt personer med den højeste sociale status. I forhold til tvangssamleje er der tale om 40 % flere hændelser i den laveste socioøkonomiske gruppe, sammenlignet med de to andre grupper. I forhold til vold er der for mænd 50 % flere selvrapporterede hændelser i den laveste socioøkonomiske gruppe sammenlignet med den øverste socioøkonomiske gruppe. Forskellen mellem de tre socioøkonomiske grupper er mindst ved røverier, hvor der er 30 % flere selvrapporterede hændelser i den lavest socioøkonomiske gruppe, blandt mænd. Det samme (29 %) gælder for kvinder.

Tabel 3.5 Hændelser, som er blevet anmeldt til myndighederne.
Offerundersøgelsen fra 2011-2013.

Forbrydelse	Køn	Mål	Socioøkonomisk statusgruppe		
			Bund	Middel	Top
Tvangssamleje*	Kvinde	Pr. 100.000	389,89	88,67	88,67*
		Procent	30,7	11,5	11,5
Vold	Mand	Pr. 100.000	761,09	505,11	423,10
		Procent	40,7	44,7	46,7
	Kvinde	Pr. 100.000	702,18	495,95	454,93
		Procent	42,3	45,5	48,5
Trusler	Mand	Pr. 100.000	1.191,4	1.068	1.058,18
		Procent	25,9	30,0	33,7
	Kvinde	Pr. 100.000	1.124,91	1.051,94	1.130,22
		Procent	26,1	29,8	35,1
Røveri	Mand	Pr. 100.000	681,99	583,44	550,47
		Procent	76,2	81,6	87,1
	Kvinde	Pr. 100.000	642,78	572,36	567,83
		Procent	75,7	80,5	87,9

Anm.: Tallene er et udtryk for de estimerede sandsynligheder. Logit model, hvor der er kontrolleret for socioøkonomisk status og alder. Observationerne i data er vægtet. Output er sandsynlighederne ganget med 100.000 for at få hændelser pr. 100.000.

Kilde: Tal fra Offerundersøgelserne 2011-2013.

I tabel 3.5 fremgår antallet af hændelser pr. 100.000 kvinder og mænd, som offeret har anmeldt eller anmeldt til myndighederne, delt op i køn og socioøkonomisk status. Mens vi i tabel 3.4 afrapporterede de selvrapporterede hændelser, rapporterer vi i tabel 3.5 de selvrapporterede anmeldelser, hvilket vil sige den andel af respondenter, der tilkendegiver, at de har været udsat for en forbrydelse, og som efterfølgende har været i kontakt med de offentlige myndigheder. Tabel 3.5 viser, at mænd og kvinder er omtrent lige tilbøjelige til at anmelde vold, trusler og røveri. Mens der således ikke er markante kønsforskelle, viser tabellen, at der er store forskelle over de tre socioøkonomiske statusgrupper. Andelen, som anmelder voldforbrydelser, er således for både mænd og kvinder større hos personer i den mellemste og højeste socioøkonomiske gruppe. Dog med undtagelse af seksuelle forbrydelser, hvor der er flere anmeldelser blandt medlemmer af den laveste socioøkonomiske gruppe, end der er blandt medlemmerne af den mellemste og højeste socioøkonomiske gruppe.

3.4 Karakteristika af ikke-anmeldte sager

Der er en betydelig forskel mellem antallet af anmeldelser og selvrapporterede hændelser. I dette afsnit undersøges årsagerne til, hvorfor voldsforbrydelser ikke bliver anmeldt. Vi tager udgangspunkt i seksuelle overgreb, da denne type voldsforbrydelse er den, som er bedst belyst i forskningen om manglende anmeldelser. Fælles for de tidligere undersøgelser, vi her trækker på, er, at de bygger på et relativt lille datagrundlag. Ikke desto mindre kan vi i de følgende analyser observere en række gennemgående tendenser.

Tabel 3.6 viser, hvor overgrebet fandt sted baseret på oplysninger fra to forskellige spørgeskemaundersøgelser (hhv. Heinskov et al. 2013 og Offerundersøgelserne 2011-2013). Det fremgår, at flest ofre i begge undersøgelser svarer, at overgrebet fandt sted i deres eget hjem efterfulgt af gerningspersonens hjem. Det samstemmige resultat tyder på, at offer og gerningsperson i sager om seksuelle overgreb ofte kender hinanden.

Tabel 3.6 Hvor fandt det seksuelle overgreb sted?

	Heinskov et al. (2013)*	Offerundersøgelsen (2011-2013)
Hjemme hos offer	39	33
Hjemme hos gerningsperson(er)	32	23
I et andet privat hjem	10	8
På gaden, i et naturområde eller lignende	9	21
På arbejdsplads	2	4
Et andet sted	7	11
N	219	143

Note: *På grund af afrunding summer tabellen ikke til 100 %.

Kilde: Heinskov et al. (2017).

I Offerundersøgelsen svarer 68 % af ofrene i perioden 2011 til 2013, at de kendte gerningsmanden. Heraf svarer 36 %, at det var en kæreste/ægtefælle/samlever, som de på hændelsestidspunktet var i et forhold med. Der er signifikant sammenhæng mellem at kende gerningsmanden og anmeldelsesandelen. Tabel 3.7 viser årsagen til ikke at anmelde fra et studie, som undersøgte ofre, der henvendte sig til center for seksuelle overgreb. Det fremgår af tabellen, at 25 % af de ofre, som henvendte sig til center for seksuelle overgreb, men har undladt at anmelde overgrebet, synes at de selv var skyld i overgrebet. Lige så stor en andel svarer, at de er usikre på hændelsesforløbet. Undersøgelsen er baseret på personer, der har henvendt sig til center for seksuelle overgreb, hvilket betyder, at gruppen allerede er en selekteret gruppe, da de har taget skridtet og henvendt sig til fagpersoner med deres historie. Fordelingen i årsager for ikke at politianmelde seksuelle overgreb blandt personer, der ikke har henvendt sig til nogen institution eller myndighed, er ukendt.

Tabel 3.7 Årsager til at undlade politianmeldelse af seksuelt overgreb blandt ofre, der i 2013-2016 henvendte sig til Center for Seksuelle Overgreb (n = 397)

	Andel
Det var min egen skyld	25
Usikker på hændelsesforløbet	25
Ønsker at glemme overgrebet	18
Frygt for sociale konsekvenser	14
Frygt for repressalier	13
Frygt for bebrejdelser	8
Frygt for psykiske konsekvenser	7
Negativ erfaring med politiet	4
Manglende tillid til retssystemet	2
Frygt for stigmatisering	1

Kilde: Ribe (2017).

3.5 Mørketal i negative livsudfald

Dette kapitel har indtil videre udelukkende forholdt sig til mørketallet i anmeldelser. I denne undersøgelse analyserer vi imidlertid også, om ofrene for voldsforbrydelserne efterfølgende oplever negative livsudfald som fx psykisk sygdom eller alkoholmisbrug. I forbindelse med analyser af negative livsudfald kan der også være mørketal i forhold til, hvem der bliver registreret i de administrative registre.

I forhold til psykisk sygdom anvender vi denne undersøgelse diagnosekoder. At blive registreret som havende en diagnose kræver, at borgeren enten selv henvender sig eller er blevet videresendt til en specialist, som giver diagnosen. Det vil dermed sige, at borgere, som ikke henvender sig til fagpersoner i forbindelse med psykiske udfordringer, ikke vil indgå i analysen som personer med psykiske udfordringer. Det samme gælder misbrug, hvor det ligeledes udelukkende er personer, som har haft kontakt med det offentlige i forbindelse med deres misbrug. Borgere, som anvender ikke-offentlige institutioner, fx borgere med alkoholmisbrug, der henvender sig til private foreninger og organisationer som Anonyme Alkoholikere (AA), eller borgere personer, som har været i behandling for psykiske problemer på en privat klinik, er dermed ikke registreret i undersøgelsens statistiske analyser. Disse mørketal kan ligesom mørketallet af anmeldelser variere afhængigt af socioøkonomisk baggrund (Benjaminsen et al., 2015). Derudover ved vi fra forskningslitteraturen, at der er stor social ulighed i sundhed (Ottersen et al., 2014), hvilket vil sige, at hvorvidt man får tilbudt den rette behandling, hænger sammen med ens socioøkonomiske tilhørsforhold.

Mørketallet i forbindelse med kriminalitet er som beskrevet i resten af rapporten et reelt problem. Hvis en person som følge af at være udsat for en forbrydelse, selv begår en forbrydelse, men denne forbrydelse ikke bliver anmeldt, eller anmeldelsen ikke leder til en domsafsigelse, indgår den ikke i analysen. Vi ved, at anmeldelsesraten er betinget af socioøkonomisk status, hvilket sandsynliggør, at mørketallet i forbindelse med kriminalitet begået efter selv at have været udsat for en forbrydelse, også vil variere afhængigt af socioøkonomisk status. Forskellen mellem antallet, som flytter fra deres partner, og antallet, som er registreret som værende fraflyttet deres partner, vurderes som mindre omfangsrigt.

4 Kortlægning af risici

I dette kapitel præsenterer vi en kortlægning af risikoen for at blive udsat for en voldsforbrydelse. Forbrydelserne er opdelt i seks overordnede grupper: seksuelle krænkelser, seksuelle overgreb, simple voldsforbrydelser, grove voldsforbrydelser, røveri samt trusler og afpresning. Data er fra Danmarks Statistik, hvilket betyder, at vi alene medtager hændelser, hvor den anklagede er blevet dømt. Det vil sige, at forbrydelsen skal have været anmeldt, og den anklagede skal være blevet dømt for forbrydelsen. Forbrydelser, som enten ikke er blevet anmeldt, eller anklager, som ikke har ledt til en domsafsigelse, er således ikke medtaget i kortlægningen. For mere om problematikken med mørketallet i offerstatistik henviser vi til kapitel 3.

Kapitlet forholder sig til udviklingen i risici mellem 2001 og 2016 i forhold til geografiske forskelle og i forhold til livsfase. Ved at opdele befolkningen i forskellige demografiske og socioøkonomiske grupperinger viser kapitlet endvidere, at der er markante forskelle i risici i forhold til, hvem der udsættes for en forbrydelse. For hele kapitlet gælder det, at vi kortlægger risici særskilt for mænd og kvinder for henholdsvis hele befolkningen og i forhold til socioøkonomisk status. Socioøkonomisk status er defineret ud fra indkomst og inddelt i tre grupper defineret ved personer i den 40 % laveste del af indkomstfordelingen, personer i den mellemste del af indkomstfordelingen, mellem 40 til 80 %, og personer i den øverste 20 % af indkomstfordelingen.

Analyserne af risici er opdelt efter de seks typer af voldsforbrydelser. Hvert analyseafsnit indledes med at opsummere hovedresultaterne, hvorefter de mere detaljerede analyser præsenteres i selvstændige underafsnit om henholdsvis den strukturelle udvikling, den geografiske spredning og udviklingen over et livsforløb. For den strukturelle udvikling mellem 2001 og 2016, opdeler vi risikoen for henholdsvis mænd og kvinder mellem 15 og 68 år (panel A) og ser nærmere på forskelle i risici i forhold til socioøkonomisk status (panel B). Grafernes x-akse angiver kalenderår og grafernes y-akse angiver antal hændelser pr. 100.000 borgere. Fra litteraturen ved vi, at risikoen for at blive udsat for en forbrydelse forandrer sig i løbet af ens liv. Ofte er der tale om en omvendt U-formet risikokurve, hvilket betyder, at risikoen for at blive offer for en voldsforbrydelse er mindst som barn og som ældre, og størst, når man er i 20'erne (Macmillan, 2001). I de geografiske analyser undersøger vi, om der er forskelle i forhold til bopæl og risikoen for at blive udsat for en forbrydelse. De geografiske analyser er ligesom de foregående baseret på en inddeling af kriminalitet i seks forskellige typer af forbrydelse, og Danmark bliver inddelt i dels kommuneniveau og dels i 11 landsdele (København, Københavns omegn, Nordsjælland, Østsjælland, Vest- og Sydsjælland, Bornholm, Fyn, Nordjylland, Østjylland, Vestjylland og Sønderjylland). I de geografiske analyser foretager vi også sammenligninger mellem den geografiske spredning i perioden fra 2014-2016 med perioden fra 2007-2009 for på den måde at kortlægge, om de geografiske mønstre har ændret sig over tid.

4.1 Seksuelle krænkelser

Vores kortlægning af seksuelle krænkelser viser, at der fra perioden 2001 til 2016 er sket en markant stigning i antallet af kvinder, som er blevet registreret med en seksuel krænkelse. Mens 40 ud af 100.000 kvindelige borgere i starten af årtusindet blev registreret som ofre, er ratioen steget til godt 50 ud af 100.000 i 2016, hvilket er en stigning på ca. 20 %. For mændene kan vi derimod ikke konstatere nogen stigning, da antallet af mænd, som er registreret som ofre for denne type forbrydelse er meget lav og relativt konstant på omkring 3 ofre pr. 100.000 mandlige borgere. Endvidere viser vores analyser, at sammenhængen mellem risikoen for en seksuel krænkelse og offerets socioøkonomiske baggrund er statistisk højsignifikant ($p < 0,000$). Sammenhængen betyder blandt

andet, at kvinder med lav socioøkonomisk baggrund i 2016 har over dobbelt så høj risiko for at blive ofre for en seksuel krænkelse end kvinder fra midten eller toppen af den socioøkonomiske fordeling. Sammenhængen er også statistisk signifikant for mænd, men grundet det lave antal af rapporterede seksuelle krænkelse henover de tre socioøkonomiske grupper, er forskellene meget små.

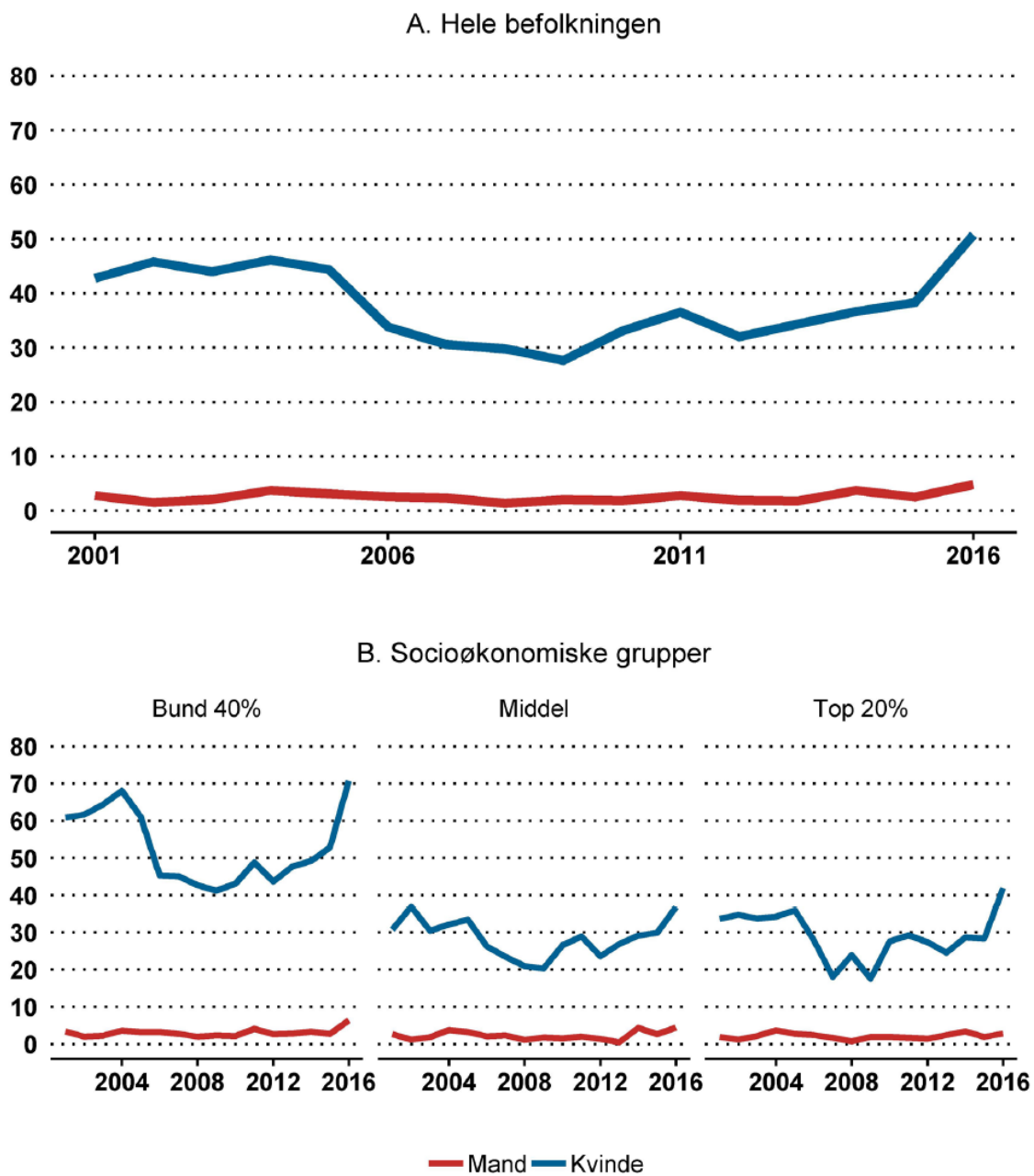
4.1.1 Strukturel udvikling

Panel A i figur 4.1 viser risikoen for at blive udsat for seksuel krænkelse for mænd og kvinder for perioden 2001 til 2016. Panellet viser, at risikoen for at blive udsat for en seksuel krænkelse som mand er lav og har ligget på nogenlunde samme niveau i tidsperioden 2001 til 2016 på omkring 3 hændelser pr. 100.000 mænd. Dog er der sket en stigning i den sidste del af den målte tidsperiode (fra 2015 til 2016), hvor antallet stiger til 4,8 mænd pr. 100.000 mandlige borgere.

For kvinder er risikoen betydeligt højere og har også forandret sig over tid. I 2001 blev 43 kvinder ud af 100.000 kvindelige borgere udsat for en seksuel krænkelse, som krænkeren blev dømt for. I 2016 var tallet 50,7, hvilket i forhold til 2001 er en stigning på 15,7 %. Den strukturelle udvikling over tidsperioden viser imidlertid, at der mellem 2002 og 2009 skete et fald i antallet af hændelser blandt kvinder, hvor ratioen faldt til 27,6 ud af 100.000 kvinder, men ratioen er efterfølgende steget igen. Ligesom ved mænd ses en mere markant stigning mellem 2015 og 2016. Som nævnt tidligere, inkluderer opgørelsen kun forbrydelser, hvor forbryderen er blevet idømt en straf. Særligt ved seksuelle forbrydelser ved vi imidlertid fra tidligere opgørelser, at mørketallet er stort og afhænger af sociale og institutionelle parametre, som i sig selv interagerer med køn og socioøkonomisk status (Laudrup, 2017 se også kapitel 3 i denne rapport).

Panel B i figur 4.1 angiver risikoen for at blive offer for en seksuel krænkelse pr. 100.000 borgere fordelt over de tre socioøkonomiske grupper (bund 40 %, middel og top 20 %) for både mænd og kvinder. Af panellet fremgår det, at risikoen for seksuelle krænkelse er markant højere for kvinder i den laveste socioøkonomiske gruppe, sammenlignet med risikoen for kvinder i de to øvre socioøkonomiske grupper. Kvinder i bunden af den socioøkonomiske fordeling har i 2016 en risiko, hvor 71 kvinder ud af 100.000 oplever en seksuel krænkelse, mens tilsvarende tal for kvinder i midten og i toppen af fordelingen er på henholdsvis 37 og 42 ud af 100.000 kvinder. Om end risikoen for kvinder i midten og i toppen af den socioøkonomiske fordeling følges ad, er der en større stigning for kvinder i toppen af fordelingen end i midten. Endelig skal det bemærkes, at der over alle tre socioøkonomiske grupper af kvinder ses en U-formet bevægelse i risikorationen over perioden. Dykket er dog mest markant blandt kvinder med den laveste socioøkonomiske status, hvor antallet af hændelser falder til omtrent 40 i 2009. Ligeledes er stigningen mellem 2015 og 2016 mest markant blandt kvinder med den laveste socioøkonomiske status. For mænd viser panel B i figur 4.1, at der ikke er nogle markante forskelle i risikoen mellem de tre socioøkonomiske grupper.

Figur 4.1 Udviklingen i risikoen for at blive offer for seksuelle krænkelser for personer i alderen 15-68 år fra perioden 2001 til 2016 opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. pr. 100.000 borgere

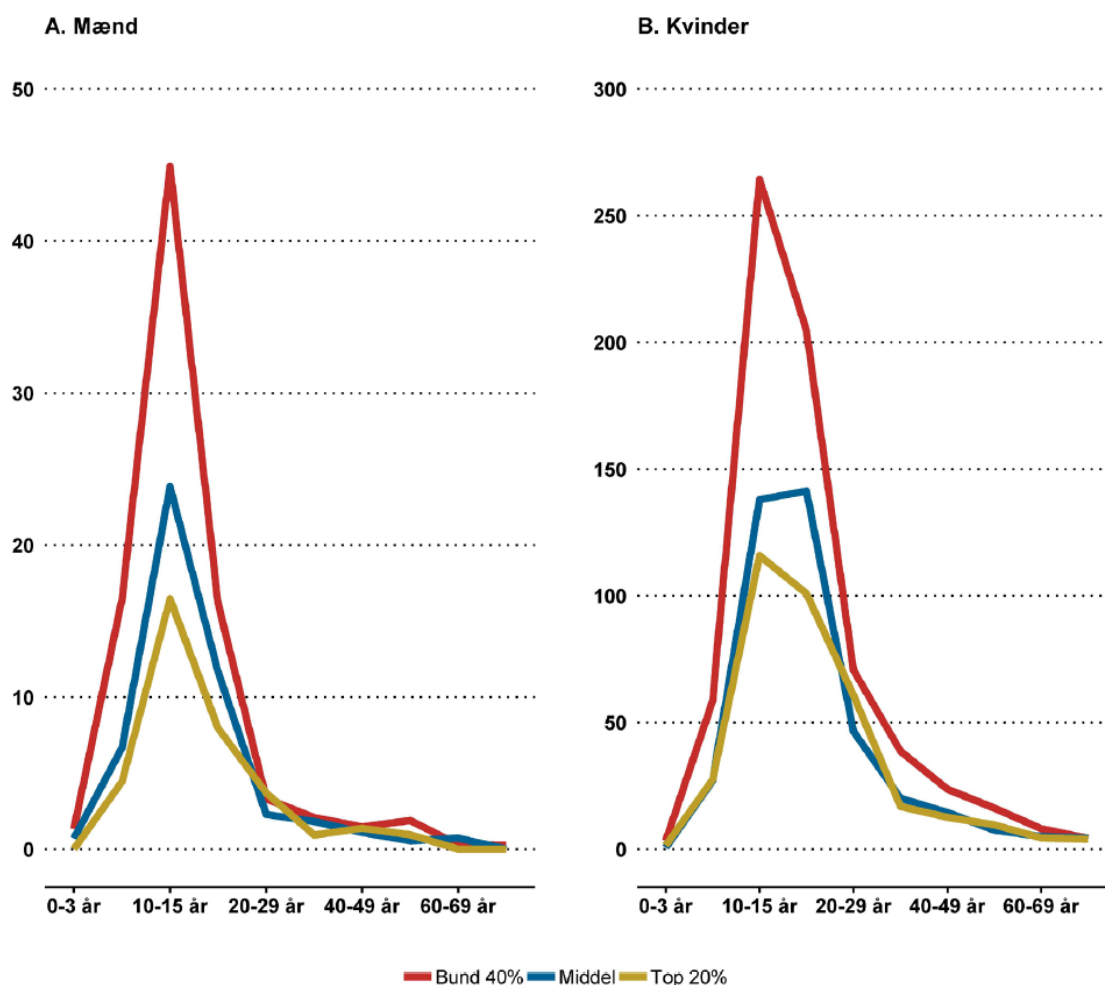

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

4.1.2 Risikoen over livsperioden

Vores analyser viser, at der er en statistisk signifikant sammenhæng mellem risikoen for seksuelle krænkelser over livsforløb og socioøkonomisk baggrund. I figur 4.2 har vi illustreret sammenhængen ved at optegne risikoen for seksuelle krænkelser særskilt for mænd og kvinder over livsfasen for de tre socioøkonomiske grupperinger (bund, middel og top). Af figuren fremgår det, at for både mænd og kvinder, er risikoen størst i alderen 10-15 år. Herefter falder risikoen for seksuelle krænkelser til et niveau tæt på 0. Det skal bemærkes, at størrelsesordenen er forskellig for mænd og kvinder, og risikoen for kvinder er større hele livet igennem.

Figur 4.2 Risikoen for at blive udsat for en seksuel krænkelse over livsperioden. For kvinder og mænd. Pr. 100.000 borgere.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Figur 4.2 illustrerer, at der er markante forskelle på tværs af de tre socioøkonomiske grupper på, hvornår i livsforløbet at risikoen er størst. For både mænd og kvinder gælder det dog, at risikoen for at blive offer for en seksuel krænkelse over hele livsforløbet er højere for personer med lav socioøkonomisk baggrund end for personer, der befinder sig i midten eller toppen af den socioøkonomiske fordeling. Således har mænd i bunden af den socioøkonomiske fordeling en risikoratio på 45 ofre ud af 100.000 mænd, når risikoen er størst som 10-15-årig, mens mænd i samme aldersgruppe fra midten af den socioøkonomiske fordeling har en risikoratio på 24 ofre ud af 100.000 mænd,

hvilket er en risikoratio, som er 47 % lavere end risikorationen for mændene i bunden. Endelig har mænd i toppen af den socioøkonomiske fordeling i samme aldersgruppe en risikoratio på blot 16 ud af 100.000 mænd, hvilket er 63 % lavere risikoratio i forhold til mændene i bunden.

For kvinderne finder vi lignende forskelle henover socioøkonomisk baggrund som for mændene, men i en endnu større skala. Mens kvinder i bunden af den socioøkonomiske fordeling, som 10-15-årig har en risikoratio på 264 registrerede ofre ud af 100.000 kvinder, er risikorationen for kvinderne i midten af fordelingen på 138 ofre ud af 100.000, hvilket er 48 % lavere end for dem i bunden. Kvinderne i toppen af fordelingen har en risikoratio på 116 ofre ud af 100.000 (en risikoratio, som er 56 % lavere end ratioen for kvinder fra bunden af den socioøkonomiske fordeling).

Tabel 4.1 giver en opsummering af analysen mellem risici og socioøkonomisk baggrund for mænd og kvinder. Tabellen viser den kumulerede risiko for at blive offer for en seksuel krænkelse over hele undersøgelsesperioden fra 2001 til 2016. Ligesom de foregående analyser, viser tabel 4.1, at risikoen er markant større for kvinder end for mænd, samt at risikorationen er højst blandt mænd og kvinder i den laveste ende af den socioøkonomiske fordeling.

Tabel 4.1 Kumuleret risiko for at blive offer for en seksuel krænkelse i perioden 2001-2016 blandt 16-68-årige i forhold til køn og socioøkonomisk status. Pr. 100.000 borgere.

	Mænd	Kvinder	Både mænd og kvinder
Alle	2,56	42,84	22,53
Socioøkonomisk baggrund			
Bund	2,58	44,40	23,09
Middel	2,90	41,91	22,54
Top 20 %	1,88	41,83	21,51

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Som det fremgår af tabel 4.1, er forskellene for både mænd og kvinder i de akkumulerede risici for de tre socioøkonomiske grupper relative små. Det skyldes, at risikoen mellem grupperinger over langt den største del af borgernes livsperiode ligger ganske tæt på hinanden. Forskellen mellem de socioøkonomiske grupper er med andre ord mest markante ved aldersperioden fra omkring 10-29 år, hvor risikoen for seksuelle krænkelser er størst.

4.1.3 Geografisk spredning

Tabel 4.1 viser den geografiske spredning for seksuelle krænkelser for både mænd og kvinder i perioderne 2007-2009 og 2014-2016. Den geografiske spredning er opdelt på 11 landsdele (Københavns by, Københavns omegn, Nordsjælland, Østsjælland, Vest- og Sydsjælland, Bornholm, Fyn, Nordjylland, Vestjylland og Sønderjylland). Med undtagelse af Københavns omegn er der for alle andre landsdele sket en stigning mellem de to perioder i risikoratio for at blive udsat for en seksuel krænkelse. Vest- og Sydsjælland er den landsdel, hvor der er sket den største ændring. I denne landsdel er risikorationen for seksuelle krænkelser steget fra 15,1 ofre pr. 100.000 borgere til 28,3 ofre pr. 100.000, hvilket er en stigning på 88 %. Tabellen viser dog også, at der ikke er sket lige store ændringer i alle landsdele. Forskellene på, hvor meget risikorationen for seksuelle krænkelser i de enkelte landsdele er steget, betyder, at selv små forskelle kan have stor betydning for landsdelenes placering på ranglisten i perioden 2014-2016. Eksempelvis havde Københavns omegn i perioden 2007-2009 den næsthøjeste af de 11 landsdele med en risikoratio på 18,6 ofre pr. 100.000 borgere. Imidlertid har Københavns omegn i perioden 2014-2016 den næstlaveste risikoratio på 18,4 ofre pr. 100.000 borgere.

Tabel 4.2 Seksuelle krænkelser i de 11 danske landsdele i perioden fra 2007-2009 og 2014-2016. Pr. 100.000 borgere. Rangordnet efter højeste ratio.

	2007-2009		2014-2016		Ændring i procent
	Rangorden	Risikoratio	Rangorden	Risikoratio	
København By	9	13,72	7	22,17	60,59
Københavns omegn	2	18,60	10	18,39	-1,13
Nordsjælland	3	18,51	5	24,33	31,44
Østsjælland	1	21,46	3	26,57	23,81
Vest- og Sydsjælland	8	15,07	1	28,26	87,52
Bornholm	11	11,49	9	20,45	77,98
Fyn	6	17,05	2	28,22	65,51
Nordjylland	4	18,34	6	22,39	22,08
Østjylland	7	15,13	8	21,37	41,24
Vestjylland	10	12,51	11	16,23	29,74
Sønderjylland	5	17,53	4	26,34	50,26

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Ændringer i risikorationen for seksuelle krænkelser over de 11 landsdele betyder flere markante ændringer i rangordningen. I perioden 2007-2009 var Østsjælland den landsdel med den højeste risikoratio (med 21,5 hændelser pr. 100.000 borgere), mens Bornholm var den landsdel, som havde den laveste risikoratio med 11,5 hændelser pr. 100.000 borgere. I perioden 2014-2016 er det nu Vest- og Sydsjælland, som har den højeste risikoratio med 28,3 hændelser pr. 100.000 borgere, mens Vestjylland er den landsdel med den laveste risikoratio med 16,2 hændelser pr. 100.000 borgere. Selvom risikorationen er steget med 78 %, er landsdelen i forhold til de andre landsdele fortsat i den lave ende med 20,5 hændelser pr. 100.000 borgere, hvilket er den tredje laveste risikoratio.

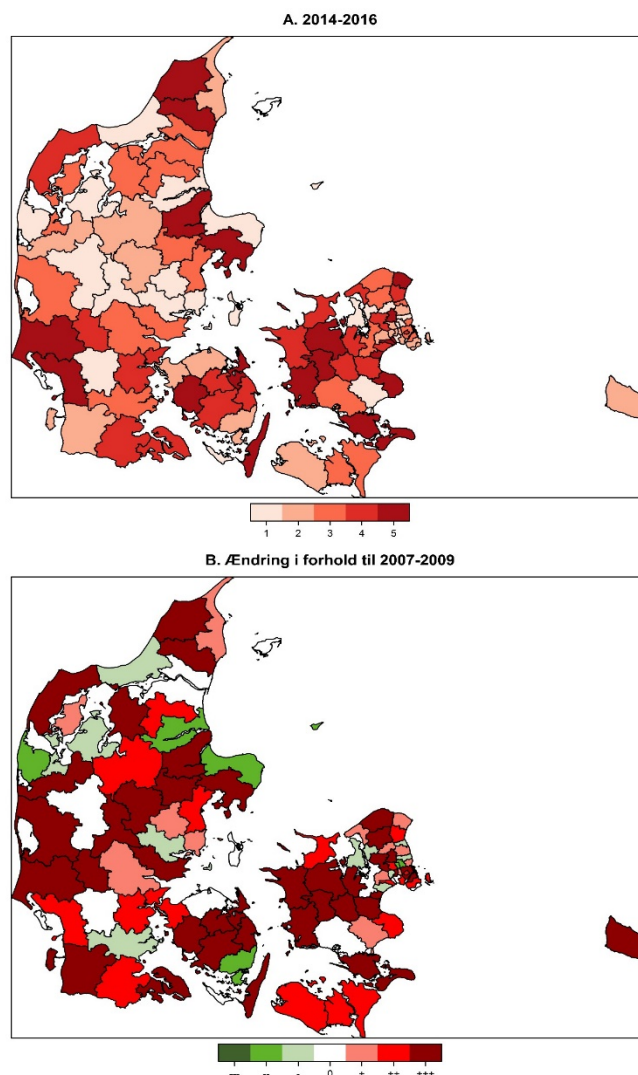
Figur 4.3 uddyber analysen af landsdelene fra tabel 4.2 ved at tage højde for kommunale forskelle inden for landsdelene. Figuren viser to kort for den geografiske spredning fordelt på kommuneniveau over de perioderne 2007-2009 og 2014-2016. Kort A viser den relative geografiske fordeling af risiko for seksuelle krænkelser i de danske kommuner opdelt i fem grupper (fra 1 = lav til 5 = høj). For at lette tolkningen af de geografiske forskelle i kommunerne er fem grupper farvelagt, således at jo mørkere rød desto højere er risikorationen i den pågældende kommune i forhold til de resterende kommuner. Kort A viser, at de kommuner, som har den højeste risikoratio især er placeret i Nordjylland, Lolland-Falster samt Nordsjælland.

Kort A i figur 4.3 viser, hvorledes den høje risikoratio for seksuelle krænkelser i landsdelen Vestsjælland og Sjælland skyldes høje risikorationer for flere af kommunerne i landsdelen, herunder Holbæk, Slagelse, Stevns, Sorø og Vordingborg, som alle tilhører kommuner med den højeste risikoratio. Kortet viser endvidere, at mens Hjørring også er blandt de kommuner med den højeste risikoratio for seksuelle krænkelser betyder den store variation i landsdelen, at den ikke rangerer højere. Således tilhører kommunerne Mariagerfjord og Jammerbugt de kommuner med den laveste risikoratio for seksuelle krænkelser.

Kort B i figur 4.3 viser ændringer i kommunernes risikoratio for seksuelle krænkelser mellem 2007-2009 og 2014-2016. For at lette tolkningen af disse ændringer er kommunerne opdelt i syv grupper med hver sin farve. Gruppeopdelingen er bestemt i forhold, hvorvidt risikorationen i den pågældende kommune henholdsvis er faldet (grøn), er uændret (hvid) eller steget (rød). Kommuner, hvis risikoratio i perioden enten er faldet eller steget, er yderligere opdelt i tre grupper, alt efter hvor stor ændringen er. Ændringsgraden er bestemt i forhold til den procentvise ændring, og kommuner, hvor

ændringen er over 5 %, er kategoriseret som en lille ændring (+), kommuner med ændringer over 25 % er kategoriseret som en moderat ændring (++), og endelig er kommuner, hvor ændringer er større end 50 %, defineret som større ændring (+++). For kommuner farvelagt med hvid har en risikoratio, hvor forskellen fra 0 er mindre end 5 %.

Figur 4.3 Geografisk spredning i risikoen for at blive offer for seksuelle krænkelser i 2006 og 2016

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Kort B i figur illustrerer, hvorledes risikorationen for seksuelle krænkelser er steget i størstedelen af de syd- og vestsjællandske kommuner. Vest- og Sønderjylland har ligeledes oplevet store stigninger i risikorationen. Kortet viser også, at der ikke er nogle kommuner over perioden, som har haft større fald i risikorationen på over 50 %. De største fald er sket i henholdsvis Mariagerfjord (fald på 68,8 %), Norddjurs (67,9 %) og Svendborg (67,9 %).

4.2 Seksuelle overgreb

Seksuelle overgreb i form af voldtægt og forsøg på voldtægt sker heldigvis kun for en relativ lille del af den danske befolkning. Som dette afsnit viser, er det dog tilfældigt, hvem der bliver udsat for disse seksuelle overgreb. Kvinder er mere udsatte end mænd, og personer i bunden af den socioøkonomiske fordeling er mere udsatte end personer fra toppen af fordelingen. Eksempelvis har kvinder med lav socioøkonomisk baggrund i 2016 en risikoratio, som er 69 % højere end risikoratioen for kvinder i toppen af den socioøkonomiske fordeling. Derudover er det særligt i ungdommen, at risikoen for seksuelle overgreb er størst. Dette gælder for både mænd og kvinder og uagtet socioøkonomisk status. Vores kortlægning af denne type voldsforbrydelse viser en risikoratio, som i over størstedelen af undersøgelsesperioden har været stabil (især i perioden 2006-2014). Fra 2015 er der imidlertid sket en stigning, hvilket betyder, at risikoratioen for kvinder er steget med 40,3 % fra 17,6 seksuelle overgreb ud af 100.000 kvinder i 2001 til 24,7 overgreb ud af 100.000 kvinder i 2016. Risikoratioen for mænd er mere konstant og ligger i gennemsnit på 2,5 overgreb pr. 100.000 mandlige borgere.

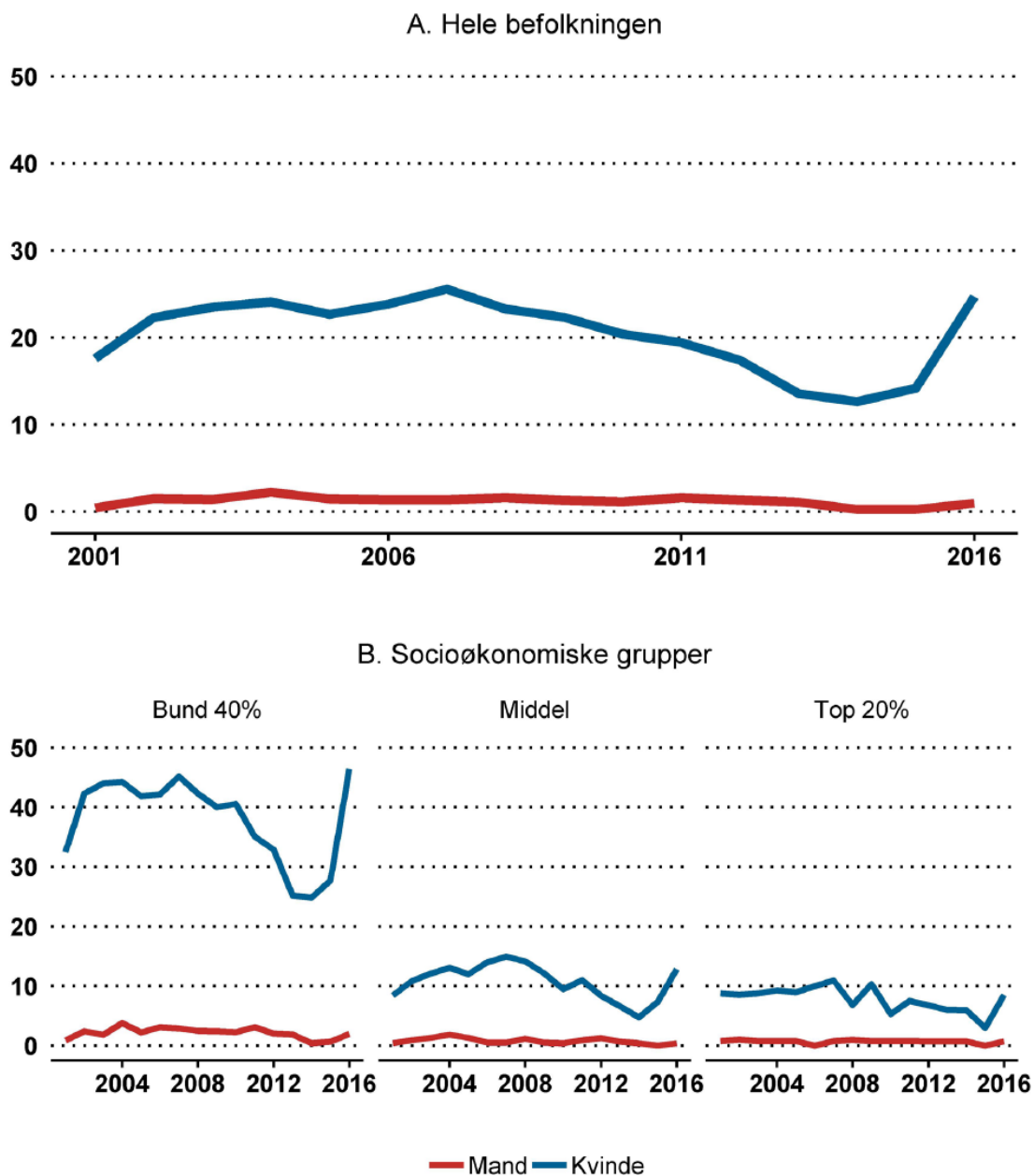
4.2.1 Strukturel udvikling

Risikoen for at blive udsat for et seksuelt overgreb i perioden fra 2001 til 2016 er illustreret i figur 4.4 og opdelt i to paneller. Panel A viser den årlige udvikling i risikoen i forhold til alle mænd og kvinder mellem 15 og 68 år. Ligesom ved seksuelle krænkelser, er risikoratioen for at blive offer for en seksualforbrydelse højere for kvinder end for mænd, hvor risikoen endvidere er stort set uændret over perioden. Ligeledes følger udviklingen i risikoratioen den samme tendens over livsforløbet som seksuelle krænkelser, hvilket betyder, at det er børn og unge i teenagealderen og frem til starten af 20-årsalderen, at risikoen er højest. Således er risikoratioen for mænd relativ konstant over perioden på omkring 1 overgreb ud af 100.000 mandlige borgere. For kvinder er risikoratioen langt højere og ligger i 2001 på 17,6 overgreb ud af 100.000 kvindelige borgere. Endvidere stiger risikoratioen for kvinder i perioden fra 2001 til 2007, hvor den rammer et toppunkt på 25,6 overgreb ud af 100.000 kvinder. Herefter falder risikoratioen til under halv størrelse i form af 12,6 overgreb ud af 100.000 kvinder i 2014. Den sidste periode fra 2015 til 2017 er karakteriseret ved en markant stigning i risikoen for seksuelle overgreb blandt kvinder og ligger i 2017 på 24,7 overgreb ud af 100.000 kvinder, hvilket er en stigning på 96 % i forhold til 2014. Som nævnt i kapitel 2 kan den observerede stigning i seksuelle overgreb skyldes en multitude af flere forskellige forhold, herunder øget opmærksomhed i samfundet på at anmelde denne type forbrydelse.

Panel B i figur 4.2 viser risikoen for seksuelle overgreb opdelt i forhold til både køn og socioøkonomisk baggrund (henholdsvis bunden, midten og toppen af den socioøkonomiske fordeling). I alle tre socioøkonomiske grupper er mændenes risikoratio meget lille og stabil over tid. Alle tre socioøkonomiske grupper af mænd har således en risikoratio på 1 overgreb ud af 100.000 mandlige borgere. Udviklingen i risikoratioen over de tre socioøkonomiske grupper for kvinder følger i store træk det samme udviklingsmønster, i forhold til hvad vi fandt for hele den kvindelige befolkning, vist i panel A i figur 4.2, men dog i forskellig målestok inden for hver af de tre socioøkonomiske grupper. Over hele perioden har kvinder i bunden af den socioøkonomiske fordeling en markant højere risikoratio end kvinder fra de to andre socioøkonomiske grupper. Eksempelvis har kvinder i bunden i 2001 en risikoratio på 32,4 overgreb ud af 100.000 kvinder, mens kvinder placeret i midten af fordelingen har en risikoratio på 8,4 overgreb ud af 100.000 kvinder og endelig har kvinder i toppen en ratio på 8,7 overgreb ud af 100.000 kvinder. Risikoratioen for kvinder i bunden af fordelingen er i perioden 2001 til 2010 højest i 2007, hvor den er på 45,1 overgreb pr. 100.000 kvinder. Ligesom udviklingen over hele befolkningen vist i panel A, falder risikoen for et seksuelt overgreb for alle tre socioøkonomiske grupper i perioden fra 2011 til 2014, men fra 2015 stiger risikoratioen igen. Stigningen er størst for

kvinder i bunden, hvor den i 2016 er målt til 46,4 overgreb pr. 100.000 kvinder, mens den for kvinder i midten og toppen af fordelingen er målt til henholdsvis 12,8 og 8,5 overgreb pr. 100.000 kvinder.

Figur 4.4 Udviklingen i risikoen for at blive offer for seksuelle overgreb for personer i alderen 15-68 år fra perioden 2001 til 2016 opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. Pr. 100.000 borgere.

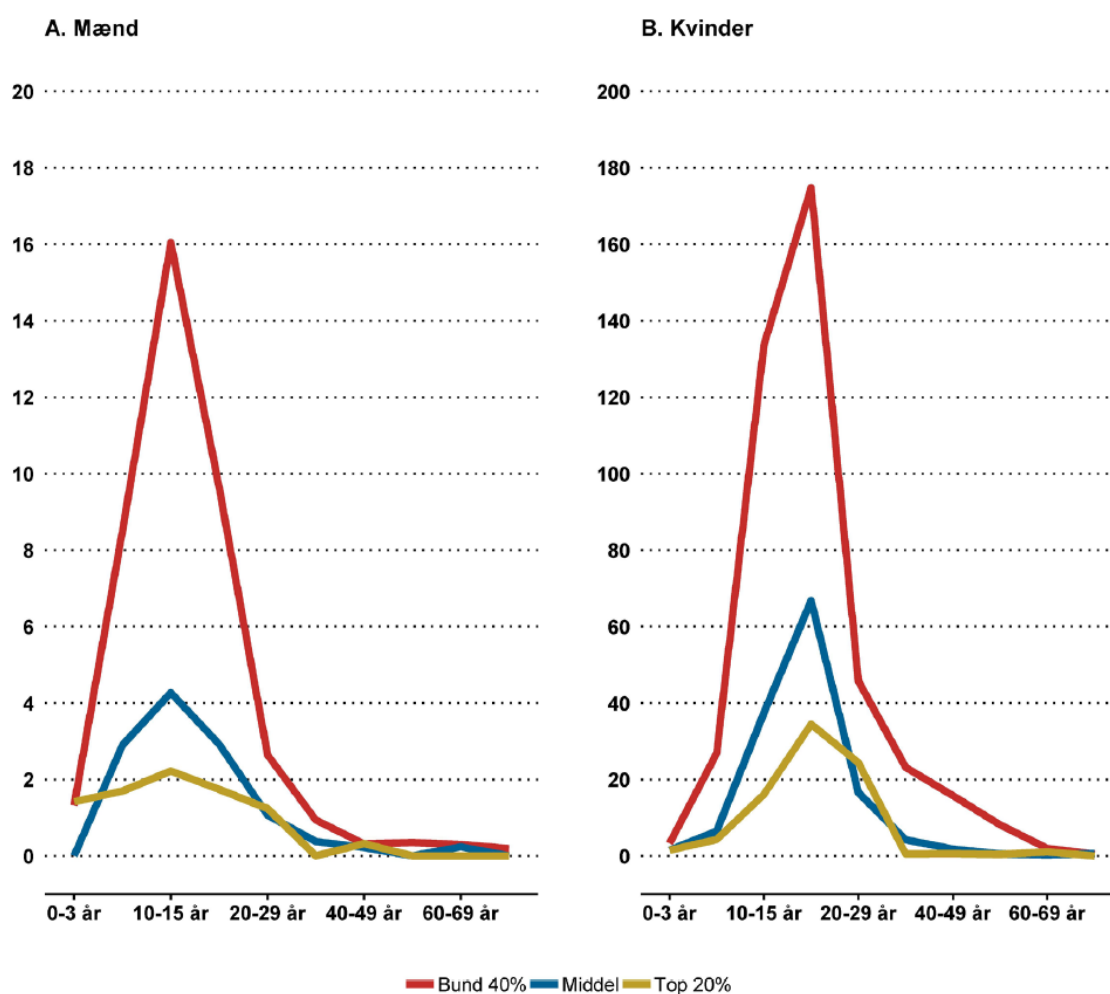

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

4.2.2 Risikoen over livsperioden

Figur 4.5 viser, at risikorationen over livsforløbet fordelt over både køn og de tre socioøkonomiske grupperinger. Ligesom ved seksuelle krænkelser finder vi en socioøkonomisk graduering i risikoen for at blive udsat for et seksuelt overgreb. Over hele livsperioden er risikoen størst blandt borgere i den laveste socioøkonomiske gruppe. For mændene er risikoen størst i omkring 10-15-årsalderen, hvor mænd fra bunden af den socioøkonomiske fordeling har en risikoratio på 16 overgreb ud af 100.000 borgere. Denne risikoratio for mænd i bunden skal ses i lyset af, at mænd fra midten af den socioøkonomiske fordeling i samme aldersgruppe har en risikoratio, som er næsten tre gange lavere (på 4,3 overgreb ud af 100.000 borgere), og at mænd fra toppen af den socioøkonomiske fordeling har en risikoratio, der er over syv gange så lav (2,2 overgreb ud af 100.000 mandlige borgere).

Figur 4.5 Risikoen for at blive udsat for en seksuel overgreb over livsperioden. For kvinder og mænd. Pr. 100.000 borgere.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

For kvinderne er risikorationen højst i aldersperioden mellem 15 og 20 år, men også her er der markante forskelle over de tre socioøkonomiske grupper. Kvinder i bunden af den socioøkonomiske fordeling har således i denne livsperiode en risikoration på 174,8 overgreb ud af 100.000 kvinder for at blive udsat for et seksuelt overgreb, mens kvinder i samme livsperiode fra midten af den socioøkonomiske fordeling har en risikoration, som blot er 2,5 gange så stor (på 66,8 overgreb ud af 100.000 kvinder). For kvinder i toppen af fordelingen er risikoen for en seksualforbrydelse i livsperioden fra 15 til 20 år endnu lavere og er på 34,4 overgreb ud af 100.000 kvinder, hvilket er en risikoration, som er mere end fem gange lavere end risikorationen for kvinder i bunden af samfundet i samme livsperiode.

Tabel 4.3 viser den kumulerede risiko. Tabellen giver dermed et overblik over den overordnede risici for at blive udsat for seksualforbrydelser over hele livsperioden. Beregningerne af de kumulerede risici viser, at kvinder på baggrund af datamaterialet har mere end 35 gange så høj risiko for at blive udsat for en seksualforbrydelse end mænd (forholdet mellem en risikoration pr. 100.000 mandlige/kvindelige borgere på henholdsvis 0,6 for mænd vs. 19,9 for kvinder). Tabel 4.3 viser endvidere, at der også kønsspecifikt er stor variation over de socioøkonomiske grupperinger. Eksempelvis er den kumulerede risikoration for kvinder i bunden af den socioøkonomiske fordeling mere end tre gange så høj, som den er for kvinder i toppen af fordelingen (31,3 overgreb ud af 100.000 kvinder i bunden af fordelingen vs. 8,3 overgreb ud af 100.000 kvinder i toppen af fordelingen).

Tabel 4.3 Kumuleret risiko for at blive offer for et seksuelt overgreb i perioden 2001-2016 blandt 16-68-årige i forhold til køn og socioøkonomisk placering. Pr. 100.000 borgere.

	Mænd	Kvinder	Både mænd og kvinder
Alle	0,56	19,89	10,14
Socioøkonomisk baggrund			
Bund	1,03	31,26	15,86
Middel	0,38	15,30	7,89
Top 20 %	>0,00	8,27	4,06

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

For mændene er de kumulerede risici for personer i toppen af den socioøkonomiske fordeling for lav til, at vi kan foretage en egentlige statistisk evaluering. Mænd i bunden af fordelingen har en risikoration for at blive udsat for en seksualforbrydelse, som er 2,5 gange højere end risikorationen for en mand i midten i af den socioøkonomiske fordeling (1,0 overgreb ud af 100.000 mandlige borgere vs. 0,4 overgreb 100.000 mandlige borgere).

4.2.3 Geografisk spredning

Tabel 4.4 viser den geografiske spredning for risikoen for at blive udsat for et seksuelt overgreb over de 11 landsdele i perioden 2007-2009 og 2014-2016. Mellem de to perioder er der sket nogle forandringer, hvorved risikorationen for næsten alle landsdele er faldet. København og Bornholm skiller sig dog begge ud her ved at have fået en mindre stigning på henholdsvis 0,6 og 1,1 %. Størst er faldet i Vest- og Sydsjælland, hvor risikorationen er faldet fra 16,1 overgreb ud af 100.000 borgere i landsdelen til 11,4 overgreb ud af 100.000 borgere, hvilket er et fald på 29,2 % Som nævnt er Vest- og Sydsjælland dog stadig blandt de landsdele, som har den højeste risikoration for seksuelle overgreb. Bornholm skiller sig ud fra de andre landsdele ved at have en særegnet mønster, hvor landsdelen er blandt de landsdele med den laveste risikoration i perioden fra 2007-2009 (nummer 9) for i perioden fra 2014-2016 at være det område med den højeste risikoration af de 11 landsdele.

Tabel 4.4 Seksuelle overgreb i de 11 danske landsdele i 2007 og 2016.
Rangorden og risikoratio pr. 100.000 borgere.

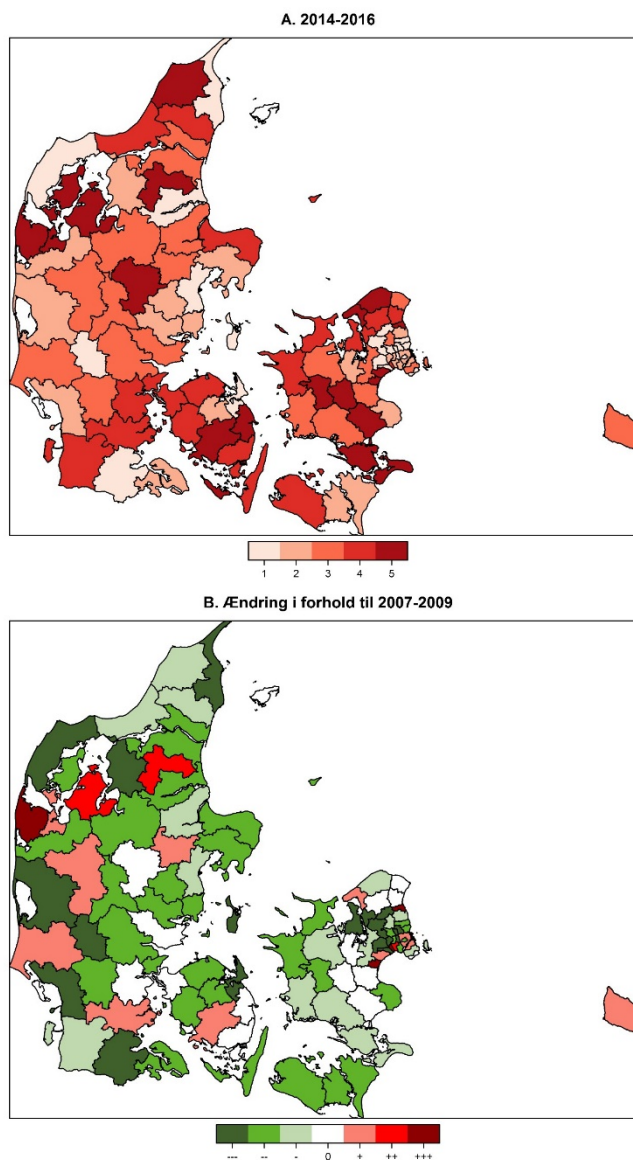
	2007-2009		2014-2016		Ændring i procent
	Rang	Risikoratio	Rang	Risikoratio	
København	11	8,40	10	9,60	7,86
Københavns omegn	7	12,98	11	6,22	-52,08
Nordsjælland	5	14,99	2	12,41	-17,21
Østsjælland	9	11,75	3	12,24	4,17
Vest- og Sydsjælland	1	17,17	1	12,57	-26,79
Bornholm	10	10,39	5	11,51	10,78
Fyn	4	15,10	4	11,60	-23,18
Nordjylland	2	15,75	8	10,49	-33,40
Østjylland	8	12,34	9	9,30	-24,64
Vestjylland	6	13,04	6	11,24	-13,80
Sønderjylland	3	15,50	7	10,51	-32,19

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Ifølge tabel 4.4 er der mellem de to tidsperioder sket en markant stor omrangering af rangordenen mellem landsdelene. Vest- og Sydsjælland er dog i begge perioder placeret blandt de områder, som har den højeste risikoratio. Ændringerne i rangordningen af landsdele er størst blandt de områder, som har en lav risikoratio end variationen blandt de områder med høj risiko. Eksempelvis går Bornholm fra at have den laveste risikoratio i 2007-2009 på 10,4 overgreb pr. 100.000 borgere til i 2014-2016 at være placeret i midten af rangordenen med 11,5 overgreb pr. 100.000 borgere. Især Østjylland udmærker sig ved i begge perioder at have en lav risikoratio for seksuelle overgreb (henholdsvis som nummer 10 og 9 på listen).

Figur 4.6 viser den kommunale udvikling i de to perioder fra 2007-2009 og 2014-2016. Kortet viser, at risikorationen for seksuelle overgreb er faldet for næsten alle kommuner på Sjælland samt på Lolland-Falster. Dog befinder to af de kommuner, hvor der er sket de mest markante stigninger på Sjælland i form af stigninger i risikorationen i Solrød (78,7 %) og Hørsholm (65,0 %). Jylland og Fyn er også kendetegnet ved, at der for størstedelen af kommunerne er sket et fald i risikorationen. Lemvig i Vestjylland har haft en markant stigning, hvor risikorationen er steget fra 14,2 til 22,9 overgreb pr. 100.000 borgere, hvilket er en stigning på 60,9 %.

Figur 4.6 Geografisk spredning i risikoen for at blive offer for seksuelle overgreb i perioden fra 2007-2009 og 2014-2016

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

4.3 Simple voldelige overfald

Kortlægningen af simple voldsforbrydelser viser, at mænd i højere grad end kvinder er i risiko for at blive overfaldet. De statistiske analyser af den strukturelle udvikling fra 2001 til 2016 viser imidlertid, at risikoen for kvinder i nyere tid (især efter 2014) er steget markant og dermed nærmet sig mændene. Mens risikoforholdet for kvinder i 2001 således lå på 120,6 overfald pr. 100.000 kvinder, ligger den i 2016 på 202,7 overfald pr. 100.000, hvilket er en stigning på 68 %. Til sammenligning er risikoforholdet for, at en mand bliver udsat for et simpelt overfald i 2016 på 266,1 overfald ud af 100.000 mænd. For begge køn viser analyserne endvidere, at der er stor variation i risici over den socioøkonomiske fordeling. Personer i bunden af fordelingen har en markant højere risiko for at blive overfaldet end personer fra de to andre grupper. Den socioøkonomiske graduering for at blive udsat for et simpelt overfald er imidlertid mere udtalt hos kvinderne end hos mændene. Eksempelvis

har kvinder i bunden af fordelingen, som 16-19-årige, en risikoratio, der er fem gange så høj som for jævnaldrende kvinder i midten af fordelingen. Mænd i bunden af fordelingen har til sammenligning en risikoratio som 16-19-årige, der blot er to gange højere end jævnaldrende mænd i midten af fordelingen.

4.3.1 Strukturel udvikling

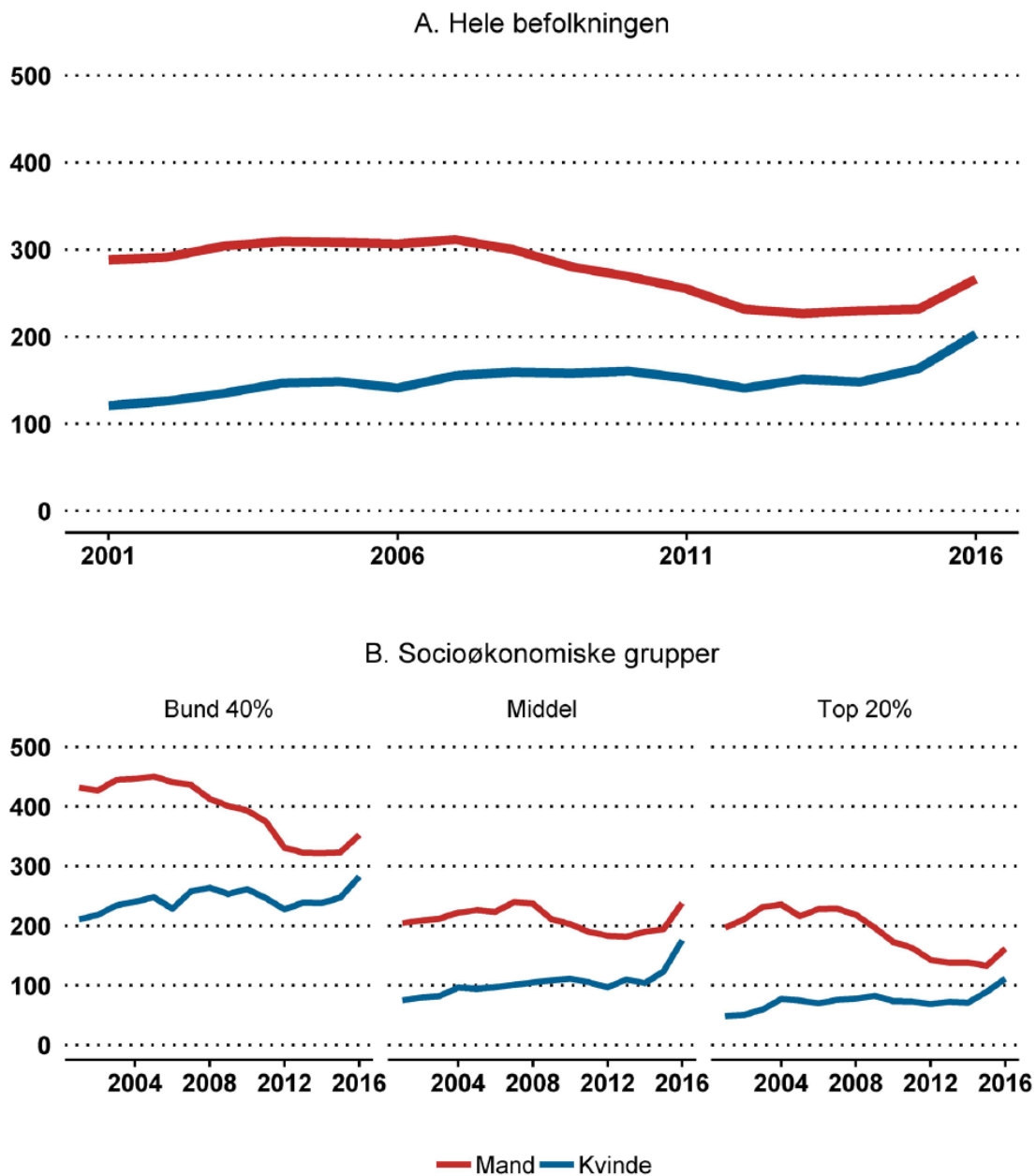
I figur 4.7 er udviklingen i risikoen for at blive udsat for en simpel voldsforbrydelse afbilledet for perioden 2001 til 2016. Ligesom ved seksualforbrydelser er grafen opdelt i to dele (panel A vist over hele befolkningen og panel B opdelt over socioøkonomisk baggrund). Ligeledes medtager begge graferne hele befolkningen mellem 15 og 68 år og rapporterer antallet af hændelser pr. 100.000 borgere. Fra tidligere danske undersøgelser ved vi, at mænd har væsentligt højere risiko for at blive udsat for voldsforbrydelser (Pedersen et al., 2017), hvilket figur 4.7 også bekræfter. Mellem 2001 og 2007 er risikoen stødt stigende og ligger i gennemsnit på 221 overfald pr. 100.000 mænd. I perioden 2008 til 2015 falder risikorationen til et gennemsnit på 203,5 overfald ud af 100.000 mænd for i 2016 at stige igen til 266,1 overfald pr. 100.000 mandlige borgere. Kvindernes risiko for at blive udsat for simpel vold følger det samme mønster for mænd, men ud fra en lavere målestok. I 2001 har kvinderne en risikoratio på 120,6 overfald ud af 100.000 kvinder, og risikoen stiger til i 2008 at ligge på 159,2 overfald ud af 100.000 kvinder. Herefter falder risikorationen til, at den i 2014 ligger på 148,0 overfald ud af 100.000 kvinder for – ligesom hos mændene – at stige og i 2016 at ligge på 202,7 overfald på 100.000 kvindelige borgere.

Udviklingen i risikoen for at blive udsat for simpel vold fordelt over socioøkonomisk placering i panel B i figur 4.7 viser, at særligt mænd med lav socioøkonomisk status er i risiko for at blive voldeligt overfaldet. Sammenlignet med mænd fra den mellemste og øvre del af samfundet, havde mændene i bundet af samfundet i 2001 over dobbelt så stor risiko for at blive voldeligt overfaldet.⁷ Risikoen for at blive overfaldet er siden 2001 faldet for alle socioøkonomiske grupper. De interne forskelle mellem de socioøkonomiske grupper er ligeledes mindsket, men er dog fortsat markante. Eksempelvis er risikorationerne for de tre socioøkonomiske grupper i 2011, som er det år, hvor faldet i risikorationen stagnerer, på henholdsvis 374,1 (for bundgruppen), 189,6 (for midtergruppen) og 163,0 (for gruppen i toppen) overfald ud af 100.000 mænd. I alle tre socioøkonomiske grupper er risikorationen steget igen fra 2015 og 2016. I 2016 er risikorationen for mænd i bunden af fordelingen på 352,5 overfald ud af 100.000 mænd, hvilket sammenlignet med risikoen for gruppen i 2011 er et fald på 18,4 %.

Hos kvinderne kan vi ligeledes se en socioøkonomisk graduering i risikoen for at blive udsat for et simpelt voldeligt fysisk overfald. Ligesom for mændene finder vi et mønster, hvor risikorationen for alle tre socioøkonomiske grupper i perioden fra 2001-2011 er svagt stigende for efterfølgende at falde og i 2015 foretage en stødt stigning. I 2016 er risikorationen for, at en kvinde i bunden af den socioøkonomiske fordeling bliver udsat for et simpelt overfald på 282,4 overfald ud af 100.000 kvinder. For kvinder i midten af fordelingen er risikorationen på 175,7 overfald ud af 100.000 kvinder, hvilket er 37,8 % lavere. Kvinder i toppen af fordelingen har i 2016 den laveste risikoratio med 111,2 overfald ud af 100.000 kvinder, hvilket sammenlignet med kvinderne i bunden af fordelingen er 61,1 % lavere.

⁷ Således har mænd i bunden af den socioøkonomiske fordeling i 2001 en risikoratio på 432 overfald ud af 100.000 mænd, mens mænd fra midten og toppen af den socioøkonomiske fordeling dette år har risikorationer på henholdsvis 204,3 og 196,8 overfald ud af 100.000 mænd.

Figur 4.7 Udviklingen i risikoen for at blive offer for simple voldsforbrydelse for personer i alderen 15-68 år fra perioden 2001 til 2016 opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. Pr. 100.000 borgere.

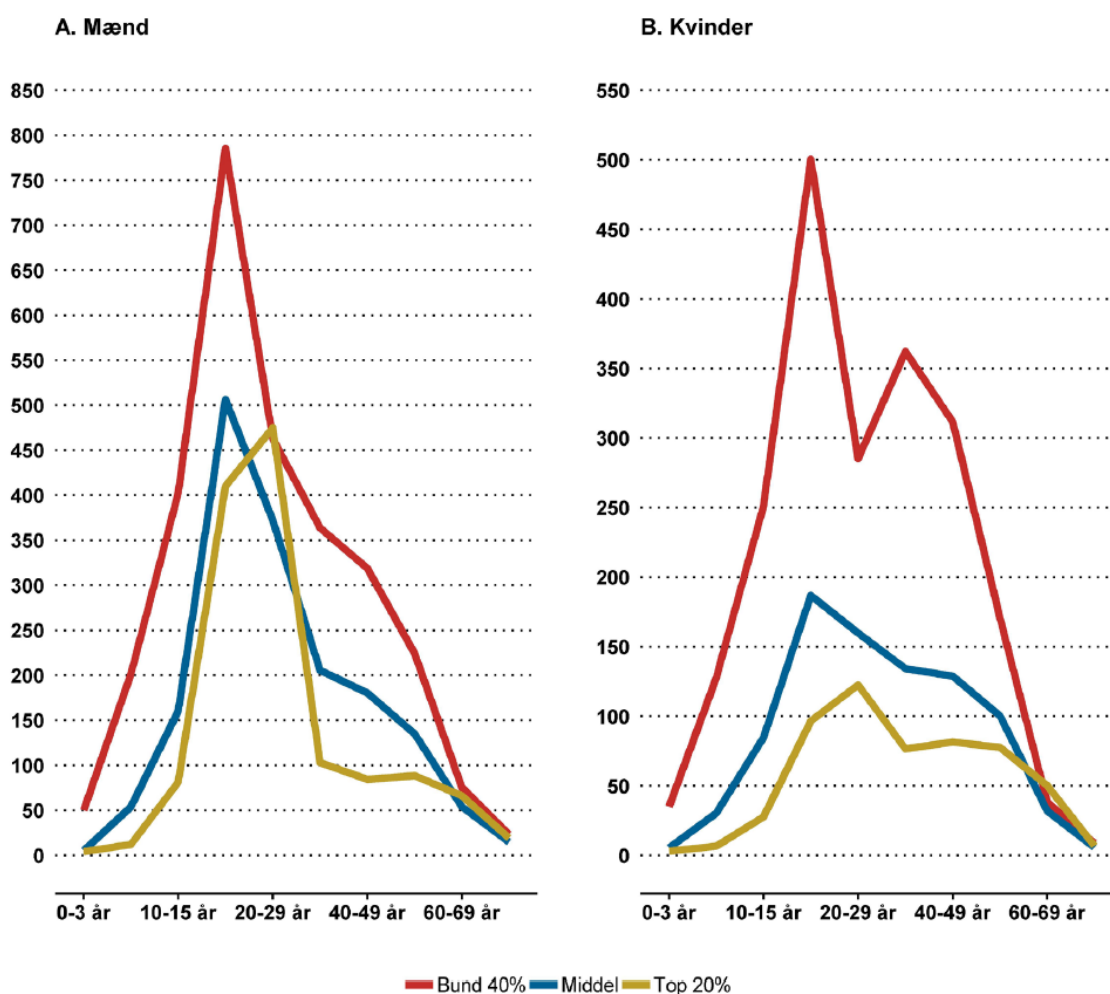

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

4.3.2 Risikoen over livsforløbet

Figur 4.8 præsenterer en graf for risikorationen for at blive udsat for en simpel voldsforbrydelse i løbet af et livsforløb. Risikoen er vist særskilt for kvinder og mænd og for de tre socioøkonomiske grupper. Sammenlignet med seksuelle forbrydelser er det over hele livsforløbet her mændene, der har den højeste risiko for at blive ofre.

Figur 4.8 Risikoen for at blive udsat for en simpel voldsforbrydelse. For kvinder og mænd. Pr. 100.000 borgere.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

For mænd i bunden og i midten af den socioøkonomiske fordeling er risikoen størst ved 16-19-årsalderen, hvor risikoforholdet er på henholdsvis 785,4 og 506,2 overfald ud af 100.000 borgere. Mænd fra den øverste socioøkonomiske gruppering har en anden risikoprofil over livsforløbet, hvor risikoen er størst ved 20-29-årsalderen. Mens mænd i toppen således ved 16-19-årsalderen har en risikoforhold på 410,1 overfald ud af 100.000 borgere, har de som 20-29-årige en risikoforhold på 474,8 overfald ud af 100.000 mænd. For kvinder er risikoen for de to første socioøkonomiske grupperinger højest ved 16-19-årsalderen. Her er risikoforholdet henholdsvis 500,4 overfald pr. 100.000 kvinder i bunden og 186,8 overfald ud af 100.000 for kvinder i midten af fordelingen. Kvinderne i toppen af fordelingen har derimod den højeste risiko som 20-29-årige med en risikoforhold på 112,5 overfald ud af 100.000 kvinder. Kvinder i bunden af fordelingen adskiller sig endvidere ud fra de to andre socioøkonomiske grupper ved i 30-39-årsalderen efter et fald i risikoforholdet som 20-29-årig at have en ny stigning (fra 285,2 til 362,1 overfald ud af 100.000 kvinder).

I tabel 4.5 opsummerer vi resultaterne fra analyser af borgerens livsbaner ved at vise de kumulerede risici for at blive offer for simpel vold. Tabellen viser, at risikoen for mænd over livsforløbet er dobbelt så høj som for kvinder. Kønsforskellene er også gældende, når socioøkonomisk baggrund inddrages. Eksempelvis har mænd fra bunden en risikoratio, som er 1,6 højere end kvinder fra samme socioøkonomiske baggrund.

Tabel 4.5 Kumuleret risiko for at blive offer for simpel vold i perioden 2001-2016 blandt 16-68 i forhold til køn og socioøkonomisk placering. Pr. 100.000 borgere.

	Mænd	Kvinder	Både mænd og kvinder
Alle	267,07	126,70	197,46
Socioøkonomisk baggrund			
Bund	306,37	184,59	246,64
Middel	282,29	104,84	192,94
Top 20 %	167,23	64,46	116,74

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Ligesom ved de foregående analyser i dette kapitel viser tabel 4.5, at risikoratioerne varierer over socioøkonomisk baggrund. Således har kvinder fra bunden af den socioøkonomiske fordeling eksempelvis en risikoratio, som er 2,8 gange højere end risikoratioen for kvinder i toppen af fordelingen. Mænd i bunden har også en højere risikoratio end dem fra toppen, men her er ratioen en smule lavere (en forskel mellem de to grupper på en ratio på 1,8).

4.3.3 Geografisk spredning

Den geografiske spredning af risikoen for at blive offer for simple voldsforbrydelser fremgår af tabel 4.6. Tabellen viser, at der mellem perioderne fra 2007-2009 til 2014-2016 overordnet set er sket et fald i risikoratioen. Faldet er størst i de københavnske omegnskommuner, hvor risikoratioen er faldet med 21 %. Andre landsdele har også oplevet markante fald over de to perioder, såsom Sønderjylland (fald på 16 %), Bornholm (fald på 16 %) og Nordjylland (fald på 14 %). Samtidig er der sket stigninger i risikoratioen i Vest- og Sydsjælland (stigning på 8 %) samt i Østjylland (4,6 %). Ændringerne i risikoratioerne blandt landsdelene betyder imidlertid ikke de store ændringer på selve rangordningerne af landsdelene. Eksempelvis har Fyn mellem de to perioder haft et mindre fald på 6,7 % i risikoratioen, men er stadig én af de landsdele, som har den højeste risikoratio for simple voldsforbrydelser. Vest- og Sydsjælland er også fortsat blandt de geografiske områder, der har den højeste risikoratio for simple voldsoverfald. I den anden ende har Bornholm og Vestjylland nogle af de laveste risikoratioer for begge perioder.

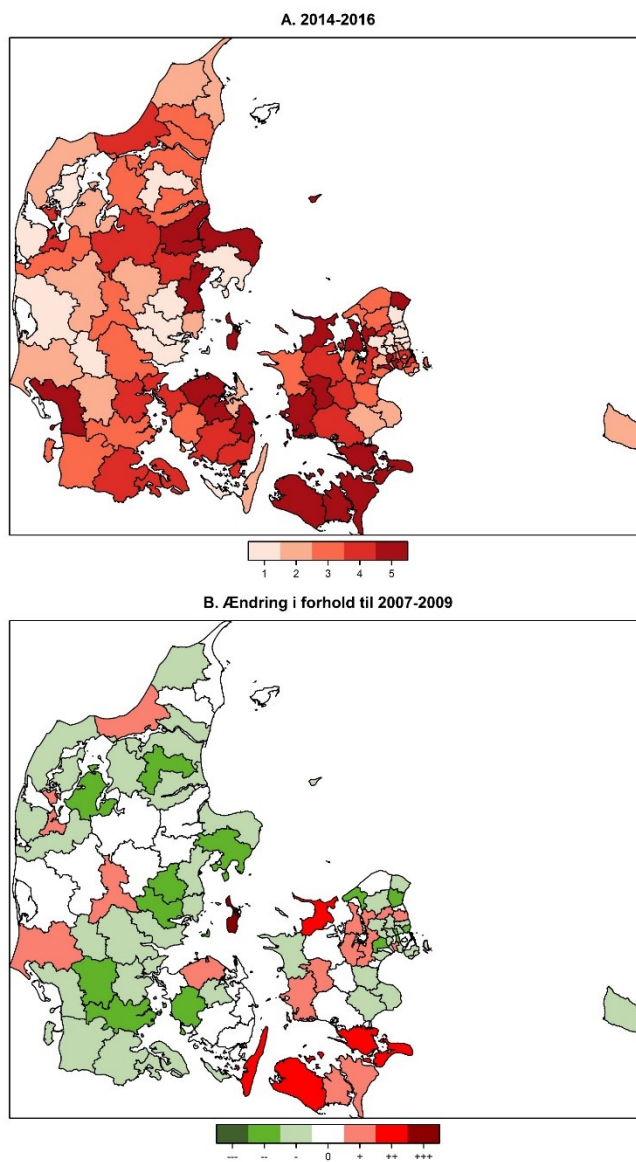
Tabel 4.6 Simple voldlige overgreb i de 11 danske landsdele i 2007-2009 og 2014-2016. Rangorden og risikoratio pr. 100.000 borgere.

	2007-2009		2014-2016		Ændring i procent
	Rang	Risikoratio	Rang	Risikoratio	
København By	6	220,67	3	213,49	-3,25
Københavns omegn	5	226,69	10	179,09	-21,00
Nordsjælland	8	211,27	7	186,96	-11,51
Østsjælland	11	193,03	6	201,94	4,62
Vest- og Sydsjælland	3	240,88	1	261,81	8,69
Bornholm	9	205,93	11	172,66	-16,16
Fyn	1	257,22	2	239,91	-6,73
Nordjylland	7	215,90	8	185,26	-14,19
Østjylland	4	239,81	4	211,95	-11,62
Vestjylland	10	194,95	9	181,82	-6,74
Sønderjylland	2	245,23	5	205,37	-16,25

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Figur 4.9 illustrerer den kommunale variation i risikorationen for simple voldsforbrydelser. Kortlægningen for perioden 2014 til 2016 i figurens øverste panel (A) viser, at de højeste ratioer er i kommunerne omkring Djurs, Fyn, Vestsjælland og Lolland-Falster. Især kommunerne om Vest- og Sydsjælland har meget høje risikorationer, som fx Lolland (437 overfald ud af 100.000 borgere) og Vordingborg (330 overfald ud af 100.000 borgere). Områderne omkring Vestjylland og Nordsjælland er til gengæld de områder, som har de laveste risikorationer. Til sammenligning er risikorationen i Furesø eksempelvis på blot 138 overfald ud af 100.000 borgere. Panel B i figur 4.9 gengiver forandringerne i risikorationen fra 2007-2009 til 2014-2016. Kortet viser, at mens risikorationen for størstedelen af de danske kommuner er faldet, er den især steget i de vest- og sydsjællandske kommuner med over 50 % i henholdsvis Odsherred, Lolland, Vordingborg samt på Langeland.

Figur 4.9 Geografisk spredning i risikoen for at blive offer for simple voldsforgbrydelser i 2006 og 2016

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

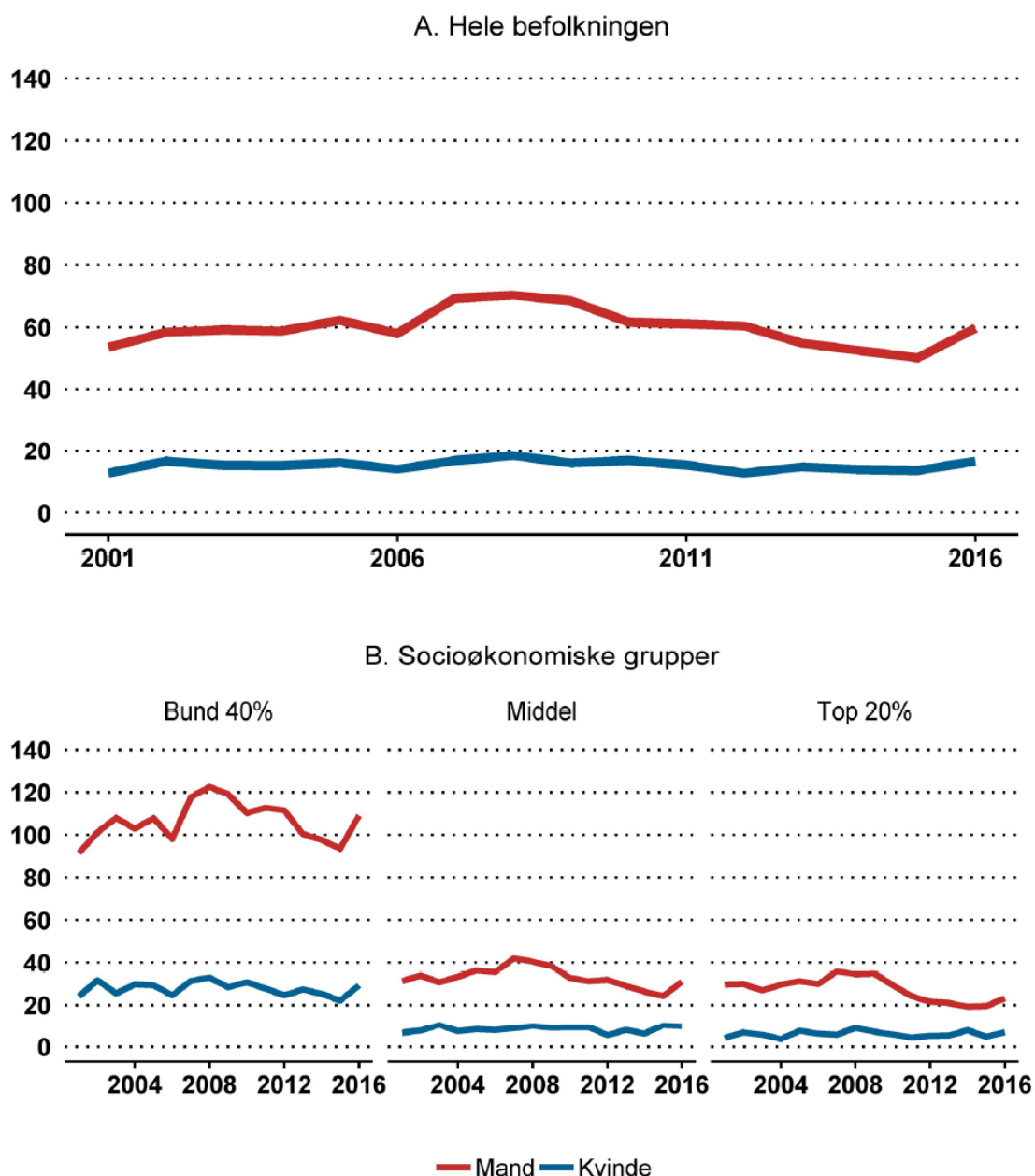
4.4 Grove voldsforbrydelser

Kortlægningen af grove voldsforbrydelser i form af legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter viser, at mænd har markant højere risiko for at blive offer, end kvinder har. Den strukturelle udvikling mellem 2001 og 2016 viser, at risikoen har ligget nogenlunde på samme niveau for både mænd og kvinder. Mænd i den laveste socioøkonomiske gruppe har ligesom ved de forgående voldsforbrydelser markant større risiko for at blive udsat for en grov voldsforbrydelse med en risikoratio på omtrent 100 overfald pr. 100.000 borgere. Analyserne af risikoen i forskellige livsfaser viser endvidere, at mænd i forhold til jævnaldrende kvinder har fire gange så høj risiko for over et livsforløb at blive offer for grov vold. Risikoen for grov vold varierer også over socioøkonomisk baggrund. Eksempelvis er risikorationen, når den er højest i perioden fra 16 til 19 år for mænd i bunden af den socioøkonomiske fordeling på 200 overfald pr. 100.000 borgere, mens ratioen for mænd i midten og i toppen af fordelingen blot er halvt så stor. For kvinder er risikoen ligeledes størst hos kvinder mellem 16 og 19 år i de laveste socioøkonomiske grupper, dog ligger antallet af tilfælde på omtrent 60 pr. 100.000 kvinder (mellem 16 og 19). På landsplan er risikorationen lavere i 2014-2016 end i 2007-2009. I det hele taget viser de deskriptive analyser, at risikorationen for perioden 2007-2009 er karakteriseret ved at være højere end på noget andet tidspunkt i perioden fra 2001-2016.

4.4.1 Strukturel udvikling

Panel A i figur 4.4 viser risikoen for at blive udsat for en grov voldsforbrydelse. Panel A rapporterer antallet af hændelser pr. 100.000 kvinder og mænd mellem 15 og 68 år i perioden fra 2001 til 2016. Graferne i panellet viser, at risikorationen ligger forholdsvis stabilt omkring 60 overfald pr. 100.000 mænd og lige under 20 overfald pr. 100.000 kvinder. I panel B i figur 4.4 fremgår det, at mænd, der udsættes for grove voldsforbrydelser hovedsageligt har lav socioøkonomisk status. Mens risikorationen maksimalt ligger på 40 overfald pr. 100.000 borgere blandt mænd med mellem og høj socioøkonomisk status, er risikorationen blandt mænd i den laveste 40 % af den socioøkonomiske fordeling over dobbelt så høj (ca. 100 overfald pr. 100.000 borgere). For kvinder er der ligeledes en markant forskel mellem kvinder med lav socioøkonomisk status og kvinder med mellem og høj socioøkonomisk status, men ikke tilnærmelsesvis i samme udstrækning, som ved mænd. Kvinder i bunden af den socioøkonomiske fordeling har i 2001 en risikoratio på 24,1, som i 2016 er steget til 29,2 ud af 100.000 kvindelige borgere.

Figur 4.10 Udviklingen i risikoen for at blive offer for grove voldsforbrydelser for personer i alderen 15-68 år fra perioden 2001 til 2016 opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. Pr. 100.000 borgere.

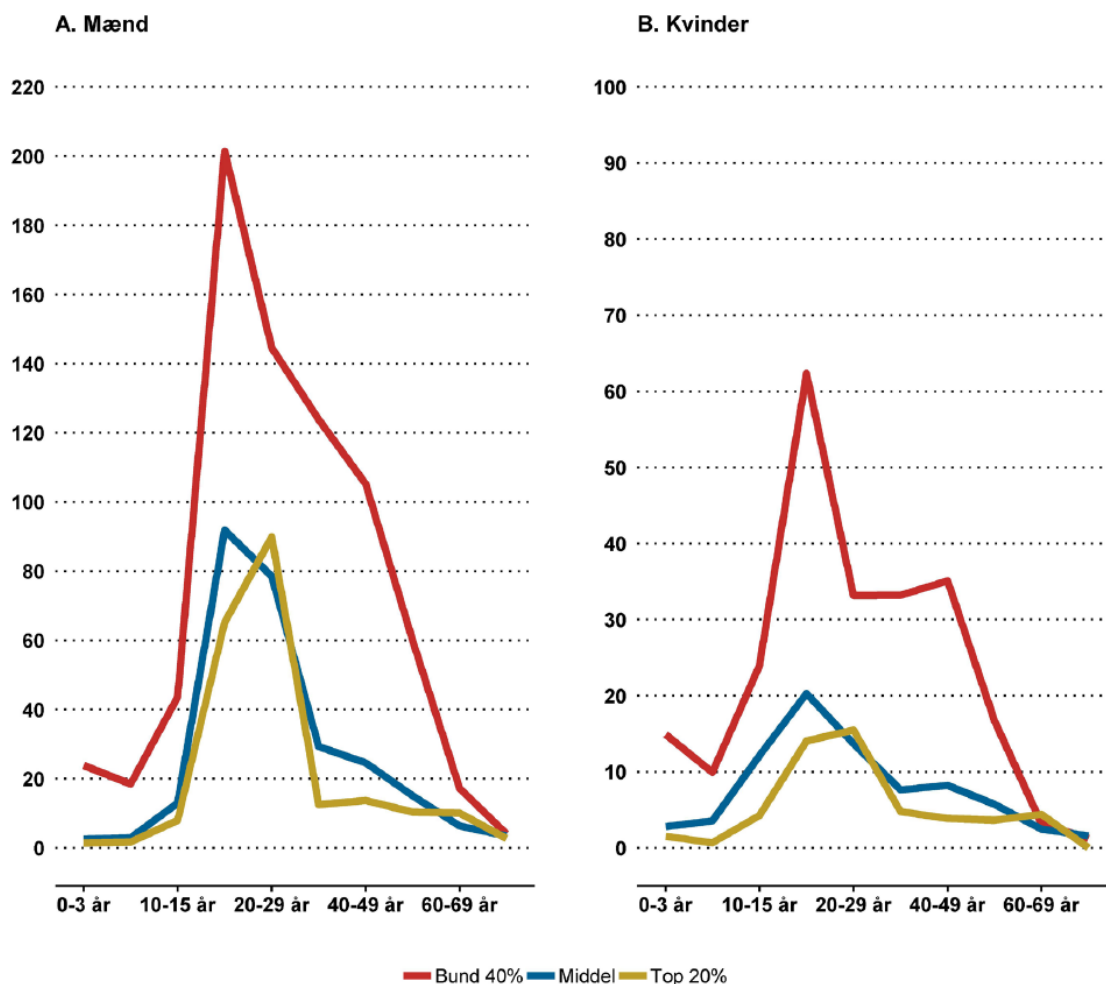
Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

4.4.2 Risikoen over livsforløbet

I figur 4.11 har vi gengivet risikoen for over et livsforløb at blive offer for grove voldsforbrydelser. Risikoen er opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. Figuren viser, at risikoen for at blive udsat for en grov voldsforbrydelse er højest i ungdommen (i alderen fra omkring 10 til 20 år). Det gælder særligt for mænd i den laveste socioøkonomiske gruppe, hvor risikoen for mænd mellem 16 og 19 år er på en ratio på 200 overfald pr. 100.000 mænd. Risikoen for mænd i den mellemste og øverste socioøkonomiske gruppe er sammenlignelig og er ligeledes højest for mænd i de sene

teenageår og i 20'erne. For kvinder er risikoen i alle livsfaser og socioøkonomiske grupper lavere end de tilsvarende grupper for mænd. Kvinder mellem 16 og 19 år i den laveste socioøkonomiske gruppe har dog også markant højere risiko for at blive udsat for en grov voldsforbrydelse end kvinder i samme aldersgrupper i det to andre socioøkonomiske grupper.

Figur 4.11 Risikoen for at blive udsat for en grov voldsforbrydelse over livsforløbet. Kvinder og mænd. Pr. 100.000 borgere.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Tabel 4.3 viser de kumulerede risici for at blive offer for grov vold over livsperioden målt fra 2001-2016 blandt de 16-68-årige. De kumulerede risici er opdelt i forhold til køn og socioøkonomiske status. Af tabellen fremgår det, at mænd har fire gange så høj risiko for over et livsforløb at blive offer for grov vold end risikoen er for kvinder. Ligesom ved de forrige analyser af ofre over livsforløbet er også risikoen for grov vold højere blandt borgere i bunden af den socioøkonomiske fordeling end blandt borgere i toppen. Eksempelvis er risikoen for, at mænd i bunden bliver ofre tre gange højere end risikoen for mænd i toppen (86,8 vs. 28,9 ofre pr. 100.000 borgere). Kønsforskellen betyder ydermere, at risikoen for, at mænd i toppen af den socioøkonomiske fordeling bliver udsat for grov vold er højere end for kvinder generelt (28,9 vs. 15 ud af 100.000 borgere).

Tabel 4.7 Kumuleret risiko for at blive offer for grov vold i perioden 2001-2016 blandt 16-68-årige i forhold til køn og socioøkonomisk placering. Pr. 100.000 borgere.

	Mænd	Kvinder	Både mænd og kvinder
Alle	58,90	15,00	37,13
Socioøkonomisk baggrund			
Bund	86,75	26,43	57,17
Middel	47,80	10,20	28,87
Top 20 %	28,89	3,65	16,49

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

4.4.3 Geografisk spredning

Den geografiske spredning i risici for at blive udsat for grove voldsforbrydelser i perioderne 2007-2009 og 2014-2016 er gengivet i tabel 4.8. For alle 11 landsdele er risikoen for at blive udsat for en grov voldsforbrydelse i perioden fra 2014 til 2016 lavere end risikoen var i perioden fra 2007 til 2009. Der er dog markante forskelle på, hvor stort dette fald er i de forskellige landsdele, hvilket betyder, at rangordningen i 2014-2016 er forskellig fra rangordningen i 2007-2016. Bornholm, Fyn og Østjylland samt Københavns omegn er de landsdele, hvor faldet er størst.

Tabel 4.8 Grove voldlige overgreb i de 11 danske landsdele i 2007-2009 og 2014-2016. Rangorden og risikoratio pr. 100.000 borgere.

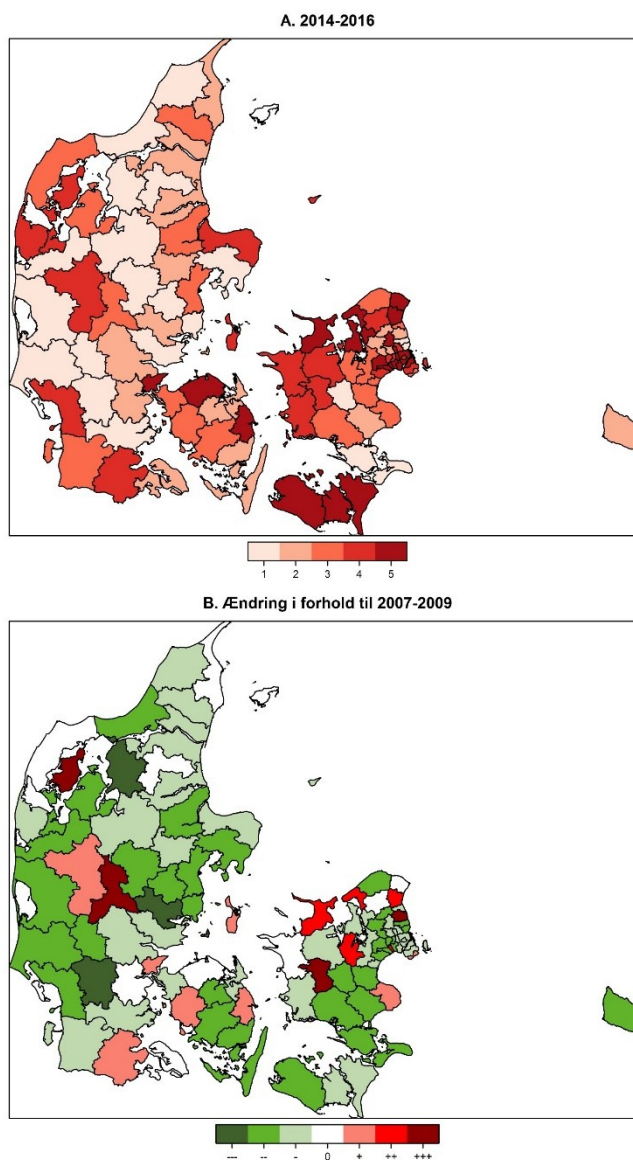
	2007-2009		2014-2016		Ændring i procent
	Rang	Risikoratio	Rang	Risikoratio	
København	2	49,88	1	43,51	-12,77
Københavns omegn	1	54,33	3	38,98	-28,25
Nordsjælland	6	43,79	2	41,22	-5,87
Østsjælland	7	42,92	5	33,26	-22,51
Vest- og Sydsjælland	4	45,07	4	37,34	-17,15
Bornholm	8	39,12	11	26,70	-31,75
Fyn	3	47,96	6	31,70	-33,90
Nordjylland	11	32,26	10	24,72	-15,00
Østjylland	5	44,35	9	29,97	-32,42
Vestjylland	10	35,86	8	30,87	-13,92
Sønderjylland	9	37,64	7	31,20	-17,11

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Figur 4.12 viser den kommunale variation på tværs af de 11 landsdele. Panel A viser, at risikoen for at blive udsat for en grov voldsforbrydelse i perioden fra 2014 til 2016 er højest i kommunerne på Lolland-Falster, Vestsjælland samt Københavns omegn. Det generelle fald i antallet af grove voldsforbrydelser afspejler sig også på kommunalt niveau. Risikorationen for grov vold er til gengæld lavest i de nordjyske kommuner. Mens eksempelvis risikorationen i Rødovre, som er den kommune med den højeste ratio, er på 65 overfald ud af 100.000 borgere, er ratioen mere end tre gange så lav i Hjørring (20 overfald ud af 100.000 borgere). Panel B i figur 4.12 kortlægger ændringerne i risikorationen for grov vold fra perioden 2007-2009 til 2014-2016. Kortet viser, at der er enkelte kommuner, hvor der faktisk er sket stigninger i risikoen for at blive overfaldet. De største stigninger (på over 50 % forøgelse af risikorationen) er observeret i Morsø (fra 25 til 42 overfald pr. 100.000 borgere), Ikast-Brande (fra 20 til 35 overfald pr. 100.000 borgere), Sorø (fra 25 til 38 overfald pr. 100.000 borgere) samt Rudersdal (fra 19 til 30 overfald pr. 100.000 borgere). Dog skal det bemærkes, at

ingen af de nævnte kommuner med store stigninger er blandt de kommuner, som på landsland har de højeste risikoratioer for grov vold.

Figur 4.12 Geografisk spredning i risikoen for at blive offer for grove voldsforbrydelser i 2007-2009 og 2014-2016

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

4.5 Røveri

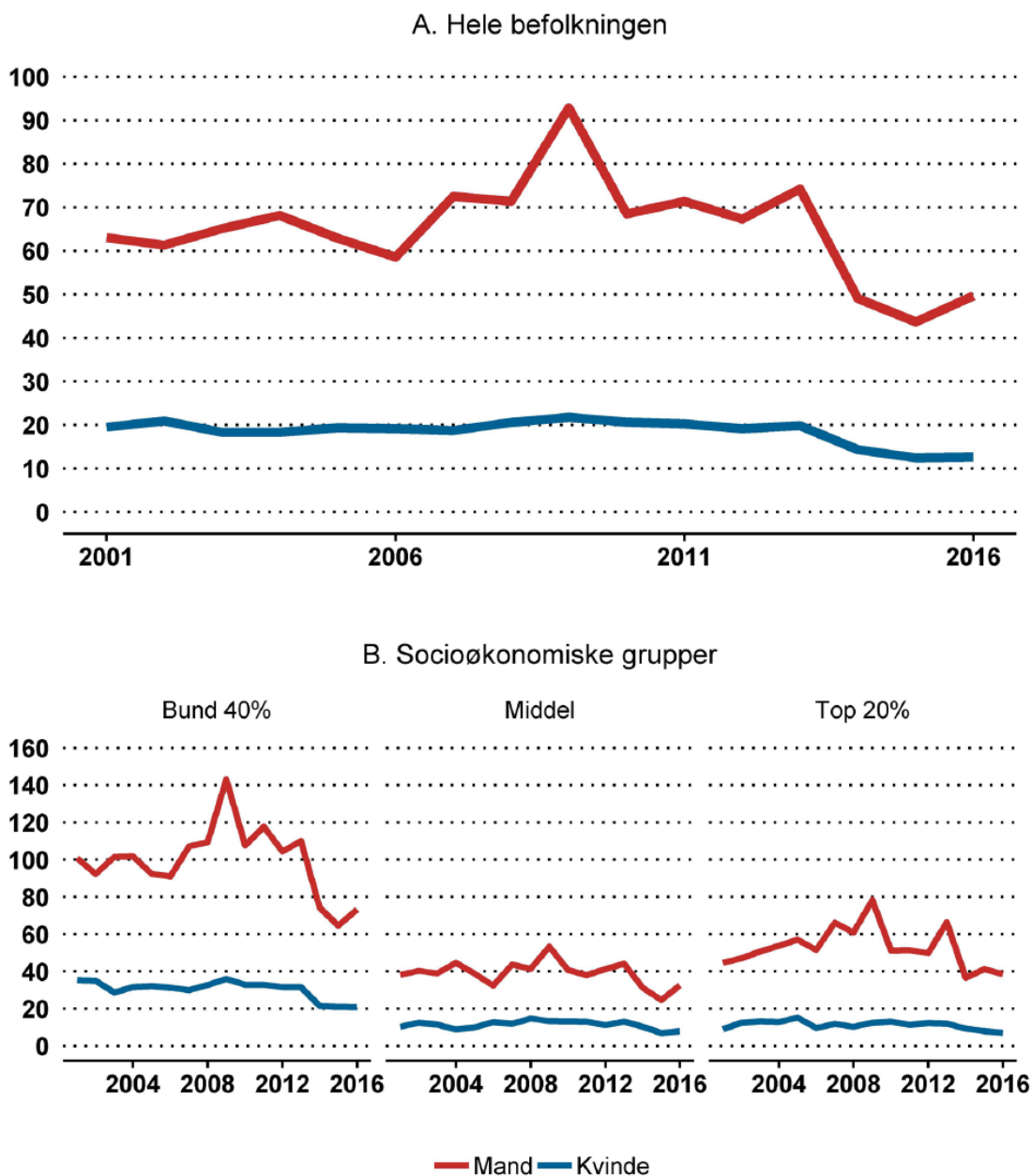
Kortlægningen af røveri viser, at risikoen over perioden fra 2001 til 2016 er faldet. Faldet gør sig gældende på tværs af køn og socioøkonomisk baggrund. Dog er der en særlig sammenhæng, som ikke går igen for de andre voldsforbrydelser i og med, at personer fra toppen af den socioøkonomiske fordeling overordnet set har en større risiko for at blive udsat for et røveri end personer fra midten af fordelingen. I forhold til den geografiske spredning viser kortlægningen, at risikoen for røveri er størst i områderne København og Københavns omegn.

4.5.1 Strukturel udvikling

Udviklingen i risikoen mellem 2001 og 2016 vises i figur 4.13. Panel A viser udviklingen opdelt på køn, og denne viser, at i 2001 var risikoen således, at ud af 100.000 mænd var 60 af dem udsat for et røveri. I 2016 er tallet faldet til 50 mænd ud af 100.000. År 2009 adskiller sig fra de andre år ved, at risikorationen steg for mænd til at ligge på 90 overfald pr. 100.000 mænd. For kvinder har risikorationen mellem 2001 og 2013 ligget nogenlunde stabilt på omkring 20 røverier pr. 100.000 kvinder. Efter 2013 har risikorationen for kvinder været svært faldende og ligger i 2016 på omkring 10 røverier pr. 100.000 kvinder.

Panel B i figur 3.6 viser antallet af hændelser pr. 100.000 borgere opdelt på borgernes socioøkonomiske status. I alle tre socioøkonomiske grupper har mænd en større risiko for at blive udsat for et røveri. I 2016 har en mand fra bunden af den socioøkonomiske fordeling således en risikoration på 73 røverier ud af 100.000 mænd, men den tilsvarende risikoration for personer i toppen af fordelingen ligger på 39 røverier ud af 100.000 overfald. Der er også forskelle på kvindernes risikoration over socioøkonomisk baggrund, om end i en lidt lavere målestok. Her er forskellen på en kvinde i bunden og toppen af fordelingen i 2016 på henholdsvis 21 og 7 røverier ud af 100.000 kvinder. Ser vi på den relative forskel er der således større forskel i den socioøkonomiske baggrund kvinderne imellem end mellem mændene ($73,3/38,5 = 1,9$ vs. $20,8/7,1 = 2,9$). Forskellen mellem risikoen for mænd og kvinder er størst i den laveste socioøkonomiske klasse. I modsætning til mange af de andre voldsforbrydelser er der dog her det forhold, at den mellemste socioøkonomiske gruppe har en lavere risiko for at blive udsat for røveri end personer fra den øverste socioøkonomiske gruppe.

Figur 4.13 Udviklingen i risikoen for at blive offer for røveri for personer i alderen 15-68 år fra perioden 2001 til 2016 opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. Pr. 100.000 borgere.

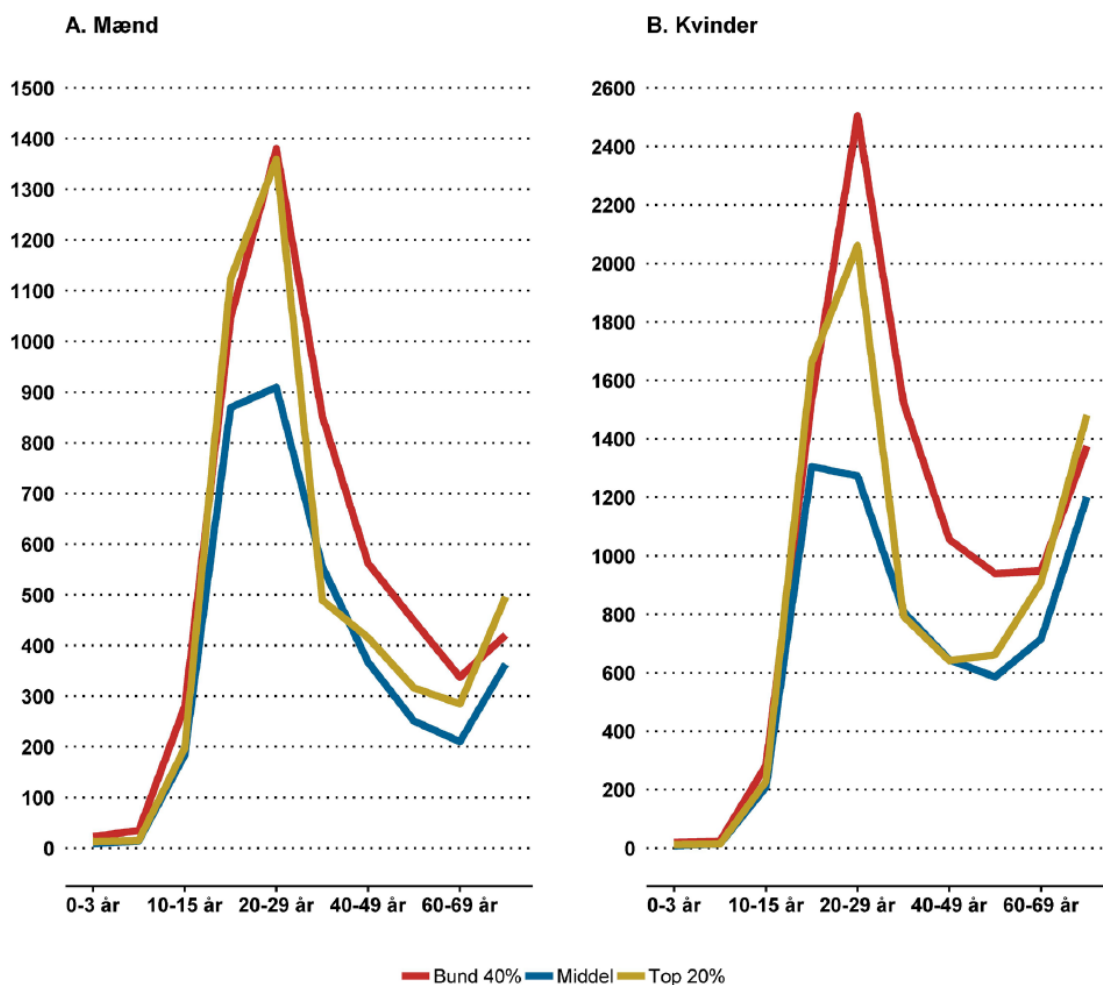

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

4.5.2 Risikoen over livsforløbet

Figur 4.14 viser risikoen over livsforløbet for mænd og kvinder over de tre socioøkonomiske grupper. Figuren gengiver fundet fra forrige afsnit, hvor mænd fra den laveste og den højeste socioøkonomiske gruppe er dem, som er mest udsat for røveri. Risikoen er særlig høj i aldersgruppen fra 20 til 29 år. Mænd fra den midterste socioøkonomiske gruppe er generelt mindre udsat, dog er kurven formet på tilsvarende vis, og risikoen er ligeledes højest for mænd mellem 20 og 29 år.

Figur 4.14 Risikoen for at blive udsat for røveri over livsforløbet. Kvinder og mænd. Pr. 100.000 borgere.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Kvinder er generelt mere udsatte end mænd for røveri. For kvinder fra den laveste socioøkonomiske gruppe er risikoen ligesom for mændene størst, når de er mellem 20 og 29 år (med en risikoratio på 2.504 røverier ud af 100.000 kvinder). Kvinder i den øverste socioøkonomiske gruppe har her i denne aldersgruppe en markant højere risikoratio end kvinder i midten af den socioøkonomiske fordeling (2.061 vs. 1.273 røverier pr. 100.000 kvinder). Kurvernes udseende er sammenlignelige med kurvene for mænd, dog er stigningen blandt personer over 55 år markant større hos kvinder og mænd. I denne del af livsforløbet er der også en markant mindre forskel mellem de socioøkonomiske grupper, og kvinder uagtet socioøkonomisk tilhørsforhold har en sammenlignelig risiko for at blive udsat for røveri.

Tabel 4.9 viser de kumulerede risici for mænd og kvinder særskilt og samlet i de tre socioøkonomiske grupper. Mænd har som vist tidligere i afsnittet en lavere risikoratio end kvinder, og for de socioøkonomiske grupper gælder det, at mændene i bunden af samfundet har den højeste risiko efterfulgt af mænd i midten af fordelingen og til sidst mænd i toppen af fordelingen.

Tabel 4.9 Kumuleret risiko for at blive udsat for røveri i perioden 2001-2016 i forhold til køn og socioøkonomisk placering. Pr. 100.000 borgere.

	Mænd	Kvinder	Både mænd og kvinder
Alle	303,60	484,09	393,10
Socioøkonomisk baggrund			
Bund	317,08	470,61	392,38
Middel	305,00	469,86	388,01
Top 20 %	276,45	536,35	404,13

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

For kvinderne er sammenhængen over socioøkonomisk baggrund dog anderledes. Tabel 4.9 viser, at over et helt livsforløb har kvinder i toppen af fordelingen rent faktisk den højeste risiko for at blive udsat for et røveri.

4.5.3 Geografisk spredning

Tabel 4.9 gengiver risikoen for at blive udsat for et røveri i de 11 forskellige landsdele i perioden 2007-2009 og igen i perioden 2014-2016. I begge tidsperioder er landsdelen rangeret i forhold til hinanden, og skalaen går derfor fra 1 til 11, hvor 1 er et udtryk for den højeste risiko. I alle landsdele er risikoen for at blive udsat for et røveri lavere i perioden 2014-2016 sammenlignet med risikoen i tidsperioden 2007-2009. Særligt i Nordjylland og i København er der sket markante fald i risikoratioen med over 40 %. Således er risikoen for at blive udsat for et røveri i København faldet fra 99 røverier pr. 100.000 borgere til blot 55 ud af 100.000 borgere. De meste udsatte landsdele er dog i begge perioder København. Sammenlignet med rangordningen af de andre voldsforbrydelser gælder det, at rangordenen for røveri er den af de seks forbrydelser, som er mest stabil over tid. Således er også Københavns omegn, Nordsjælland og Østsjælland i begge perioder blandt de landsdele med højest risiko for røveri. Det er dog samtidigt i disse landsdele, at faldet i ratioen mellem de to perioder er størst.

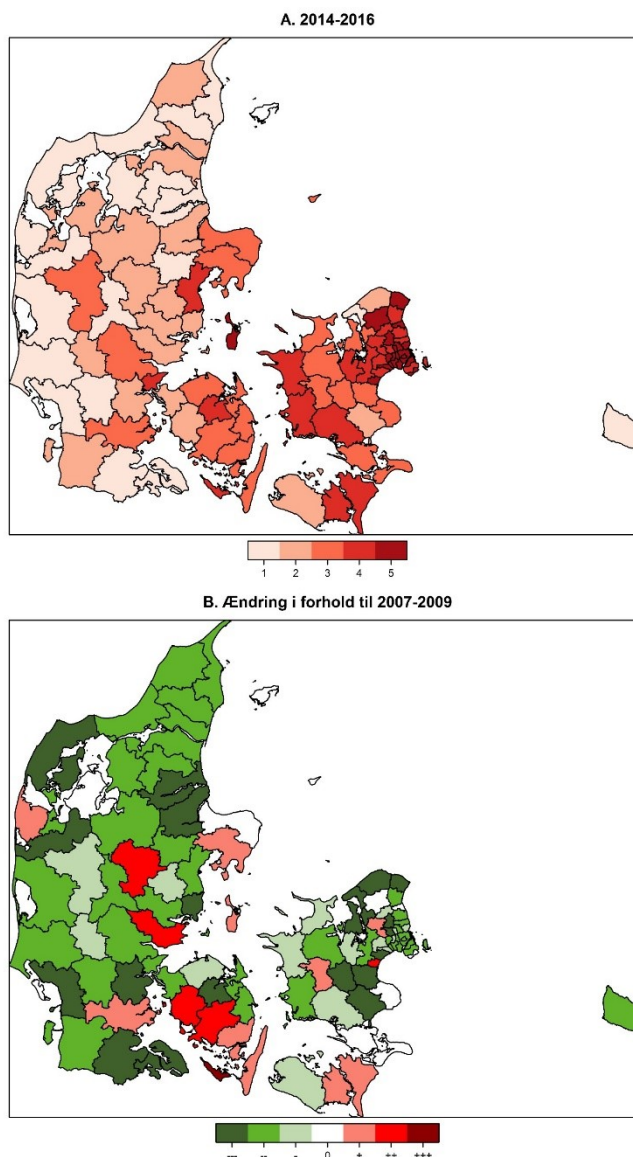
Tabel 4.10 Røver i de 11 danske landsdele i 2007-2009 og 2014-2016. Rangorden og risikoratio pr. 100.000 borgere.

	2007-2009		2014-2016		Ændring i procent
	Rang	Risikoratio	Rang	Risikoratio	
København	1	98,56	1	54,50	-44,70
Københavns omegn	2	72,94	2	48,10	-34,06
Nordsjælland	3	59,36	4	34,51	-41,86
Østsjælland	4	56,36	3	35,57	-36,89
Vest- og Sydsjælland	8	33,43	7	25,47	-23,81
Bornholm	11	13,91	11	10,26	-26,24
Fyn	6	44,90	5	28,73	-36,01
Nordjylland	9	26,52	10	13,67	-48,45
Østjylland	5	45,50	6	28,51	-37,34
Vestjylland	10	20,25	9	14,98	-26,02
Sønderjylland	7	33,88	8	16,51	-51,27

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Figur 4.15 viser risikoen for at blive udsat for et røveri i tidsperioden 2007-2009 og 2014-2016 på kommunalt niveau. Panel A uddyber resultatet fra tabel 4.10 i og med, at kortet viser, at de højeste risikoratioer ikke blot er at finde i kommunerne omkring København og Københavns omegn, men også i kommuner i Vest- og Sydsjælland. Den kommune, som har den højeste risikoratio for kriminalitet er Solrød med 46 røverier pr. 100.000 borgere. Især kommuner i Vest- og Nordjylland er karakteriseret ved at have meget lave risikoratioer for kriminalitet. Den laveste ratio er observeret i Aalborg med blot 22 røverier pr. 100.000 borgere. Kortet i panel B i figur B illustrerer, hvorledes risikoratioen i de danske kommuner har ændret sig mellem perioderne 2007-2009 til 2014-2016. Kortet viser, at mens risikoen især er faldet i Nordjylland og Nordsjælland, er risikoen for røveri steget på Sydfyn, Langeland og i Guldborgsund. De to østjyske kommuner Silkeborg og Hedensted har dog også haft stigninger på over 25 %.

Figur 4.15 Geografisk spredning i risikoen for at blive offer for røveri i perioden fra 2006-2009 og 2014-2016

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

4.6 Trusler og afpresning

Vores kortlægningen viser, at risikoen for trusler og afpresning fra 2001 til 2016 har været relativt stabil. Dog kan vi for de sidste par år observere en mindre stigning i risikoen, som især gør sig gældende for personer i bunden af den socioøkonomiske fordeling. Ligesom ved kortlægningen af de foregående voldsforbrydelser er personer i bunden af fordelingen langt mere udsatte end personer fra midten eller toppen af samfundet. En særlig karakteristika ved trusler og afpresning er, at forskellen mellem kønnene er mindre udtalt sammenlignet med de andre voldsforbrydelser som fx seksuelle forbrydelser (hvor kvinder er mest udsatte) eller voldelige overfald (hvor mændene er mest udsatte). Dog viser vores analyser, at der over de sidste par år har været en stigende kønsforskel med mændene i front.

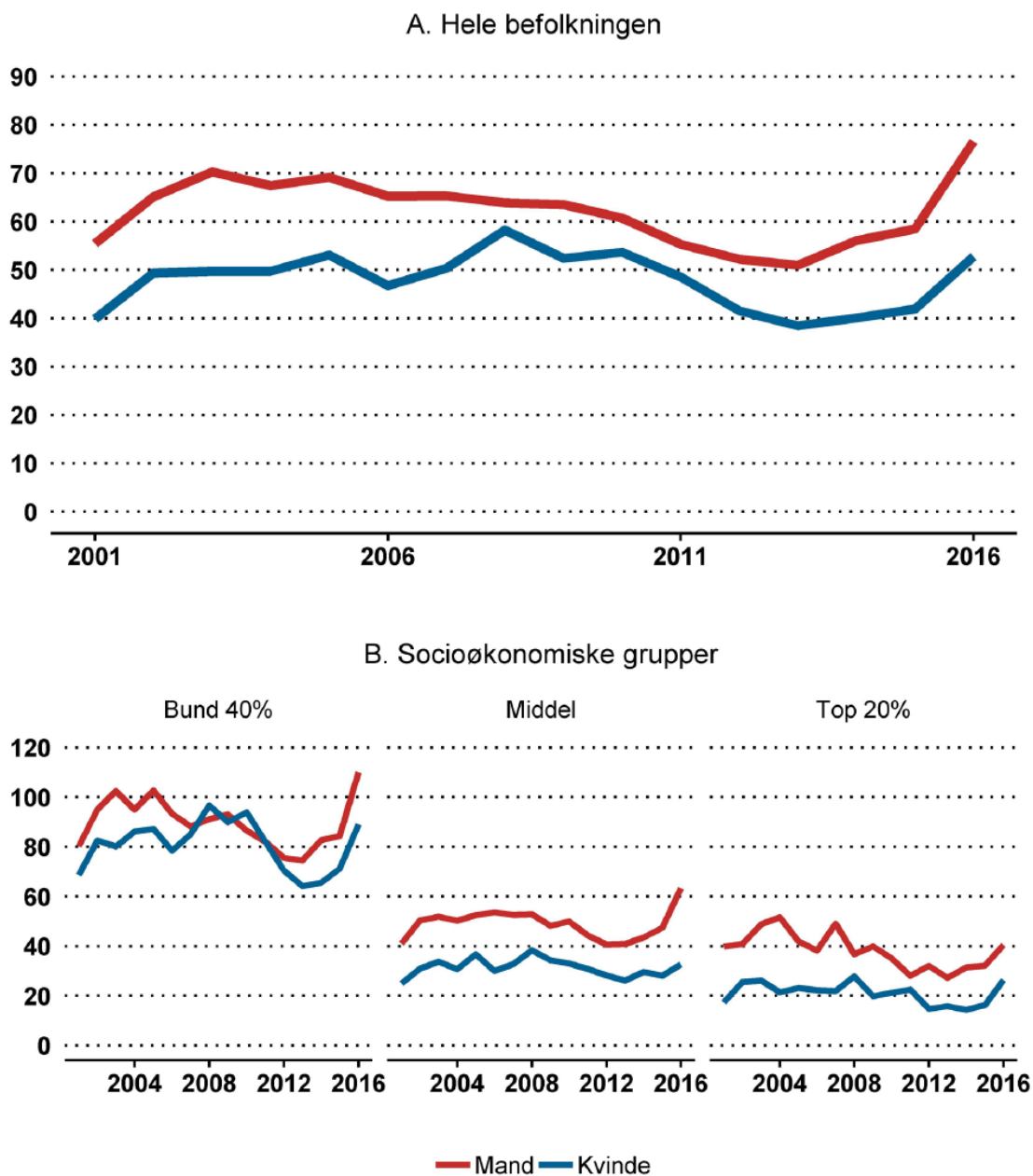
I modsætning til de andre voldsforbrydelser er risikoen for trusler og afpresning over livsforløbet karakteriseret ved at have to toppunkter: Det første er omkring 16-19-årsalderen, og det andet er i slutningen af 30'erne. De geografiske analyser viser, at risikoen på landsplan overordnet set er faldende med undtagelse af Vestjylland og Københavnsområdet, hvor risikoen er stigende.

4.6.1 Strukturel udvikling i trusler og afpresning

I figur 4.16 vises udviklingen i risikoen over tid for at blive offer for trusler og anden afpresning. Ligesom ved forbrydelser af seksuel karakter og voldsforbrydelser ses der også i en panel A en stigning mellem 2015 og 2016. Kategorien for trusler og afpresning adskiller sig fra de to andre typer ved, at der er en mindre markant kønnet forskel. Især i 2008 er de to risikoratioer tæt på hinanden med henholdsvis en ratio på 64 forbrydelser pr. 100.000 mænd og 58 ud forbrydelser pr. 100.000 kvinder. Ligheden mellem kønnene i forhold til risikoen for trusler og afpresning er endnu større blandt mænd og kvinder med lav socioøkonomisk status, hvor den fra 2008 til 2010 er stort set overlappende. I perioden efter 2012 er forskellen mellem kønnene dog gradvis stigende med mændene med den højeste risiko.

Panel B i figur 4.16 viser, at sammenlignet med både mænd og kvinder med middel og højt socioøkonomisk baggrund har mænd og kvinder med lav socioøkonomisk baggrund endvidere en markant højere risiko for at blive udsat for trusler og afpresning i hele perioden. I 2016 var således 110 mænd og 90 kvinder pr. 100.000 mænd/kvinder med lav økonomisk status udsat for trusler eller afpresning. Blandt dem med høj socioøkonomisk status var dette tal for mænd på 40 og for kvinder på 26. For mænd og kvinder i den midterste og øverste socioøkonomiske gruppe er forskelle i risikoratioen mindre udtalt. Således var risikoratioen for mænd og kvinder i midten af fordelingen i 2016 på henholdsvis 63 og 33 forbrydelser pr. 100.000 borgere mod 40 og 26 forbrydelser for mænd og kvinder i toppen af fordelingen.

Figur 4.16 Udviklingen i risikoen for at blive offer for trusler og afpresning for personer i alderen 15-68 år fra perioden 2001 til 2016 opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund. Pr. 100.000 borgere.

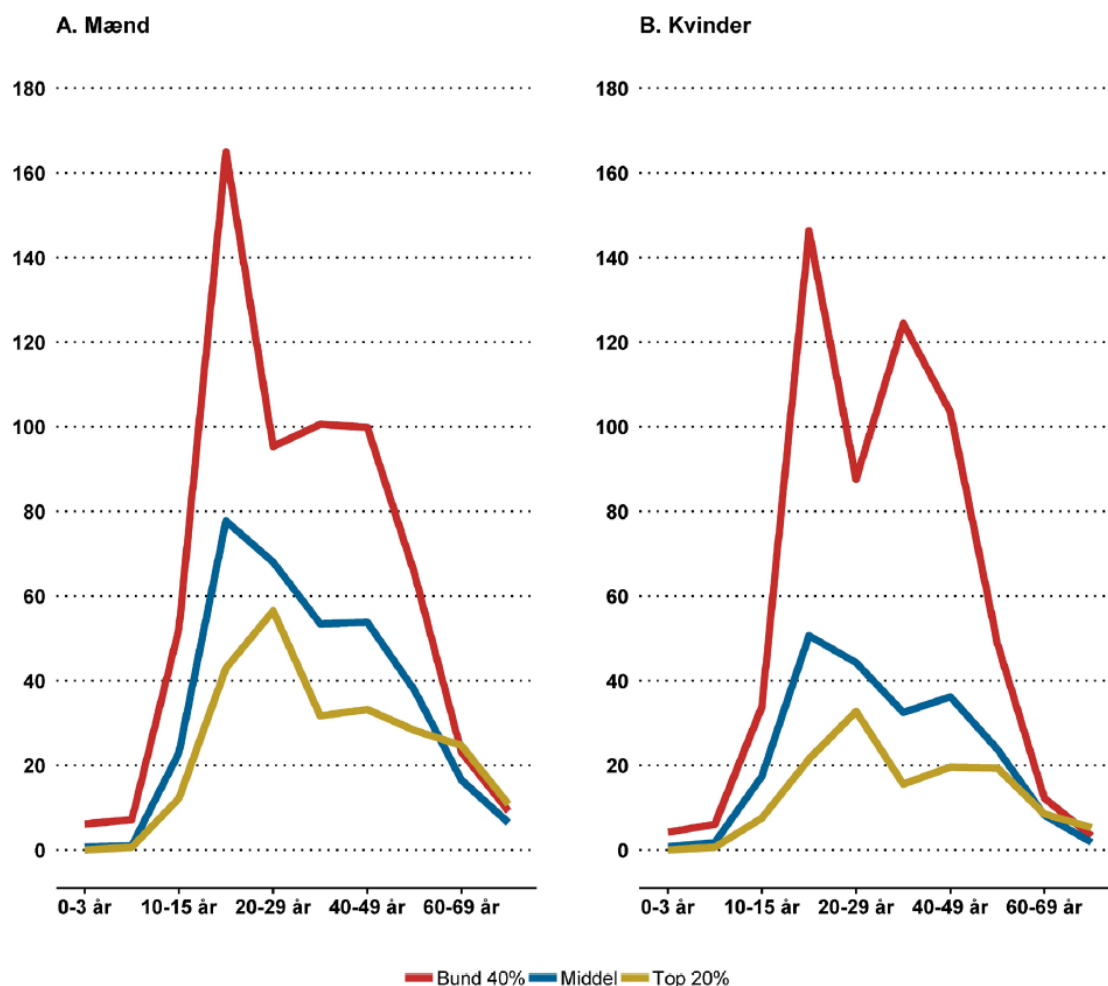
Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

4.6.2 Risikoen over livsforløbet

Risikoen for at blive udsat for trusler og afpresning over et livsforløb er vist i figur 4.17. Risikoen er ligesom ved de foregående analyser særskilt for køn og socioøkonomisk baggrund. Graferne viser, at risikoen er højest ved 16-19-årsalderen. Mænd og kvinder fra den nederste gruppe af den socioøkonomiske fordeling er især udsatte i denne aldersgruppe. Til sammenligning har 16-19-årige mænd fra bunden af fordelingen en risikoratio på 164 hændelser pr. 100.000 mænd mod blot 43 ud

af 100.000 mænd fra toppen af fordelingen. Kvinderne og mændene har samme udviklingstræk over livsforløbet, men kvinder dog i en lidt lavere målestok. Kvinder fra bunden har således, når deres risiko er højest ved 16-19-årsalderen, en risikoratio på 146 hændelser pr. 100.000 mænd mod 21 hændelser for kvinder i toppen af fordelingen.

Figur 4.17 Risikoen for at blive udsat for trusler og afpresning over livsforløbet. Kvinder og mænd. Pr. 100.000 borgere.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Udviklingen over livsforløbet vist i figur 4.17 viser endvidere, at risikoen stiger igen senere ved slutningen af 30'erne. Denne stigning kan muligvis hænge sammen med familiemæssige problemer i forbindelse med skilsmisse (Balvig & Kyvsgaard, 2006). Dog er det også netop i familien, at mørk-tallet for vold kan forventes at være højest (Helweg-Larsen, 2012). Stigningen for både mænd og kvinder kan derfor reelt ligge væsentligt højere.

De kumulerede risici for at blive offer for trusler og afpresning over livsperioden er vist i tabel 4.10. Tabellen viser, at over hele livsforløbet har mænd større risiko end kvinder for at blive ofre for denne type forbrydelse, samt at risikoen er højere for personer i bunden af den socioøkonomiske fordeling end for personer i toppen af fordelingen.

Tabel 4.11 Kumulerede risici for at blive offer for trusler og afpresning og livsperioden målt mellem 2001-2016 blandt 16-68-årige i forhold til køn og socioøkonomisk placering. Procent.

	Mænd	Kvinder	Både mænd og kvinder
Alle	60,36	46,57	53,51
Socioøkonomisk baggrund			
Bund	77,59	67,48	72,63
Middel	55,12	37,31	46,15
Top 20 %	38,75	26,76	32,86

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

4.6.3 Geografisk spredning i trusler og afpresning

Den geografiske spredning i trusler og afpresning over de 11 danske landsdele fremgår af tabel 4.11. I perioden fra 2007-2009 var Fyn, Vest- og Sydsjælland og Sønderjylland de områder, som havde de højeste risikoratioer for trusler og afpresning (alle på mindst 70 ofre pr. 100.000 borgere). København, Vestjylland og Nordjylland var til gengæld de geografiske områder, som i perioden havde de laveste risikoratioer (på mindst 50 ofre pr. 100.000 borgere).

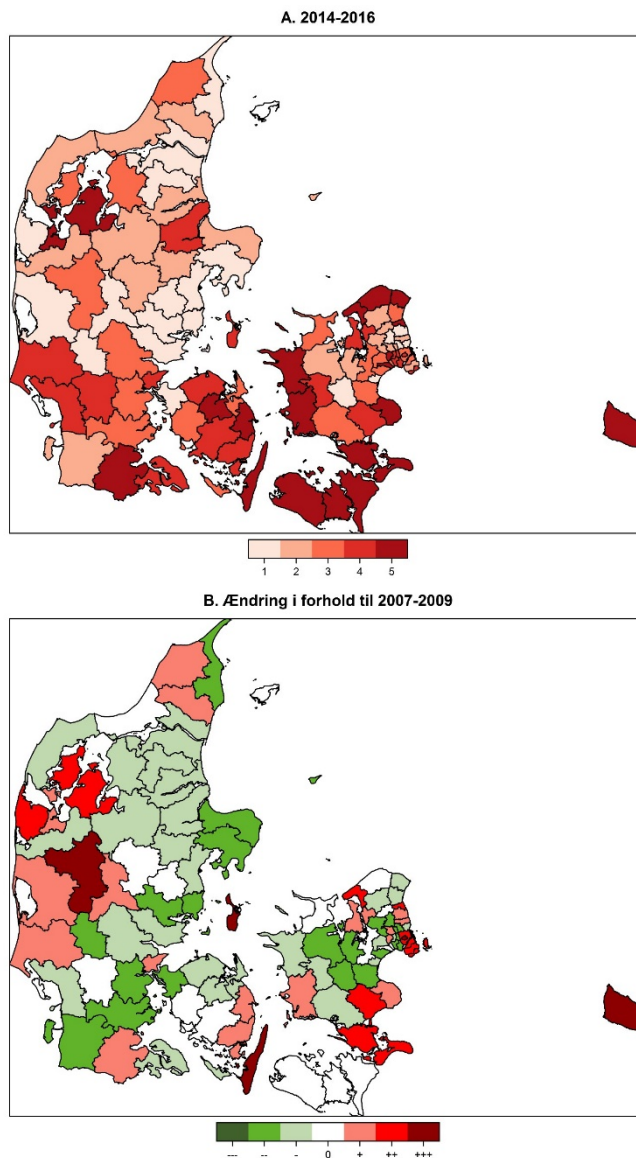
Tabel 4.12 Trusler og afpresning i de 11 danske landsdele i 2007-2009 og 2014-2016. Rangorden og risikoratio pr. 100.000 borgere.

	2007-2009		2014-2016		Ændring i procent
	Rang	Risikoratio	Rang	Risikoratio	
København	11	42,24	6	55,69	31,84
Københavns omegn	4	66,26	7	52,73	-20,42
Nordsjælland	5	62,75	5	57,17	-8,89
Østsjælland	6	60,39	9	49,68	-17,73
Vest- og Sydsjælland	2	73,49	2	69,53	-5,39
Bornholm	8	55,34	1	87,37	52,46
Fyn	1	74,51	3	65,17	-12,54
Nordjylland	9	49,52	10	44,70	-9,73
Østjylland	7	56,09	11	42,69	-23,89
Vestjylland	10	42,45	8	50,39	18,70
Sønderjylland	3	69,66	4	59,97	-13,91

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

I perioden fra 2014-2016 har det geografiske mønster ikke ændret sig markant i forhold til 2007-2009. Fyn, Sønderjylland og Vest- og Sydsjælland er stadig blandt de områder, som har de højeste risikoratioer for trusler og afpresning. Dog er Bornholm nu det område med den højeste risikoratio. Risikoratioen for trusler og afpresning er i Bornholm steget fra 55,3 ofre pr. 100.000 borgere til 84,4 ofre pr. 100.000 borgere, hvilket er en stigning på 58,3 %. Stigningen i risikoratioen på Bornholm skal ydermere ses i lyset af, at risikoratioen for størstedelen af de andre områder over de to perioder er faldende. Blandt de områder med lavest risikoratio i 2014-2016 finder vi (ligesom ved forrige periode) Nordjylland og Vestjylland. Risikoratioen i København er imidlertid steget med 32,1 %, hvilket betyder, at området har flyttet sig fra en 11. plads til en 6. plads.

Figur 4.18 Geografisk spredning i risikoen for at blive offer for trusler og afpresning i familier i 2006 og 2016

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Figur 4.18 giver en grafisk præsentation af de kommunale variationer. Figuren viser, at kommuner i Sønderjylland, Vest- og Sydsjælland, Fyn samt Lolland-Falster er de kommuner med den højeste risiko for trusler og afpresning. Disse kommuner går igen i flere af de geografiske kortlægninger som områder med særlig høj risiko for vold. Hertil skal det dog bemærkes, at også Nordsjælland og Københavns omegn har flere kommuner med høj risiko for trusler og afpresning. Således er både Gentofte og Gladsaxe samt Furesø, Rudersdal og Solrød blandt de kommuner med den højeste risikoratio.

Panel B viser, at for størstedelen af de danske kommuner er risikoen for at opleve trusler og afpresning faldende fra perioden 2007-2009 til 2014-2016. Dog er der flere kommuner, som har oplevet stigninger på over 50 %. Mange af disse kommuner var i forvejen kommuner med høj risiko, såsom Frederiksberg, Bornholm og Langeland. Således er Frederiksberg Kommune gået fra i 2007-2009, at have en risikoratio på 35,0 ofre pr. 100.000 borgere til i 2014-2016 at have en ratio på 60,5 ofre

pr. 100.000, hvilket er en stigning på 73 %. I de vestjyske kommuner er der også sket stigninger (dog her primært stigninger på mellem 25-50 %). Især har Herning, Lemvig og Skive oplevet stigninger i risikorationen.

5 Negative livseffekter

I dette kapitel præsenterer vi resultaterne af analyserne af de negative livseffekter som følge af at have været offer for en voldsforbrydelse. Kapitlet er inddelt efter de tre overordnede voldsforbrydelser i form af henholdsvis seksuel vold (seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb), fysisk vold (simpel vold, grov vold og røveri) samt psykisk vold (trusler og afpresning). Hver af de tre overordnede voldsforbrydelser bliver analyseret ud fra økonometriske teknikker. Analyserne er baseret på den statistiske tidsmodel, som blev præsenteret i metodeafsnit 2.5. De statistiske modeller angiver sammenhængen mellem, at mænd og kvinder i alderen 12-24 år har været udsat for en voldsforbrydelse, og hvorvidt de i løbet af de efterfølgende 10 år har oplevet ét af fire negative livsudfald: behandling for psykisk sygdom, behandling for misbrug, at være uden for arbejdsmarkedet samt at blive offer på ny.

Forholdet mellem at have været offer for en voldsforbrydelse og de negative livsudfald er målt ved hjælp af de estimerede betakoefficienter, der angiver ændringen i den kumulerede risiko for hvert år efter forbrydelsen. I analyserne kortlægger vi både de negative konsekvenser for offeret og for dennes nære familiemedlemmer (mor, far, bror, søster, partner samt bedsteforældre). For overblikkets skyld er de tre socioøkonomiske grupper i dette kapitel kodet til blot to grupper i form af personer i bunden af fordelingen og personer i enten midten eller toppen af fordelingen. Samkodningen skal ses i lyset af, at der dels er relativ få personer fra de to øvre grupper, som har været offer for en voldsforbrydelse, samt at resultaterne for de to øvre grupper er relativt ens. Endvidere er der analyser, hvor det har været nødvendigt blandt andet at sammenlægge seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb i én kategori for at sikre nok observationer i de statistiske analyser. Modellerne viser på tværs af voldsforbrydelserne og de negative livsudfald en række fællestræk: Først og fremmest er risikoen for et negativt livsudfald højere for ofre i bunden af samfundet end for andre ofre med flere socioøkonomiske ressourcer.

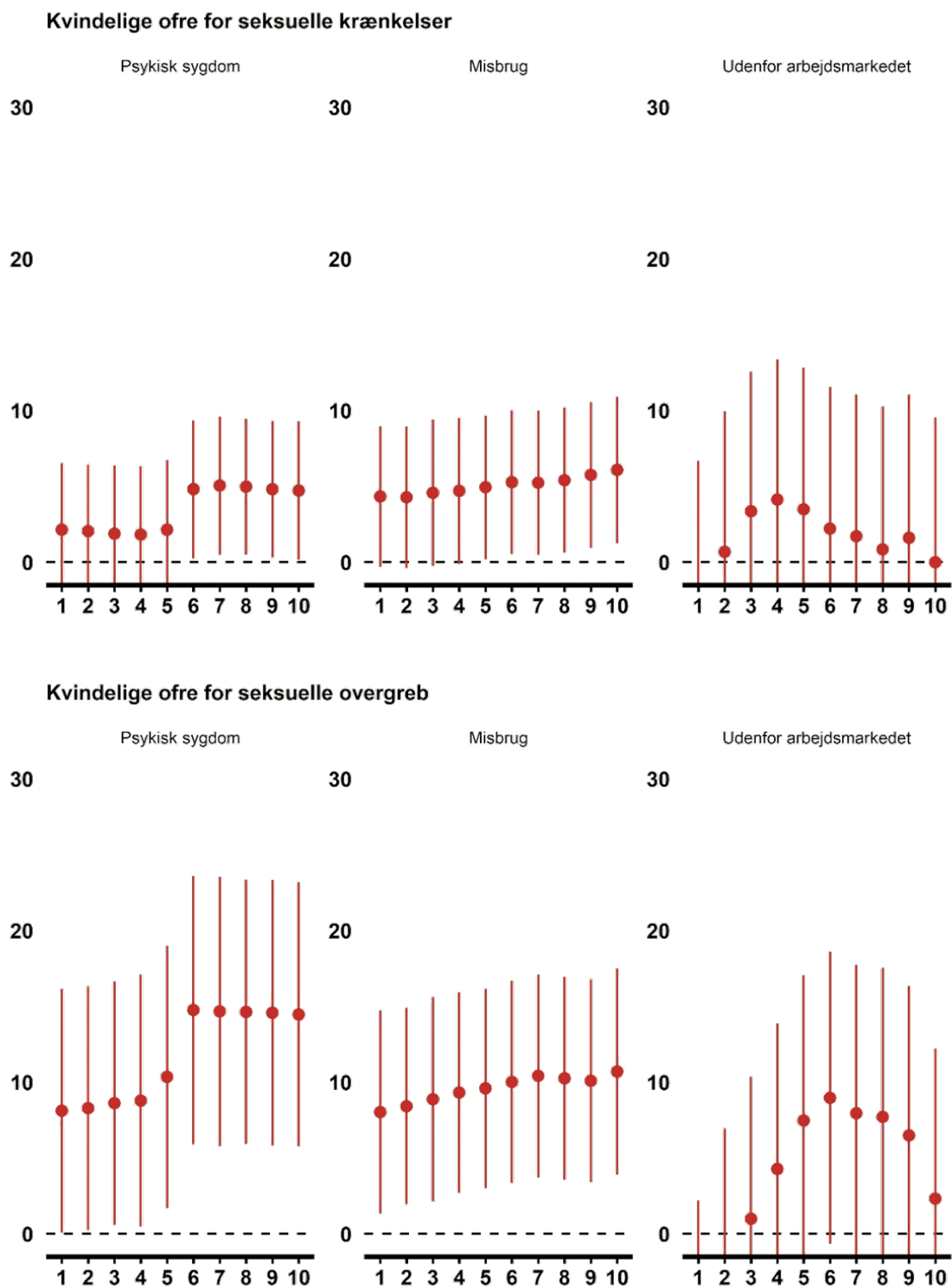
5.1 Seksuel vold

På baggrund af vores undersøgelser kan vi konkludere, at seksuelle forbrydelser er forbundet med en række negative konsekvenser for både offeret og dennes nære familie. Ofre for seksuelle forbrydelser har således i forhold til personer, som ikke har været udsat for en sådan forbrydelse, en øget risiko for psykiske problemer, misbrugsproblemer med stoffer og alkohol, at være uden for arbejdsmarkedet samt øget risiko for at blive offer for en ny forbrydelse. For familiemedlemmer til ofre for seksuelle krænkelser viser modellerne, at især forældrene har en øget risiko for psykisk sygdom i årene efter, at deres barn har været udsat for forbrydelsen.

5.1.1 Individuelle konsekvenser for offeret

Resultatet af modelanalyserne for de individuelle konsekvenser for kvindelige ofre til seksuelle krænkelser og seksuelle overgreb fremgår af figur 5.1. Grundet for få observationer har det ikke været muligt at foretage en lignende analyse for de mandlige ofre for seksuel vold. I stedet er analyserne med mændene karakteriseret ved, at de to typer af seksuel vold er slået sammen. Sammenlægningen betyder, at vi for mændene får et meget konservativt bud på effekten af seksuelle overgreb. Grundet få observationer har vi for analyserne af de specifikke seksuelle voldsforbrydelser ikke foretaget beregningerne for risikoen for at blive offer for en ny forbrydelse.

Figur 5.1 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold 1-10 år efter at have været offer for en seksuel krænkelse eller seksuelt overgreb. Kvinder.

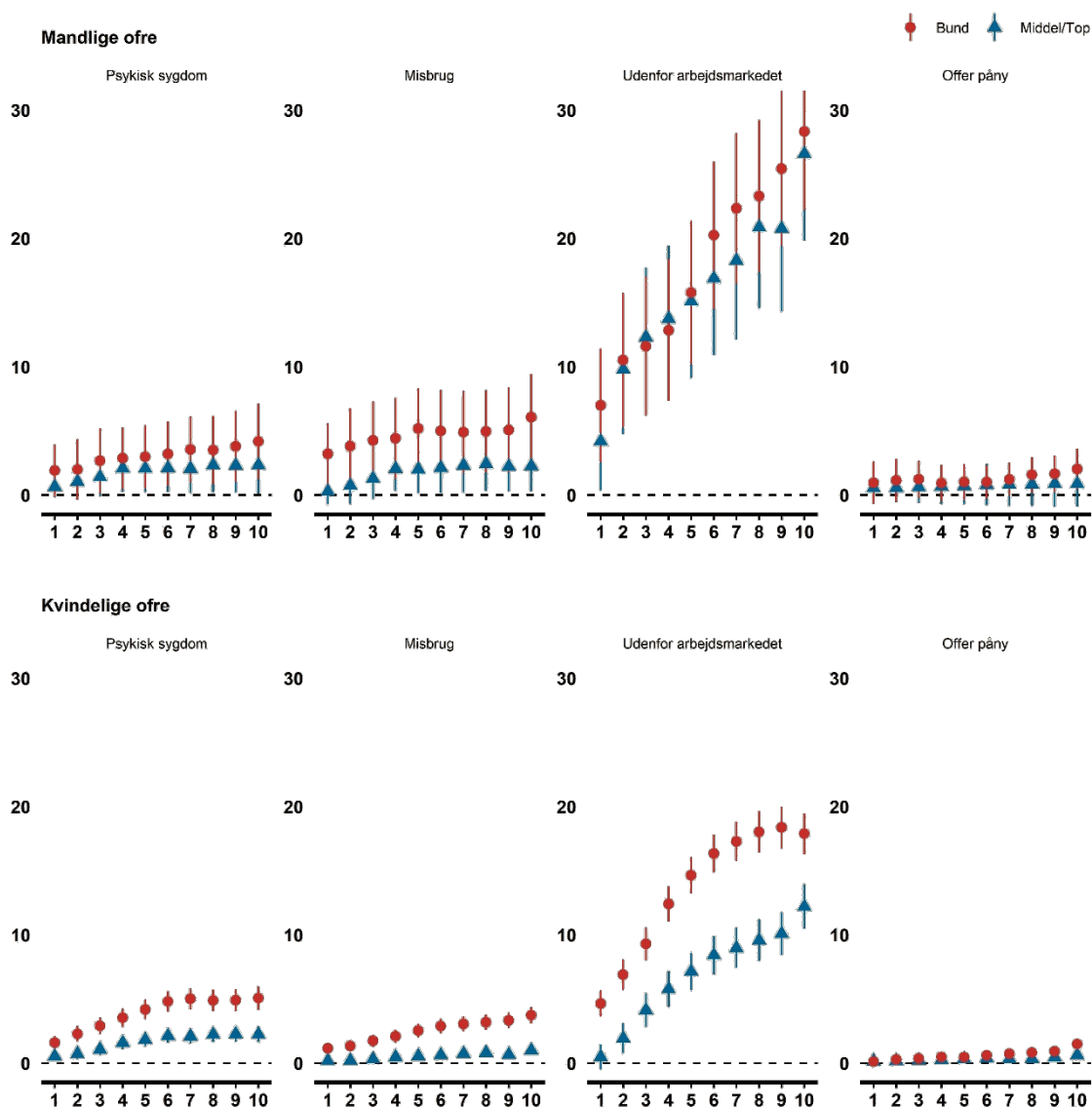

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Figur 5.1 viser, at de negative konsekvenser er størst blandt ofre for seksuelle overgreb end for seksuelle krænkelser. I forhold til psykisk sygdom viser figuren, at den kumulerede risiko blandt ofre for begge typer af seksuelle overgreb er relativt stabil efter 5 år. For ofre for seksuelle krænkelser er risikoen for at komme i behandling for en psykisk sygdom ved det 6. år på 5 %, mens den for ofrene til seksuelle overgreb ved samme periode er tre gange så stor i form af en risiko på 15 %. For misbrug er den kumulerede risiko ligeledes relativt stabil. Her er forskellen næsten dobbelt så stor allerede efter første år i form af en risiko for seksuelle krænkelser på 5 % og 8 % for seksuelle overgreb. Modelanalyserne finder ingen signifikante ($p < 0,05$) negative effekter i forhold til deltagelse på arbejdsmarkedet blandt de kvindelige ofre for seksuel vold.

I figur 5.2 har vi slået de to typer af seksuel vold sammen for på den måde at have observationer nok til at inkludere flere undergrupper i modelanalyserne. Figuren viser, at seksuel vold mod både mænd og kvinder og på tværs af socioøkonomisk baggrund fører til en øget risiko for psykiske problemer. Risikoen er dog størst for kvindelige ofre med få ressourcer. Blandt de mandlige ofre finder vi ikke en statistisk signifikant forskel i risici mellem top og bund.

Figur 5.2 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold 1-10 år efter at have været offer for seksuel vold (enten seksuel krænkelse eller seksuelt overgreb). Opdelt i forhold til køn.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

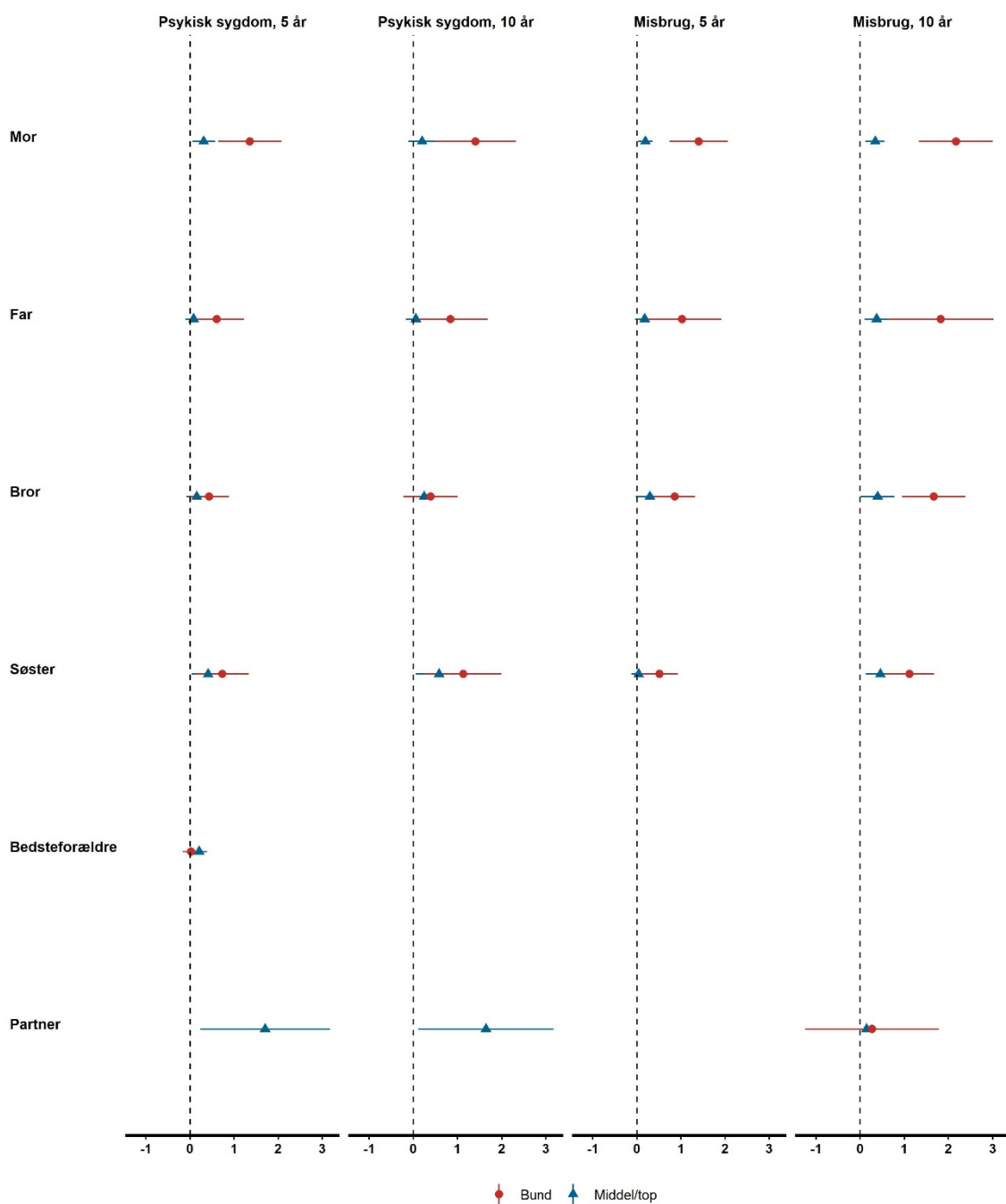
For misbrug finder vi heller ikke signifikante forskelle over socioøkonomisk baggrund for mænd, men også her er der en socioøkonomisk forskel for de kvindelige ofre. Risikoen for efterfølgende at have en periode uden for arbejdsmarkedet er ligeledes signifikant for både mænd og kvinder. Ligeledes finder vi her alene en signifikant forskel mellem kvinder fra bunden og resten af indkomstfordelingen. Risikoen for at blive offer på ny efter at have været udsat for seksuel vold er meget lav for både mænd og kvinder, og for hverken mænd eller kvinder finder vi en statistisk signifikant forskel, når vi opdeler ofrene i forhold til deres socioøkonomiske baggrund.

5.1.2 Konsekvenser for nære familiemedlemmer

Resultatet af konsekvenserne for de nære familiemedlemmer, for at et medlem har været offer for seksuel vold, fremgår af figur 5.3. Figuren viser, at det ikke kun er det individuelle offer, som bliver

påvirket af en forbrydelse, men at både søskende og forældre bliver negativt påvirket. Dog skal det bemærkes, at effekterne for påvirkningen af familiemedlemmerne er relativt små, og ingen effekt er målt højere end til en forøgelse på omkring 3 procentpoint for at opleve et negativt livsudfald. De højeste risici blandt familiemedlemmer til ofre for seksuel vold er målt blandt fædre og mødre fra familier i bunden af den socioøkonomiske fordeling. Især mødre i disse familier i bunden har øget risiko for at udvikle psykiske sygdom og komme i misbrugsproblemer i årene efter forbrydelsen. Både bror og søster til et offer for en seksuel voldsforbrydelse har øget risiko for psykisk sygdom og misbrug, risikoen er dog lav. Mens vi hos bedsteforældre ikke finder nogle statistisk signifikante sammenhænge for bedsteforældre til ofre i bunden af fordelingen, finder vi én signifikant effekt for psykisk sygdom hos bedsteforældre til ofre blandt familier i midten og toppen af den socioøkonomiske fordeling.

Figur 5.3 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold blandt nære familiemedlemmer 5 og 10 år, efter at et familiemedlem har været offer for seksuel vold.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

5.2 Fysisk vold

Fysisk vold er ligesom seksuel vold karakteriseret ved øget risiko for negative livsudfald senere hen i livet. Endvidere viser de statistiske modelanalyser, at det også her især er ofre med få socioøkonomiske ressourcer, som har den højeste risiko for psykisk sygdom, misbrug, lav arbejdsmarkeds-tilknytning og at blive offer på ny. Analyserne viser endvidere, at offerets køn også er af betydning.

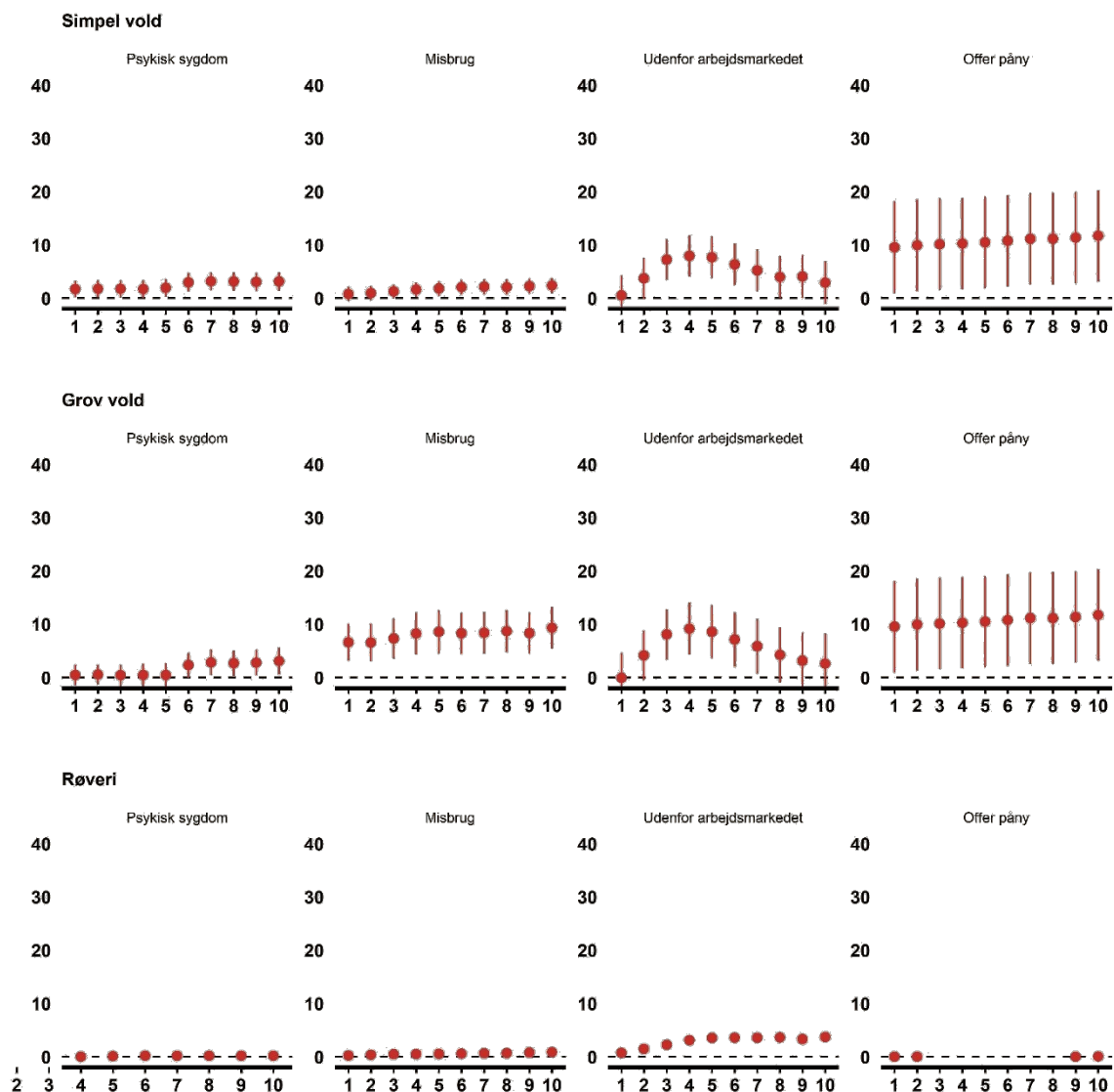
Kvinder har i langt højere grad end mænd risiko for at udvikle psykisk sygdom og komme i behandling for alkohol- og stofmisbrug som følge af både simpel vold og grov vold. De negative livskonsekvenser efter røveri er ifølge de statistiske modeller markant lavere end for de to andre typer af fysisk vold. Endelig viser analyserne, at både forældre og søskende til ofre for fysisk vold har øget risici i årene efter overfaldet for at komme i behandling psykiske problemer og misbrug.

5.2.1 Individuelle konsekvenser for offeret

Konsekvenserne af de tre typer af fysisk vold (simpel vold, grov vold og røveri) i form af øget risiko for psykisk sygdom, misbrug af alkohol og stoffer samt for at være uden for arbejdsmarkedet er afbilledet i figur 5.4 og 5.5 for henholdsvis mænd og kvinder. For de to figurer skal desuden bemærkes, at grundet få observationer er ofre for simpel vold og grov vold slået sammen i beregninger for at blive offer på ny. Figur 5.4 angiver den øgede risici for mænd, og her fremgår det, at røveri – statistisk set – ikke medfører øget risici for hverken psykisk sygdom, misbrug eller at blive offer på ny. Således viser modellen alene en sammenhæng mellem offer for røveri og øget risiko for lav arbejdsmarkedstilknøytning. For simpel og grov vold finder modellerne flere signifikante effekter. Konsekvenserne er størst for grov vold.

For simpel vold viser figur 5.4, at der efter 6 år er en forøgelse i risikoen for psykisk sygdom, og at denne risiko ikke stiger yderligere over den 10-årige periode. For misbrug er risikoen som følge af simpel vold lav men stødt stigende fra en kumuleret risiko på 2 % de første 5 år efter forbrydelsen til en kumuleret risiko på 3 % 10 år efter. Risikoen for at være uden for arbejdsmarkedet er størst 4 år efter at have været udsat for et simpelt voldeligt overfald. For grov vold er den kumulerede risiko for at udvikle en psykisk sygdom meget lig den risiko, vi fandt for simpel vold. Til gengæld er risikoen for at komme i behandling for misbrug af alkohol og stoffer markant højere. Over hele perioden er risikoen for misbrug blandt ofre for grov vold på mellem 7 og 8 %. Ligesom ved simpel vold er risikoen for at have en periode uden for arbejdsmarkedet størst omkring 4 år efter forbrydelsen. Risikoen for at blive offer på ny er konstant over perioden i form af en 10 procentpoints forøgelse.

Figur 5.4 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold 1-10 år, efter at have været offer for et simpelt voldeligt overfald, groft voldeligt overfald eller røveri. Mænd.

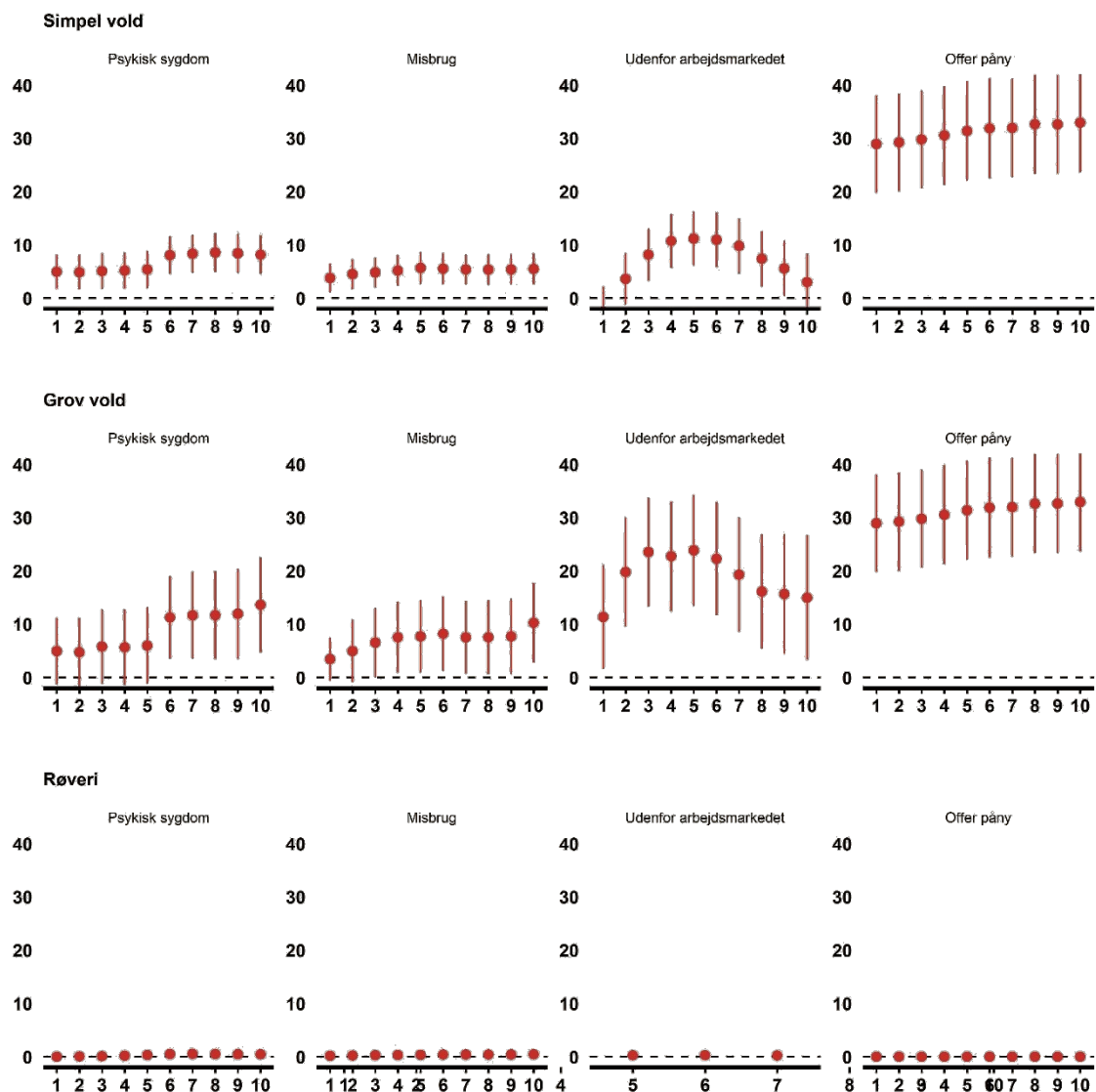

1Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

Anm. I beregningen af risikoen for at blive offer på ny er simpel og grov vold slået sammen.

De negative livskonsekvenser som følge af fysisk vold er afbilledet i figur 5.5 for kvinderne. Ligesom mændene (vist i figur 5.4) har kvindelige ofre for røveri ifølge de statistiske modeller ikke øget risiko for hverken psykisk sygdom, misbrug eller for at være offer på ny. De kvindelige ofre for røveri har – i modsætning til de mandlige ofre for røveri – ikke øget risiko for at opleve perioder uden for arbejdsmarkedet. Ellers ligner mønsteret for de kvindelige ofre for fysisk vold i høj grad mændenes. Begge offergrupper har således en øget risiko for misbrug, som er højest for ofre for grov vold, og begge har størst risiko for en periode uden for arbejdsmarkedet omkring 5 år efter forbrydelsen. Dog har de kvindelige ofre for simpel vold sammenlignet med de mandlige ofre en højere risiko for misbrugsproblemer. Risikoen for at kvindelige ofre for simpel eller grov vold bliver ofre på ny, er næsten tre gange så høj som tilsvarende risiko er for mændene.

Figur 5.5 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold 1-10 år, efter at have været offer for et simpelt voldeligt overfald, groft voldeligt overfald eller røveri. Kvinder.

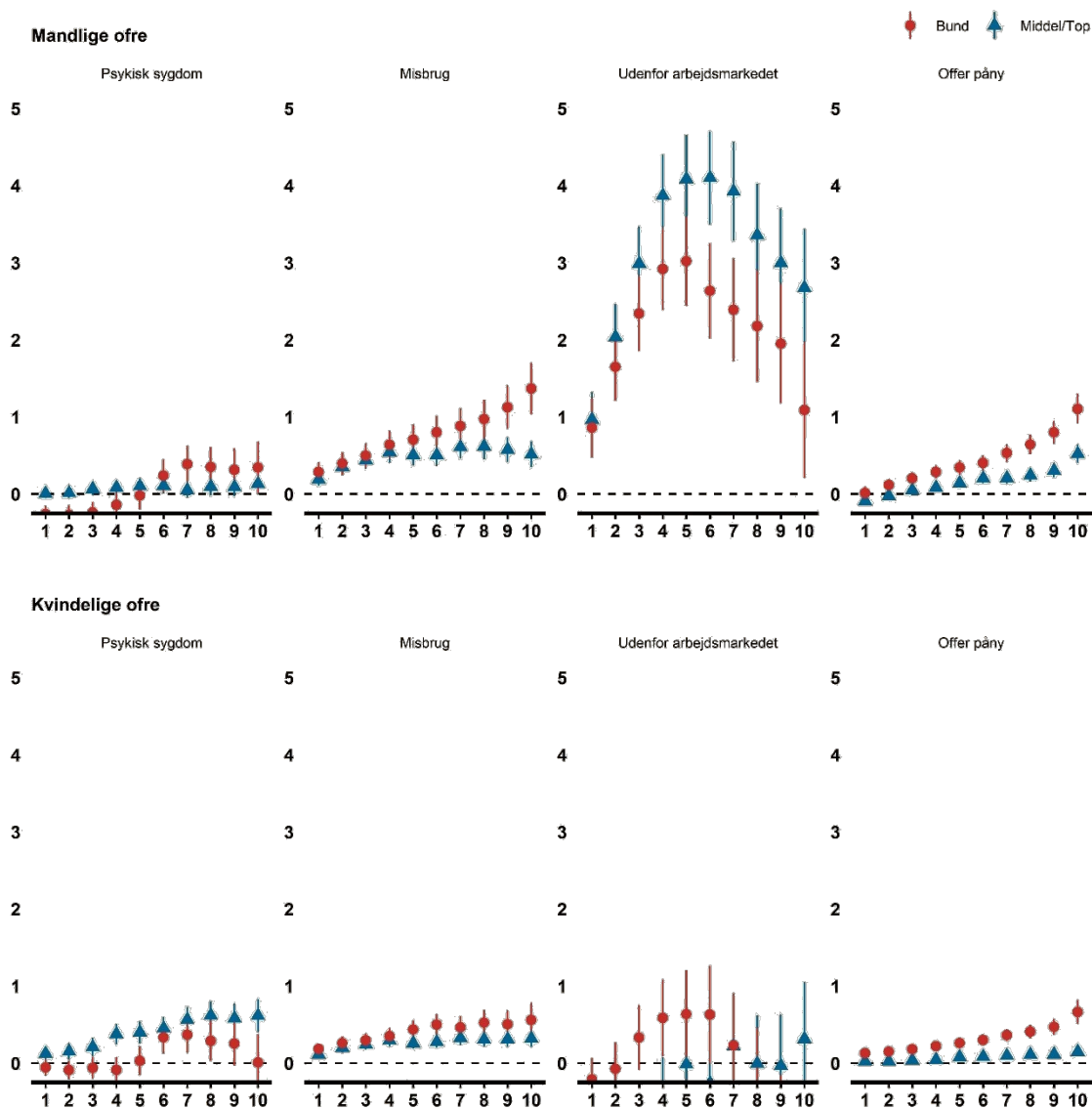
Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Anm. I beregningen af risikoen for at blive offer på ny er simpel og grov vold slået sammen.

Figur 5.6 viser de individuelle konsekvenser af at have været offer for en fysisk voldsforbrydelse. I figuren har vi opdelt risiciene for psykisk sygdom, misbrug, at være uden for arbejdsmarkedet og for at være offer på ny i forhold til både ofrenes køn og deres socioøkonomiske baggrund. For ikke at arbejde med for få observationer i de statistiske analyser er de tre undertyper af fysisk vold imidlertid blevet slået sammen til én samlet kategori. Der er dermed tale om et konservativt skøn over de individuelle konsekvenser som følge af fysisk vold. Figuren viser, at der ikke er statistisk forskel i risikoen for at udvikle en psykisk sygdom som følge af en fysisk voldsforbrydelse over de socioøkonomiske grupper. Til gengæld fremgår det af figuren, at mandlige ofre i bunden af fordelingen har større risiko for misbrugsproblemer end tilsvarende mandlige ofre i midten eller toppen af fordelingen. Både mandlige og kvindelige ofre for fysisk vold i bunden af fordelingen har ydermere en øget risiko for at blive offer på ny. Blandt de mandlige ofre finder vi endvidere, at mænd fra midten og

toppen af fordelingen i højere grad end ofrene fra bunden har øget risiko for at have en periode uden for arbejdsmarkedet.

Figur 5.6 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold 1-10 år, efter at have været offer for et voldeligt overfald. Forøgelsen i risici er opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund.

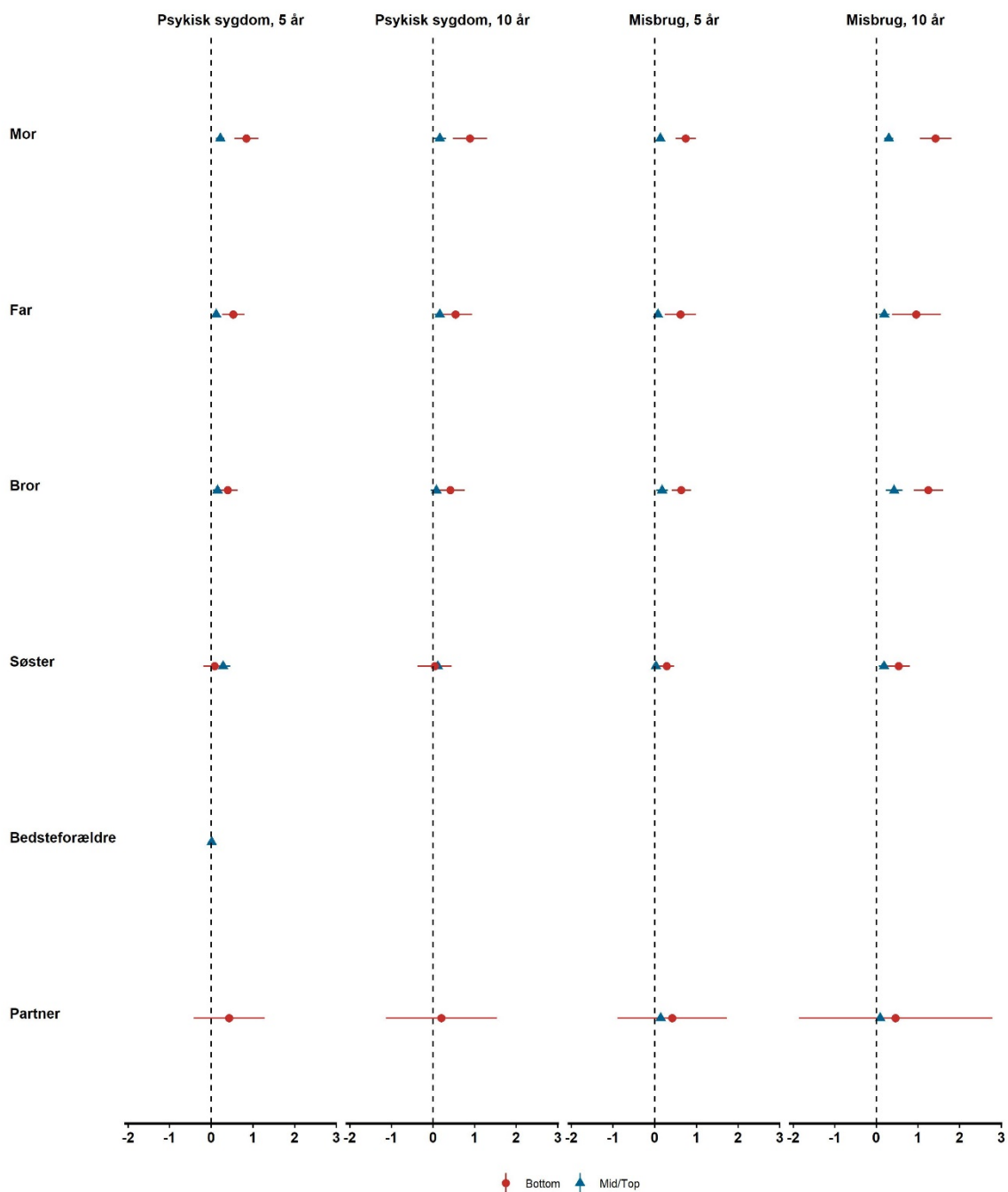

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

5.2.2 Konsekvenser for nære familiemedlemmer

Resultatet for konsekvenserne for de resterende familiemedlemmer, når et medlem af familien har været offer for et fysisk voldeligt overfald, fremgår af figur 5.7. Blandt forældre til ofrene finder modellerne især statistisk signifikante sammenhænge for familierne i bunden af den socioøkonomiske fordeling. Disse forældre har en lille (under 3 procentpoint), men ikke desto mindre statistisk signifikant ($p < 0,05$), forøgelse i risikoen for både at udvikle psykiske problemer og komme i behandling for et alkohol- eller stofmisbrug.

Figur 5.7 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold blandt nære familiemedlemmer 5 og 10 år, efter at et familiemedlem har været offer for et simpelt voldeligt overfald.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Blandt søskende viser modellerne lavere forøgelse i risici for psykisk sygdom og misbrug end for forældrene. For brødre (især dem fra familier i bunden) finder vi mindre forøgelse i risikoen for både psykisk sygdom og misbrug. Brødre til ofre for fysisk vold i bunden af fordelingen har ligesom deres fædre en risiko for at komme i behandling for misbrug af alkohol og stoffer 10 år efter forbrydelsen,

som er signifikant større end tilsvarende risiko for fædre og brødre i midten eller toppen af fordelingen. For søstrene fra familier i bunden af fordelingen er effekterne endnu mindre end effekterne for brødrene, og effekterne er ikke signifikant forskellige til tilsvarende effekter fra søstre i fra familier i toppen af fordelingen. Vi finder ingen negative livseffekter blandt bedsteforældrene eller partnere til ofre, som er signifikant forskellige fra nul.

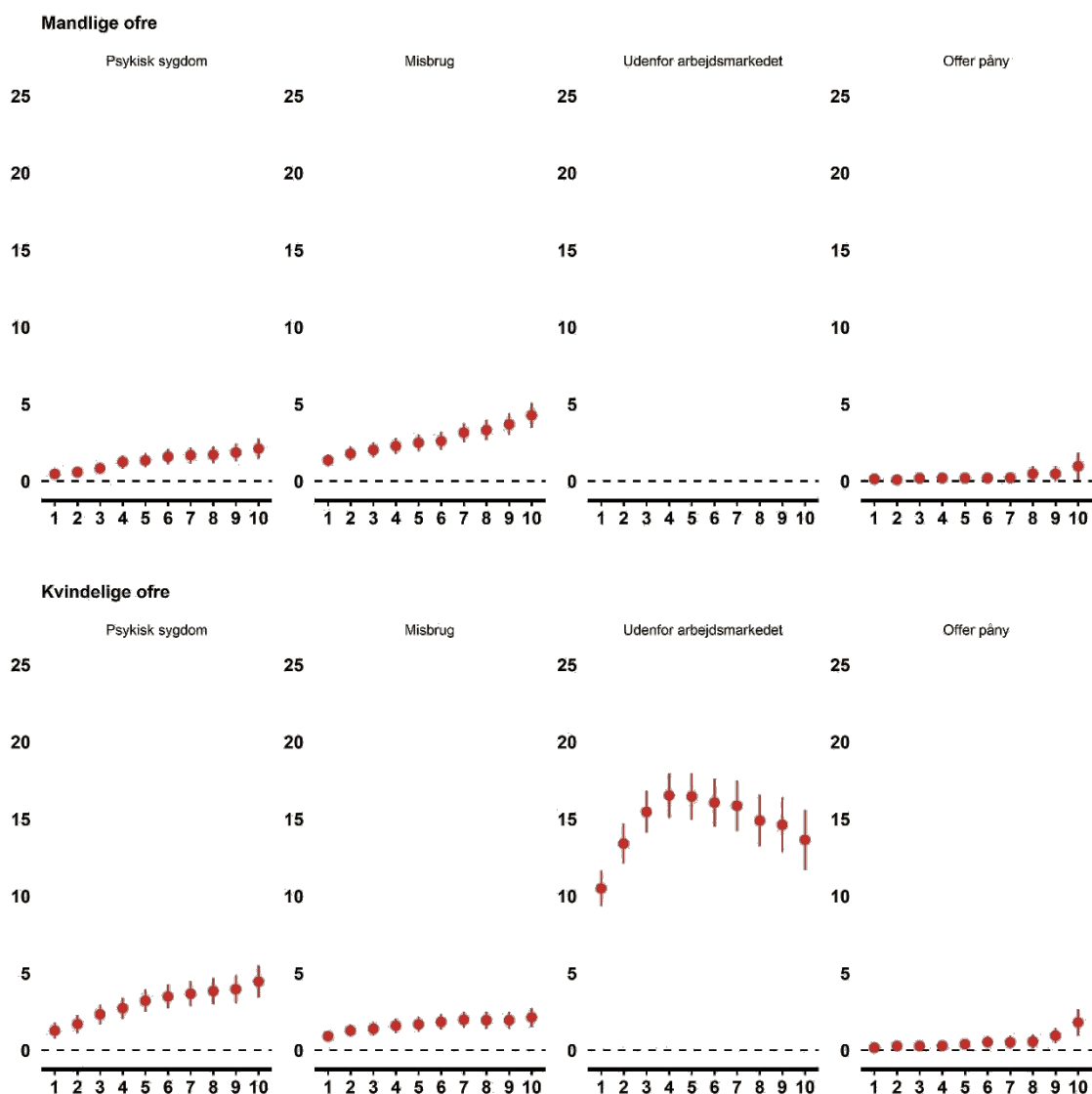
5.3 Psykisk vold

På baggrund af modelanalyserne kan vi konkludere, at ofre for psykisk vold (det vil sige trusler og afpresning) har øget risiko for alle fire negative livsudfald senere hen i livet. I lighed med konklusionerne for de negative konsekvenser af de to andre voldsforbrydelser finder vi også her, at risikoen for et negativt livsudfald er højere for personer i bunden af samfundet end for andre personer med flere socioøkonomiske ressourcer. Et andet gennemgående træk er, at forskellen i risiko over socioøkonomisk baggrund bliver større over tid.

5.3.1 Individuelle konsekvenser for offeret

Resultaterne af de økonometriske modeller for de individuelle konsekvenser for at have været offer for trusler eller afpresning blandt mænd og kvinder fremgår af figur 5.8. Figuren viser, at psykisk vold for både mænd og kvinder er forbundet med øget risiko for psykisk sygdom, misbrug af alkohol og stoffer, perioder uden for arbejdsmarkedet og for at blive offer for en ny forbrydelse. I forhold til de mandlige ofre har de kvindelige ofre en højere risiko for at komme i behandling for psykiske problemer. De mandlige ofre for psykisk vold har til gengæld en højere risiko end de kvindelige ofre for at komme i behandling for et misbrug af alkohol og stoffer. Risikoen for at have en periode uden for arbejdsmarkedet er for både mænd og kvinder højest omkring 5 år efter forbrydelsen. Mens risikoen for at komme uden for arbejdsmarkedet stagnerer for de mandlige ofre, falder risikoen for de kvindelige ofre. Den kumulerede risiko for at blive offer på ny er meget lav for både de mandlige og de kvindelige ofre, risikoen er dog 10 år efter for begge grupper signifikant forskellig fra nul.

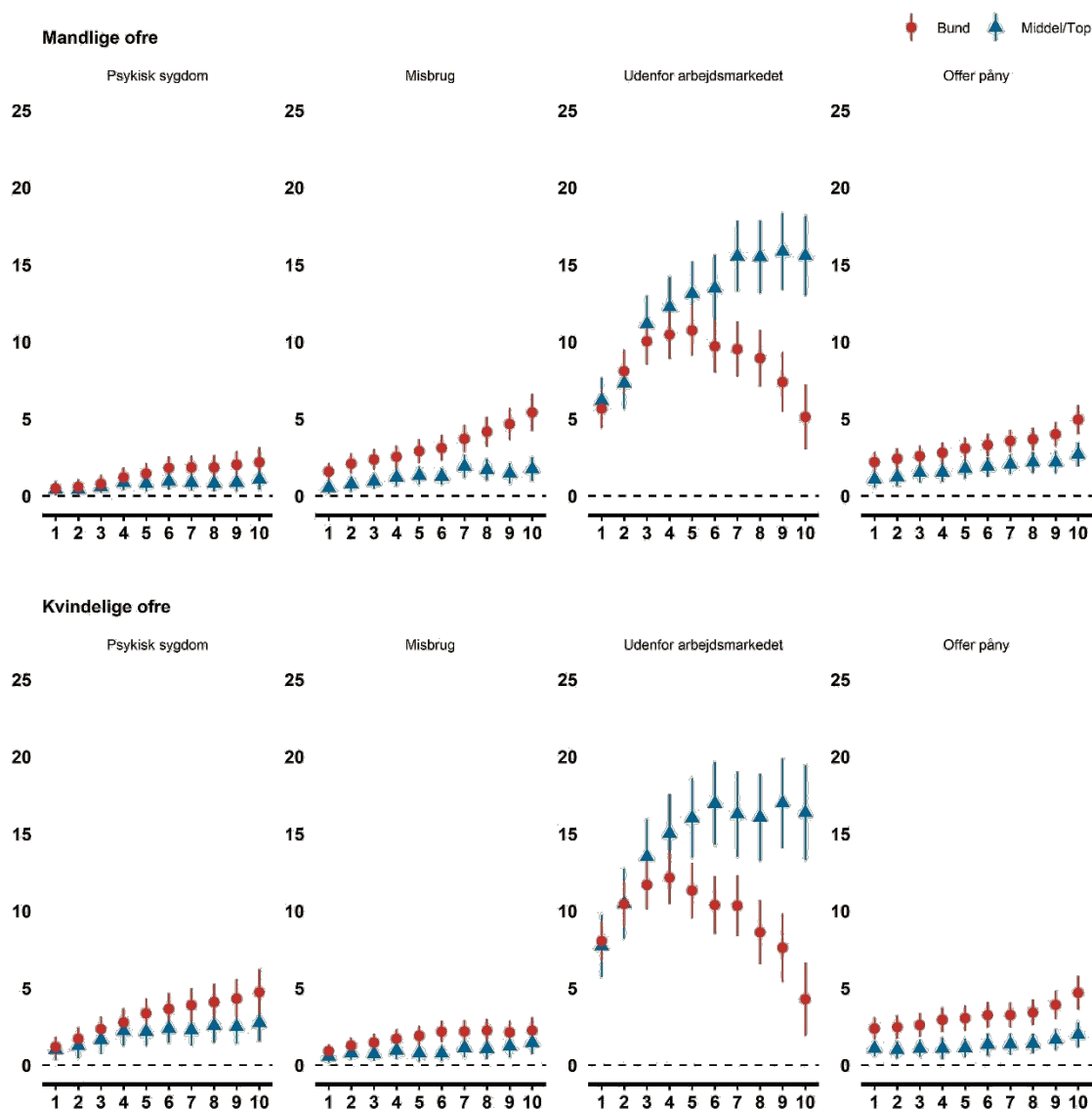
Figur 5.8 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold 1-10 år, efter at have været offer for psykisk vold. Opdelt i forhold til køn.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Figur 5.9 illustrerer de socioøkonomiske forskelle blandt de unge ofre for de fire negative livsudfald. For psykisk sygdom viser de økonometriske analyser, at det især er kvinder, der oplever en øget risiko. Blandt både de mandlige og kvindelige ofre er der ikke statistisk signifikant forskel mellem de to socioøkonomiske grupper. For misbrugsproblemer finder vi til gengæld, at de mandlige ofre i bunden har en signifikant højere risiko end andre mandlige ofre højere oppe i den socioøkonomiske fordeling. Ligesom ved fysisk vold viser modelanalyserne, at det i højere grad er ofre i midten og toppen af fordelingen, som har øget risiko for at have en periode uden for arbejdsmarkedet. Endelig viser figuren, at mandlige og kvindelige ofre i bunden af den socioøkonomiske fordeling har højere risiko end tilsvarende ofre højere oppe i fordelingen for at blive ofre for nye voldsforbrydelser.

Figur 5.9 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold 1-10 år, efter at have været offer for psykisk vold. Forøgelsen i risici er opdelt i forhold til køn og socioøkonomisk baggrund.

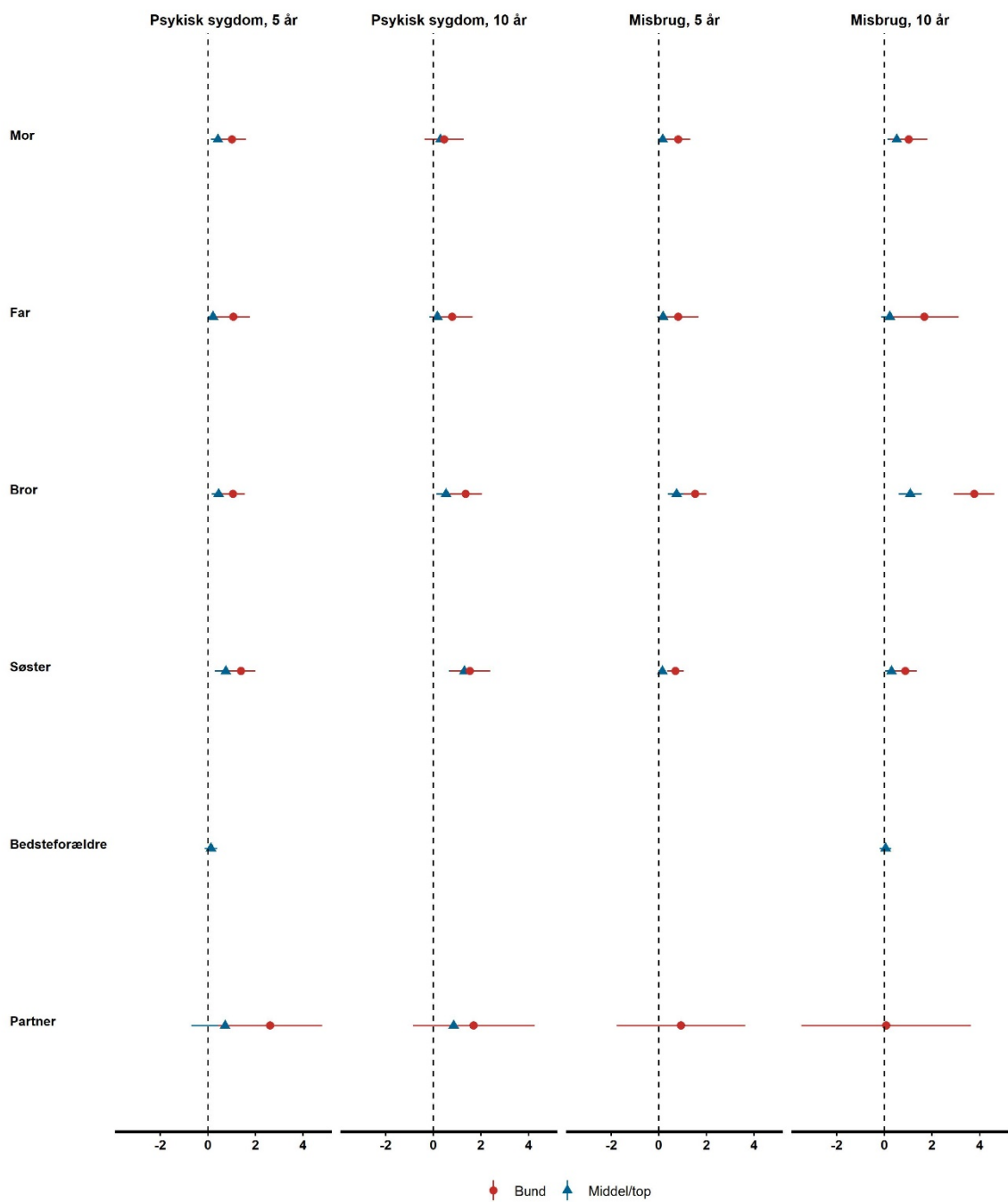

Kilde: Tal fra Danmarks Statistisk, egne beregninger.

5.3.2 Konsekvenser for nære familiemedlemmer

Resultatet for konsekvenserne hos de nære familiemedlemmer, når et familiemedlem har været offer for trusler og afpresning, fremgår af figur 5.10. Figuren viser, at såvel fædre, som mødre og søskende, til ofre for psykisk vold i bunden af den socioøkonomiske fordeling, har øget risiko for psykisk sygdom og misbrug. Sammenlignet med risikoen blandt de andre familiemedlemmer er det især brødrene, som har en forøget risiko for over en 10-årig periode at udvikle et misbrugsproblem med alkohol og stoffer. I forbindelse med modelanalyser finder vi ingen statistisk signifikante sammenhænge, der er forskellig fra nul, for hverken partnere til ofrene eller ofrenes bedsteforældre.

Figur 5.10 Resultat af de statistiske modeller for øget risici for fire negative livsforhold blandt nære familiemedlemmer 5 og 10 år, efter at et familiemedlem har været offer for psykisk vold.

Kilde: Tal fra Danmarks Statistik, egne beregninger.

Litteratur

- Aebi, M. F., Akdeniz, G., Barclay, G., Campistol, C., Caneppele, S., Gruszczynska, B., Harrendorf, S., Heiskanen, M., Hysi, V., Jehle, J. H., Jokinen A., Kensey, A., Killias, M., Lewis, C. G., Savona, E., Smit, P., & Þórisdóttir, R. (2014). *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics 2014*. Helsinki: European Institute for Crime Prevention and Control.
- Ajrouch, K. J., Blandon, A. Y., & Antonucci, T. C. (2005). Social networks among men and women: The effects of age and socioeconomic status. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 60(6), 311-317.
- Andrade, S. B. (2016). Class origin and sibling similarities in long-term income. *Acta Sociologica*, 59(4), 309-331.
- Andrade, S. B., & Järvinen, M. (2017). More risky for some than others: negative life events among young risk-takers. *Health, Risk & Society*, 19(7-8), 387-410.
- Arseneault, L., Cannon, M., Fisher, H. L., Polanczyk, G., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2011). Childhood trauma and children's emerging psychotic symptoms: a genetically sensitive longitudinal cohort study. *American Journal of Psychiatry*, 168(1), 65-72.
- Bachman, R. (1998). The factors related to rape reporting behaviour and arrest: New evidence from the National Crime Victimization Survey. *Criminal Justice and Behaviour*, 25(1), 8-30.
- Balvig, F. (2014). *Begåede voldtægter, anmeldelse, retsforfølgelse, dom og falske anmeldelser – fakta, skøn og mørketal*. Retsudvalgets høring om voldtægt, 3.12.2014 Landstingssalen, Folketinget. København: Folketinget.
- Balvig, F., Boesen Pedersen, A. J., & Kyvsgaard, B. (2016). *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet – Offerundersøgelserne 2005-2015*. Justitsministeriet, Det Kriminalpræventive Råd, Rigspolitiet, Københavns Universitet.
- Balvig, F., & Kyvsgaard, B. (2006). *Vold og overgreb mod kvinder. Dansk rapport vedrørende deltagelse i International Violence Against Women Survey (IVAWS)*. København: Københavns Universitet & Justitsministeriets Forskningsenhed.
- Baltes, P. B., Staudinger, U. M., & Lindenberger, U. (1999). Lifespan psychology: Theory and application to intellectual functioning. *Annual review of psychology*, 50(1), 471-507.
- Beech, A. R., Elliott, I. A., Birgden, A., & Findlater, D. (2008). The Internet and child sexual offending: A criminological review. *Aggression and violent behavior*, 13(3), 216-228.
- Bengtson, V. L. (2001). Beyond the Nuclear Family: The Increasing Importance of Multigenerational Bonds: The Burgess Award Lecture. *Journal of marriage and family*, 63(1), 1-16.
- Benjaminsen, L., Andrade, S. B., Andersen, D., Enemark, M. H., & Birkelund, J. F. (2015). *Familiebaggrund og social marginalisering i Danmark. En registerbaseret kortlægning*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Benjaminsen, L., Birkelund, J.F., Enemark, M. H., & Andrade, S. B. (2018). *Socialt udsatte borgere brug af velfærdssystemet. Samfundsøkonomiske aspekter*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

- Berzin, S. C. (2010). Vulnerability in the transition to adulthood: Defining risk based on youth profiles. *Children and Youth Services Review*, 32(4), 487-495.
- Bindler, A., & Ketel, N. (2019). Scaring or scarring? Labour market effects of criminal victimisation. *IZA Discussion Paper Series. No. 12082*, 1-57.
- Byrnes, J. P., Miller, D. C., & Schafer, W. D. (1999). Gender differences in risk taking: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 125(3), 367-383.
- Bull, N. J. (2010) *Moral Judgement from Childhood to Adolescence*. New York: Routledge.
- Cater, Å. K., Andershed, A. K., & Andershed, H. (2014). Youth victimization in Sweden: prevalence, characteristics and relation to mental health and behavioral problems in young adulthood. *Child abuse & neglect*, 38(8), 1290-1302.
- Chen, X. (2009). The linkage between deviant lifestyles and victimization: An examination from a life course perspective. *Journal of interpersonal violence*, 24(7), 1083-1110.
- Chen, L. P., Murad, M. H., Paras, M. L., Colbenson, K. M., Sattler, A. L., Goranson, E. N., ... & Zirakzadeh, A. (2010). Sexual abuse and lifetime diagnosis of psychiatric disorders: systematic review and meta-analysis. *Mayo Clinic Proceedings*, 85(7), 618-629.
- Cohen, A. K. (1955) *Delinquent boys*. New York: The Free Press.
- Collin-Vézina, D., Daigneault, I., & Hébert, M. (2013). Lessons learned from child sexual abuse research: Prevalence, outcomes, and preventive strategies. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 7(1), 22.
- Collins, R. (2008) *Violence: A Micro-Sociological Theory*. Princeton: Princeton University Press.
- Command, C., Hambrook, E., Wallin, S., Westerberg, S., Strid, Å. I., & Hvitfeldt, T. (2017). *Nationella trygghetsundersökningen 2016 – om utsatthet, otrygghet och förtroende*. Stockholm: Brottsförebyggande Rådet.
- Conger, R. D., Ge, X., Elder Jr., G. H., Lorenz, F. O., & Simons, R. L. (1994). Economic stress, coercive family process, and developmental problems of adolescents. *Child Development*, 65(2), 541-561.
- Connolly, E. J. (2019). Further Evaluating the Relationship between Adverse Childhood Experiences, Antisocial Behavior, and Violent Victimization: A Sibling-Comparison Analysis. *Youth Violence and Juvenile Justice*. Forthcoming.
- Cornaglia, F., Feldman, N. E., & Leigh, A. (2014). Crime and mental well-being. *Journal of Human Resources*, 49(1), 110-140.
- Correia, S. (2016). A feasible estimator for linear models with multi-way fixed effects. *Duke University*. Forthcoming.
- Cronin, S. W., McDevitt, J., Farrell, A., & Nolan III, J. J. (2007). Bias-crime reporting: Organizational responses to ambiguity, uncertainty, and infrequency in eight police departments. *American Behavioral Scientist*, 51(2), 213-231.
- Daigle, L. E., Beaver, K. M., & Hartman, J. L. (2008). A life-course approach to the study of victimization and offending behaviors. *Victims and Offenders*, 3(4), 365-390.

- Danmark Statistik. (2017). *Statistikdokumentation for domme 2017*. København: Danmarks Statistisk.
- Dannefer, D. (2003). Cumulative advantage/disadvantage and the life course: Cross-fertilizing age and social science theory. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 58(6), 327-337.
- Dansk Psykiatrisk Selskab. (2001). *Behandling af psykiske lidelser af ikkepsykotisk karakter*. København: Dansk Psykiatrisk Selskab.
- Day, A., Haj-Bakri, S., Lubchansky, S., & Mehta, S. (2013). Sleep, anxiety and fatigue in family members of patients admitted to the intensive care unit: a questionnaire study. *Critical Care*, 17(3), 1-7.
- Demeulenaere, P. (ed). (2011). *Analytical sociology and social mechanisms*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dybbroe, B., & Kappel, N. (2012). Ulighed i sundhed—et sundhedsfremmeperspektiv på socialt udsattes adgang til sundhed. In Dybbroe, B., Land, B., & Nielsen, S. B. (Ed.), *Sundhedsfremme: et kritisk perspektiv* (pp. 40-54). København: Samfundslitteratur.
- Dunning, T. (2012). *Natural experiments in the social sciences: a design-based approach*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Elder Jr., G. H. (1994) Time, human agency, and social change: Perspectives on the life course. *Social Psychology Quarterly*, 57(1), 4-15.
- Elder Jr., G. H. (2014). Studying lives in changing times: A life-course journey. *The Developmental Science of Adolescence*, 134-149.
- Elder Jr., G. H. (2018). *Children of the Great Depression*. 25th Anniversary Edition. New York: Routledge.
- Elgar, F. J., & Aitken, N. (2010). Income inequality, trust and homicide in 33 countries. *European Journal of Public Health*, 21(2), 241-246.
- Giele, J. Z., & Elder, G. H. (Ed.). (1998). *Methods of life course research: Qualitative and quantitative approaches*. California: Sage Publications.
- Esping-Andersen, G. (2015). Welfare regimes and social stratification. *Journal of European Social Policy*, 25(1), 124-134.
- Farrington, D. P., Lambert, S., West, D. J. (1998). Criminal careers of two generations of family members in the Cambridge Study in Delinquent Development. *Studies on Crime and Crime Prevention*, 7, 85-106.
- Farrall, S., Jackson, J., & Gray, E. (2009). *Social order and the fear of crime in contemporary times*. Clarendon Studies in Criminology. Oxford: Oxford University Press.
- Finkelhor, D. (2008). *Childhood victimization: Violence, crime, and abuse in the lives of young people*. Oxford: Oxford University Press.
- Gabriel, U., & Greve, W. (2003). The psychology of fear of crime: Conceptual and methodological perspectives. *British Journal of Criminology*, 43, 600–614.

- Galtung, J. (1969). Violence, peace, and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167-191.
- Garofalo, J. (1987). Reassessing the lifestyle model of criminal victimization. *Positive criminology*, 23-42.
- Goffman, A. (2015). *On the run: Fugitive life in an American city*. New York: Picador.
- Goffman, E. (1959) *The presentation of self in everyday life*. New York: Anchor Books.
- Green, D. L., & Roberts, A. R. (2008). *Helping victims of violent crime: Assessment, treatment, and evidence-based practice*. New York: Springer.
- Griskevicius, V., Tybur, J. M., Delton, A. W., & Robertson, T. E. (2011). The influence of mortality and socioeconomic status on risk and delayed rewards: a life history theory approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(6), 1015-1026.
- Gundelach, P. (Ed.). (2011). *Små og store forandringer: danskernes værdier siden 1981*. København: Hans Reitzels forlag.
- Heinskou, M. B., Schierff, L. M., Ejbye-Ernst, P., Friis, C. B., Liebst, L. S. (2017). *Seksuelle krænkelser: Omfang og karakter*. København: Det Kriminalpræventive Råd.
- Helweg-Larsen, K. (2012). *Vold i nære relationer. Omfang, karakter, udvikling og indsats i Danmark*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet
- Helweg-Larsen, K. & Plauborg, R. (2014) *De usynlige følger af kærestevold. En registerbaseret opfølgning på kærestevoldsundersøgelsen i 2007*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet & Ministeriet for Ligestilling og Kirke.
- Hindelang, M. J., Gottfredson, M. R., & Garofalo, J. (1978). *Victims of personal crime: An empirical foundation for a theory of personal victimization*. Cambridge, MA: Ballinger.
- von Hofer H, Lappi-Seppälä & Westfelt, L. (2012) *Nordic Criminal Statistics 1950-2010*. Summary of a report. 8th revised edition. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms Universitet.
- Hochschild, A. R. (2015). *The managed heart in working in America*. New York: Routledge.
- Holmes, J., & Wilson, N. (2017). *An introduction to sociolinguistics*. New York: Routledge.
- Jackson, J. (2009). A psychological perspective on vulnerability in the fear of crime. *Psychology, Crime and Law*, 15(4), 365–390.
- Jackson, J. (2011). Revisiting risk sensitivity in the fear of crime. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 48(4), 513–537.
- Johnson, M. P., & Leone, J. M. (2005). The differential effects of intimate terrorism and situational couple violence: Findings from the National Violence against Women Survey. *Journal of Family Issues*, 26(3), 322-349.
- Järvinen, M. (2012). A will to health? Drinking, risk and social class. *Health, Risk & Society*, 14(3), 241-256.

- Järvinen, M. & Room, R. (2007). *Youth drinking cultures: European experiences*. Farnham: Ashgate Publishing.
- Johnston, D. W., Shields, M. A., & Suziedelyte, A. (2018). Victimization, Well-being and Compensation: Using Panel Data to Estimate the Costs of Violent Crime. *The Economic Journal*, 128(611), 1545-1569.
- Kesteren, J. V., Dijk, J. V., & Mayhew, P. (2014). The international crime victims surveys: A retrospective. *International Review of Victimology*, 20(1), 49-69.
- Knox, H., Savage, M., & Harvey, P. (2006). Social networks and the study of relations: networks as method, metaphor and form. *Economy and society*, 35(1), 113-140.
- Laub, J., & Sampson, R. J. (2009). *Shared beginnings, divergent lives*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Laub, J. H., Sampson, R. J., & Sweeten, G. A. (2006). Assessing Sampson and Laub's life-course theory of crime. In Cullen F. T., Wright J. P., Blevins K. R. (Ed.), *Taking stock: The status of criminological theory - Advances in criminological theory* (pp. 313-333). New Jersey: Transaction Publishers.
- Laursen, B., Balvig, F., Sten Madsen, K., Martinussen, M-B. E., & Sidenius, K. (2009). *Voldtægt der anmeldes. Del IV: Mændene*. København: Det Kriminalpræventive Råd.
- Lonsway, K. A. (2010). Trying to move the elephant in the living room: Responding to the challenge of false rape reports. *Violence against women*, 16(12), 1356-1371.
- Lundgren, E. (1991). *Väldets normaliseringsprocess: Tva parter- tva strategier*. Stockholm: ROKS-Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige.
- Lundgren, E. (2004). *Väldets normaliseringsprocess: Tva parter- tva strategier*. Stockholm: ROKS-Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige.
- Lyngstad, T. H., & Skardhamar, T. (2011). Nordic register data and their untapped potential for criminological knowledge. *Crime and Justice*, 40(1), 613-645.
- Macmillan, R. (2000) Adolescent victimization and income deficits in adulthood: rethinking the costs of criminal violence from a life-course perspective. *Criminology*, 38(2), 553-588.
- Macmillan, R. (2001). Violence and the life course: The consequences of victimization for personal and social development. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 1-22.
- Mahuteau, S., & Zhu, R. (2016). Crime victimisation and subjective well-being: panel evidence from Australia. *Health Economics*, 25(11), 1448-1463.
- Malešević, S. (2013). Forms of brutality: Towards a historical sociology of violence. *European journal of social theory*, 16(3), 273-291.
- Manski, C. F. (1995). *Identification problems in the social sciences*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Mechanic, D., & Tanner, J. (2007). Vulnerable people, groups, and populations: societal view. *Health Affairs*, 26(5), 1220-1230.

- Mellgren, C., Andersson, M., & Ivert, A. K. (2017). "It Happens All the Time": Women's Experiences and Normalization of Sexual Harassment in Public Space. *Women & Criminal Justice*, 28(4), 262-281.
- Merton, R. K. (1968). The Matthew effect in science: The reward and communication systems of science are considered. *Science*, 159(3810), 56-63.
- Mayer, K. U. (2009). New directions in life course research. *Annual Review of Sociology*, 35, 413-433.
- Naimi, T. S., Xuan, Z., Cooper, S. E., Coleman, S. M., Hadland, S. E., Swahn, M. H., & Heeren, T. C. (2016). Alcohol involvement in homicide victimization in the United States. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 40(12), 2614-2621.
- Nivette, A. E. (2011). Cross-national predictors of crime: A meta-analysis. *Homicide Studies*, 15(2), 103-131.
- Oldrup, H., Christoffersen M. N., Kristiansen, I. L. & Østergaard, S. V. (2016). *Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge i Danmark*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Olsen, H. (2006). *Fra spørgsmål til svar. Konstruktion og kvalitetssikring af spørgeskemadata*. København: Akademisk Forlag.
- Ottosen, O. P., Dasgupta, J., Blouin, C., Buss, P., Chongsuvivatwong, V., Frenk, J., Fukuda-Parr, S., Gawanas, B. P., Giacaman, R., Gyapong, J., Leaning, J., Marmot, M., McNeil, D., Mongella, G., Moyo, N., Møgedal, S., Ntsaluba, A., Ooms, G., Bjertness, E., Lie, A. L., Moon, S., Roalkvam, S., Sandberg, K. I., & Scheel, I. B. (2014). The political origins of health inequity: prospects for change. *The Lancet*, 383(9917), 630-667.
- Ottosen, M. H., Andersen, D., Nielsen, L. P., Lausten, M. & Stage, S. (2010). *Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel 2010*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Ottosen, M. H. & Østergaard, S. V. (2018). *Psykisk partnervold. En kvantitativ kortlægning*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Ornstein, P. (2017). *The price of violence: Consequences of violent crime in Sweden*. Working Paper, no. 2017:22. Uppsala: IFAU - Institute for Evaluation of Labour Market and Education Policy.
- Pape, H. & Stefansen, K. (2004) *Den skjulte volden? - undersøgelse av Oslos befolkning, en undersøgelse av Oslobefolkningens utsatthet for vold, trusler og seksuelle overgrep*. Oslo: NKVTS - Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Pedersen, A-J. B., Kyvsgaard, B., & Balvig, F. (2017) *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2016*. København: Justitsministeriet, Københavns Universitet, Det Kriminalpræventive Råd, & Rigspolitiet.
- Poortinga, W. (2007). The prevalence and clustering of four major lifestyle risk factors in an English adult population. *Preventive Medicine*, 44(2), 124-128.
- Psykiatrifonden. (2015). *Tal til psyken. Fakta om psykisk sundhed og psykisk sygdom*. København: Psykiatrifonden.

- Rambøll. (2016). *Vold i Danmark 2016. Beklyst ved tal fra skadestuerne*. København: Rambøll.
- Ribe, M. Ø. (2017). *Anmeldelsestilbøjelighed blandt ofre for seksuelle overgreb*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Rieper, O., & Foss Hansen, H. (2007). *Metodedebatten om evidens*. København: AKF – Anvendt Kommunal Forskning.
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1997). A life-course theory of cumulative disadvantage and the stability of delinquency. *Developmental Theories of Crime and Delinquency*, 7, 133-161.
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (2003). Desistance from crime over the life course. In Mortimer, J. T., & Shanahan, M. J. (eds.), *Handbook of the life course* (pp. 295–310). New York: Springer Publishing.
- Sampson, R. J., Laub, J. H., & Wimer, C. (2006). Does marriage reduce crime? A counterfactual approach to within-individual causal effects. *Criminology*, 44(3), 465–508.
- Sampson, R. J., & Lauritsen, J. L. (1990). Deviant lifestyles, proximity to crime, and the offender-victim link in personal violence. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 27(2), 110-139.
- Saunders, J. C. (2003). Families living with severe mental illness: A literature review. *Issues in mental health nursing*, 24(2), 175-198.
- Savage, J., & Crowley, M. Z. (2018). Physical abuse victimization and violence in the transition to adulthood: the mediating role of alcohol and drug use. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 27(9), 1022-1040.
- Schuman, H. & Presser, S. (1996). *Questions and answers in attitude surveys: Experiments on question form, wording, and context*. London: Sage Publications.
- Settersten Jr., R. A., & Mayer, K. U. (1997). The measurement of age, age structuring, and the life course. *Annual Review of Sociology*, 23(1), 233-261.
- Spalek, B. (2017) *Crime victims: Theory, policy and practice*. London: Palgrave.
- Schreck, C. J., Wright, R. A., & Miller, J. M. (2002). A study of individual and situational antecedents of violent victimization. *Justice Quarterly*, 19(1), 159-180.
- Schuit, A. J., van Loon, A. J. M., Tijhuis, M., & Ocké, M. C. (2002). Clustering of lifestyle risk factors in a general adult population. *Preventive medicine*, 35(3), 219-224.
- Siim, B., Stoltz, P., Thidemann Faber, S., & Pristed-Nielsen, H. (2015). Particularities of the Nordic: Challenges to equality politics in a globalized world. In Thidemann Faber, S., & Pristed Nielsen, H. (Ed.), *Remapping gender, place and mobility: Global confluences and local particularities in Nordic peripheries* (pp. 19-34). New York: Routledge.
- Staudigl, M. (2007). Towards a phenomenological theory of violence: Reflections following Merleau-Ponty and Schutz. *Human Studies*, 30(3), 233-253.
- Thacher, D. (2004). The rich get richer and the poor get robbed: inequality in US criminal victimization, 1974–2000. *Journal of Quantitative Criminology*, 20(2), 89-116.

- Tillyer, M. S. (2014). Violent victimization across the life course: Moving a “victim careers” agenda forward. *Criminal Justice and Behavior*, 41(5), 593-612.
- Tjaden, P. G., & Thoennes, N. (2006). *Extent, nature, and consequences of rape victimization: Findings from the National Violence against Women Survey*. Virginia: U.S. Department of Justice.
- Turanovic, J. J., & Pratt, T. C. (2014). “Can’t stop, won’t stop”: Self-control, risky lifestyles, and repeat victimization. *Journal of quantitative criminology*, 30(1), 29-56.
- Turanovic, J. J., Pratt, T. C., & Piquero, A. R. (2018). Structural constraints, risky lifestyles, and repeat victimization. *Journal of Quantitative Criminology*, 34(1), 251-274.
- Tranæs, T., & Geerdsen, L. P. (2008) *Forbryderen og samfundet. Livsvilkår og uformel straf*. København: Gyldendal.
- Van Horn, E., & Tesh, A. (2000). The effect of critical care hospitalization on family members: stress and responses. *Dimensions of Critical Care Nursing*, 19(4), 40-49.
- Velamuri, M., & Stillman, S. (2008). The impact of crime victimisation on individual well-being: evidence from Australia. *Labour, Employment and Work in New Zealand*, 583-594.
- Walsh, Z., Swogger, M. T., O’Connor, B. P., Schonbrun, Y. C., Shea, M. T., & Stuart, G. L. (2010). Subtypes of partner violence perpetrators among male and female psychiatric patients. *Journal of Abnormal Psychology*, 119(3), 563-574.
- Warde, A., Silva, E., Bennett, T., Savage, M., Gayo-Cal, M., & Wright, D. (2009). *Culture, class, distinction*. New York: Routledge.
- Wilkinson, R., & Pickett, K. (2010) *The Spirit Level*. New York: Bloomsbury Press.
- Wallace, L. N., & Ménard, K. S. (2017). Friendships lost: The social consequences of violent victimization. *Journal of aggression, maltreatment & trauma*, 26(2), 116-136.
- Willson, A. E., Shuey, K. M., & Elder, Jr., G. H. (2007). Cumulative advantage processes as mechanisms of inequality in life course health. *American Journal of Sociology*, 112(6), 1886-1924.
- Wooldridge, J. M. (2010). *Econometric analysis of cross section and panel data*. Massachusetts: MIT Press.
- Zara, G., & Farrington, D. P. (2009). Childhood and adolescent predictors of late onset criminal careers. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(3), 287-300.
- Zinn, J. O. (Ed.). (2009). *Social theories of risk and uncertainty: an introduction*. New Jersey: John Wiley & Sons.

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD